

450 رُحْلًا حُرُوفًا نُحْلًا كَلِمَاتًا

450 حديثًا من صحيح البخاري

أمهري

450

ሶሐክ ሐዲሶች

ከሶሐክ ቡኻሪይ

ትርጉም

ነጻዊ ሊቀግረኛ ለግብፅ ድርጅት

ነጃሺ ኢስላሚክ አሣታሚ ድርጅት

☎ 765027, 577357/90 ☎577391 ✉ 50514

e-mail nejashi@telecom.net.et

አዲስ አበባ

አንደኛ እትም ታህሳስ 1993

ሁለተኛ እትም ገዳር 1997

የአግርኛው ትርጉም መብት
ለነጻ ሊብራሪ አግታሚ
በሌላ የተጠበቀ ነው።

*All Right of the Amharic Version
of This Book Reserved for
Nejashi Islamic Publisher*

ማዕገም

ርዕስ	ገጽ
መግቢያ.....	v
ክፍል አንድ	
የዕለቱ አደግመር.....	1
ክፍል ሁለት	
አግግ.....	4
ክፍል ሦስት	
ዓለፍ.....	12
ክፍል አራት	
ወተለና ገለል.....	23
ክፍል አምስት	
ጠት.....	32
ክፍል ስድስት	
ዘካ.....	79
ክፍል ሰባት	
የሐጅ ገደታና ትሩፋት.....	93
ዐፍራ.....	101
ክፍል ስምንት	
የፍ.....	106
ክፍል ዘጠኝ	
የገዢ ልወወጥ (ቡድን).....	114

መግቢያ

ኢማም ቡኻሪይ

የኢማም ቡኻሪ የሐዲስ ሰብሰብ በሐዲስ ሥነ-ጽሑፍ ውስጥ ከቀረቡ መጻሕፍት እጅግ በጣም አስተማማኝና ትክክለኛ (ሶሊክ) መሆኑ ይታወቃል። የኢሳይያስ ምሁራን የኢማም ቡኻሪይን የሐዲስ ሰብሰብ- "ከአላህ መጽሐፍ -ከቁርአን በመቀጠል እጅግ በጣም አስተማማኝ መጽሐፍ "ሶሊክ አል-ቡኻሪይ" ነው።" በማለት ገልጸዋል።

ኢማም ቡኻሪይ የተወለዱት በ13 ሺዎል፣ 194 ዓ.ሂጅራ ነበር። በቡኻሪ ወረዳ በኩራላን ግዛት (ምዕራብ ቱርኪስታን)። ሙሉ ስማቸው ሙሐመድ ኢብን ኢስማኪል ኢብን አል- ሙጊራ አል-ቡኻሪ ነው።

አባታቸው የሞተው ገና ልጅ ሳሉ ነው። በእናታቸው ቅርብ ክትትል ነበር ያደጉት። የሐዲስ ትምህርታቸውን የጀመሩት በአስር ዓመታቸው ነው። ከእናታቸውና ከታላቅ ወንድማቸው ጋር በመሆን ወደ መካ በአስራ ስድስት ዓመታቸው ተጓዙ። ኢማም ቡኻሪይ መካንና ዑለማዎቿን እጅግ በጣም በመወደዳቸው እናታቸውንና ወንድማቸውን በመሰናበት በቅድስቷ ከተማ ለሁለት ዓመታት ተቀመጡ። ከዚያም ወደ መዲና በመሄድ ለአራት ዓመታት ሐዲስ በመቅሰም ናሩ። ከዚያም ወደ ባህራ፣ ኩፋ፣ ባግዳድ ግብጽና ሶሪያ በመዘዋወር ከተለያዩ ምሁራን ጋር ለመማርና ለመተዋወቅ በቅተዋል። ባግዳድን ለበርካታ ጊዜ ጉብኝተዋል። ከእውቅ ምሁራን መካከል ኢማም አህመድ ኢብን ሀንዳልን አግኝተዋል።

ኢማም ቡኻሪይ እጅግ በጣም ታማኝና ቅን ሰው የነበሩ በመሆናቸው ልዑላናችን፣ መሳፍንቶችንና ንጉሶችን ላለመገናኘትና ላለመወዳጀት ብርቱ ጥረት ያደርጉ ነበር። እነርሱን ለማስደሰት ሲሉ አንዳች ነገር መናገር የሚሹ አልነበሩም ቡኻሪይ።

ኢማም ቡኻሪይ ሐዲስ ለመሰብሰብ ያደረጉትን ብርቱ ጥረት በተመለከተ በርካታ ገጠመኞች ተወስተዋል። ከታላቁ ነቢዩ አንደበት የፈለቁ ትምህርቶችን በማሰባሰብ ያልረገጡት ቦታ፣ ያላወያዩት ዓለም እጅግ ጥቂት ነበር። ታላቁ ኢማም ቡኻሪይ በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ እቻ የማይገኝለት የማስታወስ ችሎታ የነበራቸው ሊቅ መሆናቸውን በተግባር ያስመሰከሩ የኢሳይያስ ባለውለታ "ዓለም" ናቸው። 300,000 ሐዲስ ሰብሰቡዋል። ከዚህ ውስጥ 200,000 ያህሉን በአዕምሮአቸው ሸምድደዋል። ኢማም ቡኻሪይ የተወለዱበት ዘመን የሐዲስ ትምህርትን በማዛናፍ ፍትህ የሚገድላቸውን መሪዎች ለማስደሰት

ወይም የኢሰላምን ዲን ለማግሸብና ለማጭበርበር ከፍተኛ ጥረት የተደረገበት ነበር።

ኢማም ቡኻሪይ 'ሶሐክ አልቡኻሪ'ን ከማዘጋጀታቸው በፊት በኤልማቸው ያዩት ለጥረታቸው ልዩ እዝ ማድረጉም ይነገራል። 'ነቢዩ ሙሐመድ ጼ ፊት ለፊት ቆመውና በእጃቸው ማራዝያ ቢጤ ይዘው ከታላቁ ነቢይ ፊት ላይ ዝንብ እንዳያርፍ ይከላከላሉ።' ኢማም ቡኻሪይ ይህን ሕልም በዘርፉ ዕውቀት ላላቸው ሰዎች ይገልጻሉ። በነቢዩ ስም የሚነገሩ ግን ከርሳቸው አንደበት ያልፈለቁ ጥቅሶችን የማጥፋት ሚና ገለጹላቸው።

በመሆኑም ኢማም ቡኻሪይ የፈጠራ ሐዲሶችን ከእውነተኛና ትክክለኛ ሐዲሶች የማበጠፍን ሥራ ተያያዘት። ምንም እንኳን ማንኛውም ታሪክ ከሚዘገብበት መስፈርት አኳያ ኢማሙ የሰበሰቧቸው ሐዲሶች ውስጥ ወድቅ የሚደረገዋቸው ምክንያት ባይኖርም የኢማም ቡኻሪ የሐዲስ አሰባሰብ መስፈርት (ሸርጥ) ጥብቅ በመሆኑ 7275 (ሰባት ሺህ ሁለት መቶ ሰባ አምስት) የሚደርሱ ሐዲሶችን ብቻ ነው በ'ሶሐክ ቡኻሪ' እንዲካተቱ ያደረጉት። ከነኝህ ሐዲሶች መካከል የተደጋገመውን ስንቀንስ 2230 ብቻ ሐዲሶችን እናገኛለን። እነዚህ ላይ አገባቢያችን ልብ እንዲልልን የምንሻው ሐዲስ የሚቆጠረው በ'መትን' (ፍሬ ቃሉ) ሳይሆን በሰነዱ መሆኑን ነው። በመሆኑም አንድ ሐዲስ እስከ አራት መቶ ሠንድ (የተዘገበበት መስመር) ሲኖረው መቻሉን ልናስታውስ እንሻለን።

ታላቁ የሐዲስ ሊቅ አንድን ሐዲስ በሰብስባቸው ውስጥ ከመጻፋቸው በፊት ውዳእ ያደርጋሉ። ሁለት ረከዓ ይሰግዳሉ። ጌታቸውንም ይለምናሉ። በርካታ እውቅ መብሊም ዓሊሞች 'ሶሐክ ቡኻሪ'ን መርምረዋል። ግን አንድም እንከን ሊያገኙበት አልቻሉም። ለዚህም ነው በአንድ ድምፅ ከቁርአን በመቀጠል እጅግ በጣም ትክክለኛው መጽሐፍ 'ሶሐክ ቡኻሪ' ነው በማለት የገለጹት።

ኢማም ቡኻሪይ ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩት በ256 ዓ.ሂጅራ ነው። በሰመር ቀንድ አቅራቢያ የምትገኝ ሽርታንት በተባለች መንደር መካከ መቃብራቸው ይገኛል። አላህ ይዘንላቸው።

* * *

ነጃሺ ኢሰላሚክ አሳታሚ ድርጅት የታላቁ ሊቅ ከኢማም ሙሐመድ ኢብን ኢሰማኢል አልቡኻሪይ ሰብስብ ውስጥ 450 ሐዲሶችን በመምረጥ ለአንባቢ ሲያቀርብ ታላቅ ደስታ ይሰማዋል።

ዝግጅታችን በተለያዩ ርሕ-ጉዳዮች ላይ ያተኮሩና ለግንዛቤም የማያዳ ግብ ሐዲሶችን በማሰባሰብ ላይ አትኩሮት ሰጥቷል። ትርጉማችን በተቻለ መጠን ከዐረብኛው መንፈስ ጋር እንዲሰማማ ጥረት ተደርጓል። በመስኮ ያሉ ግጥሞች ስህተታችንን ቢጠቁሙን ለመታሪም ዝግጁ ነን። ሥራችን ጠቃሚ ሆን አላህን እንለምናለን!

ክፍል አንድ የግልጽ አጀማመር

- كتاب بدء الوحي إلى رسول الله ﷺ

1) የምእመናን እናት ዓሊሻ رضی الله عنها እንዲህ ብለዋል፡- “የአላህ መልዕክተኛ ዘንድ ለመጀመሪያ ጊዜ የመጣው መለኮታዊ ራዕይ (ወሕይ) በመልካም (እውነተኛ) ሕልም መልክ ነው። ያዩት ሕልም በሙሉ እንደ ደማቅ የንጋት ብርሃን በገሃድ ደስተዋል ነበር። ከዚያም ራሳቸውን ማገለልን እንዲወዱ ሆነ። በሐራ ዋሻ ውስጥም ለብቻቸው መቆየት ጀመሩ። አላህን ለበርካታ ሌሊቶች ደገዙትም ነበር -ወደ ቤተሰቦቻቸው ሳይመለሱ። ለቆይታቸው ቀለብም ይይዙ ነበር። ከዚያም ወደ ኸዲሻ በመመለስ እንደዚሁ ስንቃቸውን ይዘው ይመለሳሉ። በዚህ በሐራ ዋሻ ውስጥም ሆነው ሳለ እውነቱ ተገለጸላቸው። መልአክ መጣ። እንዲሁም አላቸው፡- “ኢቅረእ” (አንብብ) “የለም! እኔ ማንብብ አልችልም።” አሉ። ነዚዩ (ትረካውን በመቀጠል እንዲህ ይሉናል)፡-“መልአኩ (በጋይል ያዘኝ። አቅም እስኪያንሰኝ ድረስም ዉመቀኝ። ከዚያም ለቀቀኝና እንዲህ አለኝ፡- “አንብብ!” እኔም “ማንብብ አላውቅም” አልኩት። ያዘኝ። ለምስተኛ ጊዜም አረኝ። ከዚያም ለቀቀኝና እንዲህ አለኝ፡-

“አንብብ! በዚያ (ሁሉንም ነገር) በፈጠረው ጌታህ ስም። ሰውን ከረጋ ደም በፈጠረው (ጌታህ ስም)። አንብብ! ጌታህ በጣም ቸር ነው። ያ በብዕር ያስተማረህ የሰውን ልጅ ያላወቀውን ያላወቀ።” (96:1-5)

የአላህ መልዕክተኛም ራዕዩን እያሰላሰሉና ልባቸው ከመጠን በላይ እየመታ ተመለሱ። ኸዲሻ ቢንትኩወይሊድ ዘንድ እንደደረሱም እንዲህ አሉ፡- “ደርቡልኝ፣ ደርቡልኝ”

: عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَوَّلُ مَا بَدَأَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرَّؤْيَا الصَّالِحَةُ فِي النَّوْمِ، فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ يَنْتَلِفُ قَلْبِي الصُّبْحِ، ثُمَّ حُبِبَ إِلَيَّ الْخَلَاءُ، فَكَانَ يَخْلُو بِغَارِ جِرَاءِ، فَيَتَحَنَّنُ فِيهِ - وَهُوَ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِي ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَتَرَجَّعَ إِلَى أَهْلِيهِ، وَيَتَرَوَّدُ لِذَلِكَ، ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَرَوَّدُ لِيَمْلِيهَا، حَتَّى جَاءَهُ الْخَبْرُ وَهُوَ فِي غَارِ جِرَاءِ، فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ: أَقْرَأُ، قَالَ: (مَا أَنَا بِقَارِئٍ). قَالَ: (فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: أَقْرَأُ، قُلْتُ: مَا أَنَا بِقَارِئٍ، فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّلَاثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: أَقْرَأُ، فَقُلْتُ: مَا أَنَا بِقَارِئٍ، فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّلَاثَةَ، ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾). فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَرْجُفُ مُؤَادُهُ، فَدَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ بِنْتِ خُوَيْلِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: (زَمَلُونِي زَمَلُونِي). فَزَمَلُوهُ حَتَّى دَعَبَ

(ዘግጥሙ ዘግጥሙ) ፍርሃታቸው እስኪያገልግላቸው ድረስ (ልብስ) ደረቡላቸው። ከዚያም ለጥገና የሆነውን ሁሉ ተረኩላቸው። "እንደ እክል እንዳያጋጥመኝ እስጋለሁ።" ለሉ - (ክሊዩ)። ጥገናው፡- "ጥግራሽ በእላህ ይሁን ብኝ! እላህ እርሶዎን ምንጊዜም አያላዝነዎትም (ለከፋ አይሰጥዎትም)። ዘመዶችዎ ጋር መልካም ግንኙነት አለዎት! ደሃዎችን እና ምንም የሌላቸውን ምስኪኖች ይረዳሉ! እንገዳዎትን በቸርነት ያስተናግዳሉ! አደጋ የደረሰላቸውን ሰዎችም ያገዛሉ።"

ጥገና (ክሊዩን ይዛ) ወደ ወረቀት ኢብን ነውረል ኢብን አሰድ ኢብን ዐብደል ዑዝ ሂደች! የአጉቲ ልጅ ነበር። በጽሕፈት ክርስትናን የተቀበለ ገለሰብ ሲሆን በሂብራይዳት ይጽፍ ነበር። እላህ የቸውን ያህልም ከወንጌል ይጽፍ (ይገለብጥ) ነበር። ያረጁ ሽማግሌ በመሆኑም የዳይኑን ብርሃን አጥቷል። ጥገናው እንዲህ አለችው፡- "የአጉቲ ልጅ ሆይ! የወንድምህ ልጅ የሚልህን እስቲ አድምጠው ወረቃም፡- "የወንድሜ ልጅ ምንድን ነው የተመለከትከው?" አላቸው። የእላህ መልዕክተኛም የተመለከቱትን ሁሉ ነገሩት። ወረቃም እንዲህ አላቸው፡- "ይህ እላህ በሙሉ ላይ ያወረደው ናሙስ ነው። (ምስጢር ጠባቂው መልአክ ጁብረል) ሕዝቦችህ እስኪያስወጡህ ድረስ መቆየት የምችል ወጣት ብሆን እመኛለሁ።" የእላህ መልዕክተኛም፡- "እነርሱ (ከሀገሪ) ያስወጡኛልን?" በማለት ጠየቁ። "አዎ! አንተ ያመጣኸውን (መልዕክት) ይዞ የቀረበ ሁሉ እንዲሁ የጭካኔ ተገባር ተፈፅሞበታል። ያ ቀን እስኪመጣ ድረስ ከቆየሁ በሚገባ እረዳሃለሁ።" ገና ወረቃ ከጥቂት ቀናት በኋላ አረፈ። መለኮታዊ ራዕይም ለተወሰነ ጊዜ ተቋረጠ።

عنه الرزق، فقال يخديجة وأخبرتها الخبير: (لقد خبيث على نفسي). فقالت خديجة: كلاً والله ما يخزيك الله أبداً، إنك لتصل الرحم، وتحمي الكل، وتكسب المعدوم، وتقري الضيف، وتعين على نوائب الحق. فانطلقت به خديجة حتى أتت به ورقة ابن نوفل بن أسد بن عبد المزي، ابن عم خديجة، وكان امرأاً تنصر في الجاهلية، وكان يكتب الكتاب العبراني، فيكتب من الإنجيل ما شاء الله أن يكتب، وكان شيخاً كبيراً قد عمي، فقالت خديجة: يا ابن عمي، أسمع من ابن أجيك. فقال له ورقة: يا ابن أخي ماذا ترى؟ فأخبرته رسول الله ﷺ خبر ما رأى، فقال له ورقة: هذا الناموس الذي نزل الله على موسى، يا ليتني فيها جذعا، ليتني أكون حياً إذ يُخزجك قومك، فقال رسول الله ﷺ: (أرؤم عرجي هُم؟). قال: نعم، لم يأت رجل قط بمثل ما جئت به إلا عودي، وإن يدركني يومك أنصرك نصرًا مؤزراً. ثم لم ينسب ورقة أن توفي، وفتر الوحي.

(በዚህ ለንቀጽም ለላህ፣ ነዚዩ) የቁርአንን ምንግብ በሰመብት ትጽበት በሕሊናቸው በመትረጽ ለሌሎች ያለ ችግር ግሰግት እንዲችሉ የሚያደርግ መሆኑን ገልጸላቸዋል።

فاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ : ﴿ثُمَّ إِنَّ عَلِيًّا بَيَّاتَهُ﴾. ثُمَّ إِنَّ عَلِيًّا أَنْ تَقْرَأَهُ، لَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ إِذَا آتَاهُ جِبْرِيلُ

“ከሰብስቡው ጊዜ (ካለቀ በኋላ) ንባቡን ተከተል።” (75:18) የሚለው ለንቀጽ... (የቁርአንን) በዝምታ ለጽዮኑ የሚል (መልዕክት ለለው)።

أَسْتَمِعْ، فَإِذَا أَتَلَاقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ أَلَيْسَ كَمَا قَرَأَهُ.

“ከዚያም ግብራራቱ በኛ ላይ ነው።” (75:19) የላህ መልዕክተኛ ከዚያ በኋላ ጁብራል በሚመጣ ጊዜ (የሚናገረውን) ያጸምጣሉ። ጁብራል ከሄደ በኋላ እርሱ ባሰማው መልኩ ያሰመ (ይቀሩት) ነበር።

4) **رضي الله عنهما** ሊብን ዐብብሰ

እንዳስተላለፉት የላህ መልዕክተኛ ጌ ከሰዎች ሁሉ እጅግ በጣም ቸር ነበሩ። ይባላቸው ቸር የሚሆኑት ደግሞ በረመዲን ወር ጁብራል (በየጊዜው) ሲገናኙቸው ነበር። ጁብራል በረመዲን በእያንዳንዱ ሌሊት ይመጣ ነበር፤ ቁርአንን ያስተምራቸዋል። የላህ መልዕክተኛ (ዝናብ) ከምታመጣ ሄብ ይባላቸው ቸር የሆኑ ሰው ነበሩ።

: وَغَنَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنْ الرِّبْعِ الْمُرْسَلَةِ.

ክፍል ሁለት
ኢማን

- باب: **أُمُورُ الْإِيمَانِ**

5) **رضي الله عنه** ለንዳስተላለ

ተት ነዚዩ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- “ኢማን ከሌለህ በላይ ገዕብ ክፍሎች ለሉት።” “ሐያእ” ለንዱ የ“ኢማን” ገዕብ ክፍል ነው።¹

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنْ الْإِيمَانِ).

¹ ሐያእ- በርካታ ስንሰ ሐሳቦችን የሚወክል ቃል ነው። ወያኔትን፣ ትህትናን ሥርዓት ለከፋሪትን ወዘተ. ያጠቃልላል።

የተቀሰቀሰውን መልካም ነገር ያስተባብሳሉ።
(ያህን ሲሰጡ ይህን ይህን) ለብዙ ጊዜ ፀጋ
የዋልኩትን ለንግድ ሲት ከዚያ ካንተ
(የግንባራውን) ለንግድ ነገር ካየች። «ምን
እድርገታኝ ታውቃለሁ» ትላለች።¹

يَا هُوَ قَالَ: (بِكْفَرَنَ الْعَبِيرَ، وَبِكْفَرَنَ
الْإِحْسَانَ، لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِخْدَانِي
الْكَفْرَ، ثُمَّ رَأَيْتَ بِنِكَ شَيْئًا، فَالْتَمَأْ مَا
رَأَيْتَ بِنِكَ خَيْرًا فَالْتَمَأْ).

18) ለቡ ዘር ላይ ለህይወት ለንግድ
ሰው እናትን በመጥፎ ሰፊ በመጥራት ለነው
ርኩት። ነዚያ ጊዜ ለንግድ ለሉዮ- “ለቡ ዘር
ሆይ በእናት ለነውርከውን አንተ በውስ
ጥህ የሚሄድህ ባሕሪ ያሉብህ ነህ። ባሪያዎ
ዎችህ ወንድሞችህ ናቸው። ለህህ በእጅ
ዎችህ ሥር እድርገቶቻል። ወንድሙ በእጅ
ሥር የገለበት ሰው ከሚሰጠው ይመጣበው
ከሚሰጠው ያጉናጽፈው የሚይችሉትንም
ነገር ለንግድ ለተጠይቁቸው። ይህን
የግንባራው ከሆነ ገን ለገዟቸው።”

: عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَلَيْسَ بِكَ (بَا أَبَا ذَرٍّ، أَعْبَرْتَهُ بِأَمْرٍ؟ إِنَّكَ
أَمَرْتُ بِكَ بِجَاهِلِيَّةٍ، إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ،
جَهْلُهُمْ أَفْ تَحْتَ أَبْيَابِكُمْ، فَمَنْ كَانَ
أَخُوهُ تَحْتَ يَدَيْهِ، فَلْيُظْمِئْهُ مِمَّا يَأْكُلُ،
وَلْيُلَيْسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ، وَلَا تَكَلَّفُوهُمْ مَا
يَكْتَلِفُونَ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ).

19) ለቡ በከረት ላይ ለህይወት ለንግድ
የሌላው መልካም ጊዜ ለንግድ ለሉ ሰፊ
የዋለሁ- “ሁለት መስለዎች በሰይፋቸው
ሲገናኙ ገዳዩም ተገዳዩም የሌላት ናቸው።”
የሌላው መልካም ሆይ ገዳዩ ይሁን
ተገዳዩ (የሌላት የሚሆንበት) ምክንያት
ምንድን ነው? “እሱም ቢሆን ወንድሙን
ለመገደል ፍላጎት (ይህ) ነበረው።” በግለት
መልስ ሰጥተዋል።

: عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِذَا
الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ
وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ). قُلْتُ يَا رَسُولَ
اللَّهِ مَذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟
قَالَ: (إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ
صَاحِبِهِ).

20) ለቡ ሁረይራ ላይ ለህይወት ለንግድ
ነዚያ መልመድ ጊዜ ለንግድ ብለዋል-
“ዲን ገር ነው፤ ለንግድ ሰው በሃይማኖት

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِذَا
لَقِيَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي سَبِيلِ الدِّينِ
فَلْيُقَاتِلْهُ فَإِنْ قَاتَلَ فَلَهُ بِهِ
دِينٌ وَنَجَاتٌ وَإِنْ قَاتَلَهُ فَلَهُ بِهِ
دِينٌ وَنَجَاتٌ وَالْمَنْعِقُ نَجَاتٌ
وَالْمَقْتُولُ دِينٌ وَنَجَاتٌ).

¹ ይህ ልዩ ስሌት ከሌሎች መሰል ልዩነት የምንገለጸው “ከፍር” ሁለት ዓይነት
መሆን ነው የሆነው “ከፍር” ከሌላው ጉዳይ መውጣት የሚገባበት ሲሆን
ሌላው ለአስተኛው “ከፍር” (ከፍር ጉዳይ ከፍር) ደግሞ ከፍተኛ ወንጀል ነው
ገለጹ ገን ከሌላው ጉዳይ ከፍተኛው ፀጥቷ ለይባለዎቹ። (ተርጉሚያ)

(ከገጽ 7) ላይ ከአቅሙ በላይ ከተሸከመ በዚህ ሁኔታ አይቀጥልም። ስለዚህ ፅንፈኛ አትሁኑ። ገን ወደ ፍጹምነት ለመቃረብ ሥራችሁን በጥራት ለማከናወን ጥረት አድርጉ። ሽልማት የምታገኙ በመሆኑም ደስታ ይሰማችሁ። በጧትም ሆነ በማታ እንዲሁም በሌሊት የመጨረሻ ክፍል ፀሎት በማድረግ ታገዙ። (የአላህን እርዳታ ፈልጉ)።”

قَالَ: (إِنَّ الدِّينَ يُبْسَرُ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ، فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا، وَأَبْشِرُوا، وَاسْتَعِينُوا بِالْغَنَّةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِّنَ التَّلَاحِ).

باب: حُسنِ إِسلامِ الْمَرْءِ

21) አቡ ሰዒድ አልጉድሪይ رضی الله عنه የአላህ መልዕክተኛ ጌ እንዲህ ሲሉ መስማታቸውን ገልፀዋል። “አንድ ባሪያ የሰለመ ጊዜና እስልምናውም ሲያምር አላህ ያለፈ ወንጀሉኝን ሁሉ ይምረጣል። ከዚያም በኋላ (አንድ አዲስ) ሥራው ሒሳብ ውስጥ ይገባል። የመልካም ሥራው ሽልማት ከአሥር እጥፍ እስከ ሰባት መቶ እጥፍ ይደርሳል። ወንጀል ገን ከአምሳያው (አንድ ለአንድ) አያልፍም -አላህ ይቅር ካላለ በቀር።”

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (إِذَا اسْتَمَّ الْعَبْدُ فَحَسَنَ إِسْلَامَهُ، يُكْفَرُ اللَّهُ عَنْهُ كُلُّ سَيِّئَةٍ كَانَ زَلَفَهَا، وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ الْقِصَاصُ: الْحَسَنَةُ بِمِثْلِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ، وَالسَّيِّئَةُ بِمِثْلِهَا إِلَّا أَنْ يَتَحَاوَرَ اللَّهُ عَنْهَا).

22) ዓሊቭ رضي الله عنها እንደሰተላለፈችው ነቢዩ ጌ መጡ። ከርሷ ጋር አንዲት ሴት ነበረች። “ይህች ማን ነች?” ብለው ጠየቁ። “እገሊት ነች ስለ (በርካታ) ሰጣትዋ እየነገረችኝ ነው።” አልኳቸው። “ይህ መሆን የለበትም፣ በምትችሉት ላይ አደራ፣ በአላህ ስም እምላሊሁ አላህ ለናንተ (ሽልማት ለመስጠት) አይደክምም። ከ«ዲን» ከገጽ ውስጥ (አላህ) ዘንድ የሚወደደው በየዕለቱ (ዘወትር) የሚፈጸመው ነው።”

باب: أَحَبُّ الدِّينِ إِلَى اللَّهِ أَذْوَمُهُ
: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذَعَلَ عَلَيْهَا وَعَيْنَهَا امْرَأَةً قَالَتْ: (مَنْ هَذِهِ). قَالَتْ: فَلَاتَةٌ، تَذْكُرُ مِنِّي صَلَاتِيهَا، قَالَ: (مَنْ، عَلَيْكُمْ بِمَا تُطِيقُونَ، فَوَاللَّهِ لَا يَمَلُّهُ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا). وَكَانَ أَحَبُّ الدِّينِ إِلَيَّ مَا دَامَ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ.

23) ዑመር ኢብኑል ሽጢብ رضي الله عنه እንደወሰኑት አንድ የአይሁድ ሰው እንዲህ

አላቸው። “የምእመናን አዛዥ ሆይ በመጽሐፋችሁ ውስጥ አገድ አገቀጽ አለ፣ ታነቡታላችሁ።” (ግና) እኛ የአይሁድ ማገባረብ አላላት ይህ አገቀጽ እኛ ላይ ቢወርድ ኖሮ ያንን ቀን ከብረብዓል (ዒድ) እድርገን እንይዘው ነበር።” “የትኛዋ አገቀጽ ነች?” በማለት ጠየቁ ይሁሉ።

“ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ሊሰጥን ከሃይማኖት በኩል ወደደኩ።” (5:3) ይህም (መልስ) ሰጡ። “ያለምንም ጥርጥር ያንን ቀን እናውቀዋለን። (አገቀጹ) በነቢዩ ላይ የወረደበትን ቦታም (እናውቃለን)። በዕለተ ጁምሳ በዐረፋ በቆመበት ወቅት ነው።”

24) አቡ ሁረይራ ገናኝ ለእናንተ

የአላህ መልዕክተኛ ጁ “የአገድን መሰሊም መት አካል (ጆናዛ) የሸጥ፣ መሸጥታ ሐቅ መሆኑን አምናና ዋጋ (አጅር) አገኝበታለሁ ብሎ በማሰብ እርሷ ላይ እስኪሰግድባት ድረስና ተቀብሮ እስኪያልቅ ድረስ ከቆየ ሁለት «ቂራጥ» ምንዳ ይኖረዋል። እያንዳንዱ «ቂራጥ» ደግሞ የኦሎድ ተራራን የሚያህል ነው። (በጆናዛው) ላይ የሰገደ ከዚያም ከመቀበሩ በፊት የተመለሰ አገድ «ቂራጥ» ይኖረዋል።” ብለዋል።

25) ዐብደላህ ኢብን መስዕድ ገናኝ ለእናንተ

ነቢዩ ጁ እንዲህ ብለዋል። “መሰሊምን መላደብ “ፋቡቅ” (መጥፎ ሥራ) ነው። መጋደሉ ደግሞ “ኩፍር” (ከሀደት) ነው።”

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْيَهُودِ قَالَ لَهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، آتِ فِي كِتَابِكُمْ تَقْرَؤُونَهَا، لَوْ عَلَيْنَا مَعَشَرَ الْيَهُودِ نَزَلَتْ، لَاتَعَدْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عَيْدًا. قَالَ: أَيُّ آيَةٍ هِيَ؟ قَالَ: ﴿الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾. قَالَ: عُمَرُ: قَدْ عَرَفْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَالْمَكَانَ الَّذِي نَزَلَتْ فِيهِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، وَهُوَ قَائِمٌ بِعَرَقَةِ يَوْمِ جُمُعَةٍ.

باب : أَسْبَابُ الْجَنَسَانِزِ

مِنْ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (مَنْ أَسْبَغَ خِزَارَةَ مُسْلِمٍ، إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا، وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيْهَا وَيَبْرِغَ مِنْ دَلِيهَا، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ بِقِيْرَاطَيْنِ، كُلُّ قِيْرَاطٍ بِمِثْلِ أَحَدٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ رَمَعَ قَبْلَ أَنْ تَلْفَنَ، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيْرَاطٍ).

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: (مَسْبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَانُهُ كُفْرٌ).

(የሚከተሉት ይገኙበታል):- 1) ሃይማኖታዊ ዕውቀት መነሳት (እውቅ የሃይማኖት ምሁራን በሞት የሚለዩ በመሆናቸውና ተተኪ ባለመኖሩ የሚከሰት ነው)። 2) መሃይምነት (በሃይማኖት ዕውቀት ረገድ) ይስፋፋል። 3) አስካሪ መጠጥ መጠጣት የተለመደ ይሆናል። 4) በግልጽ ሕገ ወጥ የወሲብ ግንኙነት መፈጸም ይስፋፋል።"

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ: أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيُنْبَتَ الْحَمَلُ، وَيَشْرَبَ الْعَمْرُ، وَيَظْهَرَ الزَّوْنَا).

42) እነሰ ጸሐፊው የሚለው ስም ለሆነው በዘገቡት መሠረት እንዲህ ብለዋል። ሐዲስ እንግራችኋለሁ። ከኔ ውጭ ሌላ ማንም ሊንግራችሁ የማይችለውን ሐዲስ። የአላህ መልዕክተኛ ﷺ እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ። "የትንሣኤ ቀን መድረስ ምልክቶች ውስጥ (የሚከተሉት ይገኙበታል):- 1) የዕውቀት ማነስ 2) መሃይምነት መስፋፋት 3) ዝመት በግልፅና በስፋት መፈጸም። 4) የሴቶች አገዝ መብዛትና የወንዶች ቁጥር ማነስ - እንደ ወንድ ሀምሳ ሴትን ማስተዳደር እስኪኖርበት ድረስ።"

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لِأَحَدِنَاكُمْ حَدِيثًا لَا يُحَدِّثُكُمْ أَحَدٌ بَعْدِي، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ: أَنْ يُقَلَّ الْعِلْمُ، وَيَظْهَرَ الْحَمَلُ، وَيَظْهَرَ الزَّوْنَا، وَتَكْفُرُ النِّسَاءُ، وَيَقِلُّ الرِّجَالُ، حَتَّى يَكُونَ لِعَمْسِيَيْنِ امْرَأَةٌ فَلَقِيمَ الْوَأَجِدُ).

43) ኢብን ሀመር ጸሐፊው የሚለው ስም ለሆነው በዘገቡት መሠረት እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ። "ተኝቼ ሳለሁ እንደ ኩባያ ወተት ቀረበልኝ። ከጥፍራ እርጥበት የፈሰሰ እስኪመለስኝ ድረስ ጠጣሁ። የተረፈኝንም ለሀመር ኢብን-ል ሽጧብ ሰጠሁ።" (ሶላላዎች ጠየቁት):- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! (ሕልምዎትን) በምን ፈቅት?" "በእስላማዊ -ዲልም- ዕውቀት" በማለት መለሱ።

عَنْ ابْنِ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، أُنِيتُ بِقَدَحِ كَبِيرٍ، فَشَرِبْتُ حَتَّى إِنْسَى لَأَرَى الرَّيَّ يَخْرُجُ مِنِّي أَظْفَارِي، ثُمَّ أُعْطِيتُ فُضْلِي فَعَمَّرَ بَنُ الْعَطَابِي). قَالُوا: فَمَا أَوْتَيْتَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (الْعِلْمُ).

1 "እንደ ወንድ ሀምሳ ሴትን ማስተዳደር" የሚለው አባባል የተለያዩ ትንታኔ በውሳኔዎች ተሰጥቶታል። የሴቶች አገዝ መብዛትና የዝመት መስፋፋትን ይጠቁማል።

44) ዐብይሷ ሲባይን ዐምር ሲባይሷ ገሰ
 ነቢዮች እንዳሰተላለፉት ነቢዮች
 በመሰናበቻው ሐጅ ወትት በሚኖ (ድንጋይ
 በሚወረወርበት በታ) ቆሙ የሰዎችን
 ጥያቄ መልስ ለመስጠት። አንድ ሰው
 ወደርላቸው በመምጣት። "ሀድይ (እርድ)
 ላልፈደም ፀጉሪን ረሰቼ ተላውሁ (ችግር
 አለው)?" በማለት ጠየቀ። "አሁን እርድ
 ችግር የለውም" አሉት። ሌላ ሰው መጣ።
 "ድንጋይ ላልወረወር እርድ ፈጸምኩ ችግር
 አለው?" በማለት ጠየቀ። "አሁን ወርወር
 ችግር የለውም" በማለት መለሱለት። ነቢዮች
 ቀድሞ ስለተፈጸመ ሆነ ዘገይተ
 ስለተሠራ ድርጊት (ቅደም ተከተል
 ባልጠበቁ ጉዳዮች) የሰጡት ምላሽ "አሁን
 ይህን ሥራ ችግር የለውም" የሚል ዘር።

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ
 العاصِرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ
 وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَمْتَنِي لِلنَّاسِ
 بِسَأَلِهِمْ، فَمَجَّاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: لَمْ أَشْفُرْ
 فَحَلَفْتُ قَبْلَ أَنْ أُذْبِغَ؟ فَقَالَ: (أَذْبِغْ وَلَا
 حَرَجَ). فَمَجَّاهُ آخَرٌ فَقَالَ: لَمْ أَشْفُرْ
 فَتَحَرَّثْتُ قَبْلَ أَنْ أُزِمَّ؟ قَالَ: (أَزِمْ وَلَا
 حَرَجَ) فَمَا سَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ
 قُدِّمَ وَلَا أُشْفِرَ إِلَّا قَالَ: (أَنْتَمَلُ وَلَا
 حَرَجَ).

45) አቡ ሁሪይራ ላይ ገሰ ሲባይን
 ነቢዮች እንዲህ ብለዋል። "ዕውቀት (ጊልዮ)
 ይሰጡልህ። መሃይምንት መከራና። "ሐርጅ"
 ይባላል። "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ
 "ሐርጅ" ምን ማለት ነው" የሚል ጥያቄ
 ቀረጠቸው። በእጃቸው የመገዳደል ምልክት
 አላቶ። [የቂያማ ምልክቶች ናቸው።]

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ:
 عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (يُعَيِّضُ الْمَلِمُ،
 وَيَنْظُرُ الْجَهْلُ وَالْيَقِينُ، وَيَكْتُمُ الْهَرْجُ).
 قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، وَمَا الْهَرْجُ؟ قَالَ
 مَكْنًا يَبِيدُ مَحْرُفَهَا، كَأَنَّهُ يُرِيدُ الْقَتْلَ.

46) ዐቅብት ሲባይን አል-ሐሪሳ ላይ
 የአቡ ኢሃብ ሲባይን ዐዘዘን ልጅ አገብተ ላለ
 አንዲት ሴት እንዲህ አለች። "ዐቅብትንና
 ያገባትን ሴት አጥብቃቸዋለሁ።" አለች።
 "ዐቅብትንም።" የጠባቢን ስለመሆኑ የማውቀው
 ነገር የለም። ነገረሽንም አታውቂም።" አላት።
 የአላህን መልዕክተኛ (ለመጠየቅ) ወደ
 መዲና ጋለ። ከዚያም ጠየቃቸው። የአላህ
 መልዕክተኛም ጁ። "አንዲት እንዲህ እየተባለ
 (በሚሰትንት) ልትይዛት ትችላለህ። የጡት

: عَنْ عُثْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللهُ
 عَنْهُ: أَنَّ تَرَوْجَ ابْنَةَ أَبِي إِسْحَابَ بْنِ
 عَرَبِيَةَ، فَأَتَتْ امْرَأَةً فَقَالَتْ: إِنِّي أَرْضَعْتُ
 عُثْبَةَ وَأَلْبِي تَرَوْجَ بِهَا، فَقَالَ لَهَا عُثْبَةُ:
 مَا أَعْنَدُكَ أَنْتِ أَرْضَعِينِي، وَلَا أَخْبِرْتِنِي
 فَرَأَيْتِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ

سَأَلَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ؟). فَقَارَفَهَا غُمِيَّةً وَتَكَبَّحَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ.

እህትህ አይደለችም? አሉት። ዑቅበት ፈታት። ከዚያም ሌላ ሰው አገባች።

47) ለቡ መስዕድ አል-አገጂር رضى الله عنه :
 عَنْ أَبِي مُسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَا أَكَادُ أَدْرُكَ الصَّلَاةَ مِمَّا يَطْلُوقُ بِنَا فَلَانَ، فَمَا زَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْ يَوْمَيْهِ، فَقَالَ: (أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّكُمْ مُتَفَرِّقُونَ، فَمَنْ صَلَّى بِكَاسِي فَلْيُخَفِّفْ، فَإِنَّ فِيهِمُ الْمَرِيضَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ).

እንዳስተላለፉት ነቢዩን አንድ ግለሰብ እንዲህ አላቸው:- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! (ገጸታ) ሰላት በገብረት ለመስገድ አልቻል ይሆናል እገሌ እያሰረዘመብን ነው።" ነቢዩ ተግላጽ ሲሰጡ እንደዚያን ቀን ተቆጥተው አይቻላቸው አላውቅም። እንዲህ አሉ:- "እናንተ ሰዎች ሆይ! ከእናንተ ውስጥ አንዳንድ ወገኖች ሰዎች በጉ ነገር እንዲጠሉ የሚያደርጉ (ከቡ ሥራ የሚያሸኹ) አሉ። ሰዎችን የሚያሰግድ ያቅል (አያሰረዘም)፣ ከነርሱ ውስጥ በሽተኛ፣ ደካማና ባለጉዳይ ይኖራል።"

48) ዘይድ ኢብን ካሊድ አል-ጁሃኒይ رضى الله عنه :
 عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَيْنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ اللَّعْطَةِ، فَقَالَ ﷺ: (أَعْرِفَ رِجَاءَهَا - أَوْ قَالَ: وَعِجَاءَهَا - وَمِعَاضَهَا، ثُمَّ عَرَفَهَا سَنَةً، ثُمَّ أَسْتَمْنِعُ بِهَا، فَإِنْ جَاءَ رِيئُهَا فَأَدْعَا إِلَى). قَالَ: فَصَالَةُ الْإِبِلِ؟ فَقَضِبَ حَتَّى أَحْمَرَّتْ وَجَحَّتْ، أَوْ قَالَ أَحْمَرَّتْ وَجُحَّتْ، فَقَالَ: (مَا لَكَ وَلَهَا، مَتَمَّا سِقَاؤُهَا وَجِدَاؤُهَا، تَرُدُّ اللَّأَمَ وَتَرْغَى الشَّجَرَ، فَلَرْمَا حَتَّى يَلْقَاهَا رِيئُهَا). قَالَ: فَصَالَةُ الْقَتَمِ؟ قَالَ: (لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِذَلِيبِ).

48) ዘይድ ኢብን ካሊድ አል-ጁሃኒይ ገገግ ለእግዚአብሔር ገለጸው። እንዲህም አሉት:- "ዕቃው የታሰረበትን ወይም ከረጢቱን በሚገባ አገናኝብ። ከዚያም ለዓመት ያህል አስታውቅ። (በዚህ ጊዜ ባለገብረቱ ካልመጣ) ተጠቀምበት። የገብረቱ ባለቤት ከመጣ (ገን) መልሰላት።" "ግመል ቢጠፋሰ?" ሲል ጠየቃቸው። ተቆጡ፣ ጉን ሚቸው ወይም ፈታቸው እስኪቀላ ድረስ። "አንተ ከርሷ ምን ጉዳይ አለህ? ውሃ የምትጠጣበት በታ አለ። የምትጠጣበት በታ የሚያደርሳት እገር አላት። ቅጠላ ቅጠሎችም ትመገባለች። ስለዚህ ባለቤቷ እስከሚያገኛት ድረስ ተቆጥ።" ሰውየው ስለጠፋ በገ ጠየቀ። "እርሱ ለአንተ ወይም

52) አቡ ሀረይራ ላይ ለሩሲ ለገዳውሰት የአላህ መልዕክተኛን ለገዳህ አልኳቸው- 'በልተ ትገግሎ የርበዎን "ፒረዓ" (፳፬ ፲፱፻) ለግጥናት ይበልጥ ተገቢ የሚሆነው ሰው ግን ነው?' የአላህ መልዕክተኛ ለገዳህ አሉኝ- 'አቡ ሀረይራ ሆይ ሐዲስ ለግወት ከፍተኛ ፍላጎት ያለህ በመሆኑ ይህን ጥያቄ ካንተ ቀድሞ ሊጠይቀኝ የሚችል ሰው ለንድግሪኖር አሜ ነበር። በልተ ትገግሎ የኔን "ፒረዓ" (፳፬ ፲፱፻) ለግጥናት የሚታደለው ከልቡ ጥርት አድርጉ "ላ ኢላህ ኢልላህ" ያለ ነው።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (لَقَدْ عَلَّمْتُ) - يَا أَبَا هُرَيْرَةَ - أَنْ لَا يَسْأَلَنِي عَنْ هَذَا الْخَبِيرِ أَحَدٌ أَوْلَى بِكَ، لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حُرْمِكَ عَلَيَّ الْخَبِيرِ، أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ، أَوْ نَفْسِهِ).

53) ዐብደላህ ኢብን ዐምር ኢብን አል-ዓብ መልዕክተኛ ለገዳህ ሲሉ ሰምቻለሁ- 'አላህ ዲልምን ከሰዎች ልብ አውጥቶ በመጣል አይወሰድም። ነገር ግን ዲልምን የሚወስደው አዋቂ ሰዎችን በሞት ለገዳላዩ በግድረግ ነው። ከአዋቂ ሰዎች አንድም (ከግምት የሚገባ) ለሰከማይገኝ ድረስ። በዚህ ወትት ሰዎች መሃይማንን መሪዎቻቸው አድርገው ይይዛሉ። (እነኚህ ወገኖች ደግሞ) ምክር (ጥያቄ) ሲቀርብላቸው ያለ ሰውቀት መግለጫ ይሰጣሉ። በዚህም ራሳቸው በተላላተ ጉዳይ ውስጥ ይዘረዳሉ፤ ሌሎችንም ያጠማሉ።"

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ النَّعَاسِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ أَنْتِزَاعًا يَتْرَعُهُ مِنَ الْيَتَامَى، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ، حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا، اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُوسًا جُهَالًا، فَسِيلُوا، فَأَنْتَزَا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا).

54) አቡ ሰዒድ አል-ፕሩርይ ላይ ለሩሲ ለገዳውሰት ሌቶች ለነቢዩ መሐመድ ለገዳህ አልኳቸው- 'ወንዶች በርካታ ጊዜዎትን ለየወሰዱ-በዎት በመሆኑ ለእኛ የተወሰነ ጊዜዎትን ይመድቡልን ዘንድ (እንጠይቃለን)።' አንድ ቀን (፲፬-፲፭) ያዙላቸው። በቀጠርው ልሳትም ተገኙ። ተገላፅኖ መመዘያም ለሰተላለፉላቸው። ለነርሱ ከተናገሩት

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَتِ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: غَلَبْنَا عَلَيْكَ الرِّجَالَ، فَاجْعَلْ لَنَا يَوْمًا مِنْ نَفْسِكَ، فَوَعَدَهُمْ يَوْمًا لَيُيَهُنَّ فِيهِ،

ወሰጥ የሚከተለው ይገኙብታል፡- 'አንዲት ሴት ሦስት ልጆችዋ ከሞቱባት (ከታገሰችና ከአላህ ምንዳ ከፈለገች) ይህ (አድራጊቷ) ከእሣት ግርዶሽ ይሆናታል።' አንዲት ሴት 'ሁለት ቢሆኑት' በማለት ጠየቀች ነገዶም 'ሁለትም ቢሆኑም (ከእሣት ይጠብቋታል)' ብለዋል።

እቡ ሁረይራ ገደቀው ለወሰን ስድስት ሐዲስ (ሦስት ወይም ሁለት) ልጆች የሞቱባት የሚለውን አገላለጽ አካለ መጠን ያልደረሱትን መሆኑ ተመልክቷል።

فَوَعظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ، فَكَانَ فِيهَا قَالَ لهنَّ: (مَا يَنْكُرُ امْرَأَةٌ تَقْدُمُ ثَلَاثَةَ مِنْ وَلَدِيَا، إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابٌ مِنْ أُنثَرِ). فَقَالَتْ امْرَأَةٌ: وَأَنْتَيْنِ؟ فَقَالَ: (وَأَنْتَيْنِ). وَفِي رَوَايَةٍ عَنْ أَبِي مُرَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: (لَمْ يَتَلَمَّحُوا الْحَيْثُ).

55) ዐሊደ ገደቀው ለወሰን ስድስት ሐዲስ መልዕክተኛ አንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋለሁ፡- 'በኔ ላይ ውሸት አትናገሩ፤ በኔ ላይ (ሆን ብሉ) ውሸት የተናገረ መቀመጫው ገሃንም መሆኑን (ይገንዘብ)።'

: عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: (لَا تَكْذِبُوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ).

56) ኢብን ዐብዳህ ገደቀው ለወሰን ስድስት ሐዲስ ፋት ነገዶ ጸሐፊው ሲበረታባቸው አንዲህ አሉ፡- 'ወረቀት ይዛችሁልኝ ቅረቡ። ከዚህ በኋላ ልትጠሙ የሚችሉበትን ጉዳይ ሁሉ ልጸፍላችሁ።' ይህም 'ነገዶ እጅግ በጣም ታመዋል። የአላህ መጽሐፍ (ቁርአን) በእዛችን ይገኛል። እርሱ ለኛ በቂያችን ነው።' አሉ። ነገር ግን (ሐላቢዎች በፀመር አጽም ላይ) የተለያዩ ሐላብ አቀረቡ። ጭቅጭቅ በዛ። ነገዶም፡- 'ከዚህ ዘወር በሉልኝ፤ እኔ ፈት ሆናችሁ ልትጣሉ አይገባም።'

: عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْهَا - قَالَ: لَمَّا أَشْتَدَّ بِالنَّبِيِّ ﷺ وَجَعُهُ قَالَ: (أَتُوبُ فِي كِتَابٍ أَكْتُبُ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَقِيلُوا بِئَدْنِهِ). قَالَ عُمَرُ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَلَيْهِ الْوَجْعُ، وَعِنْدَنَا كِتَابُ اللهِ حَسْبُنَا. فَاخْتَلَفُوا وَكَثُرَ اللَّعْنُ، قَالَ: (قَوْمُوا عَنِّي، وَلَا يَنْتَبِهِي عِنْدِي أَلْتَارُغُ).

57) እቡ መሣ ገደቀው ለወሰን ስድስት ሐዲስ ነገዶ ጸሐፊ ዘንድ አንድ ግለሰብ መጣ። አንዲህ አላቸው፡- 'የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! በአላህ መንገድ. መጋደል ምን ማለት ነው? (ይህን

: عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا الْقِتَالُ فِي سَبِيلِ اللهِ؟ قَالَ:

የምጠይቅዎት) ከኛ ውስጥ በብዙዎች የሚገኝ ለሌላ የተወሰኑት ደግሞ (ለገለገላዊ) ከብር (ከራት) ሲሉ የሚኖሩ ለሌላ (ክብራዊ) ለገላህ ለሌላት- የሌላህ ገንገር የበላይ ልትሆን ከገድ የተገደለ በሌላህ (ሱ.ወ.) መገንድ ላይ ነው።

58) ኢብን መሰቦድ رضي الله عنها እንዲህ ተላለፉት ክብር ፳ ጋር በመሆን በመሊኖ ፍርስራሽ በታዎች ስንሄድ እርሳቸው የተምር ከዘራ ደገፍ ብለው ቆመው ሳለ የተወሰኑ ለይሁዶች (በበታው) ለለፉ። ከሌሎች ለከራ ሉቱ እንዲህ ለሉ- "ሰለ "ሩሀ" ጠይቁት።" የተወሰኑት ደግሞ "አትጠይቁት የምትጠሉትን መልስ ለይሰጣችሁም" ለሉ። ከሌሎች ገን እንጠይቀዋለን በማለት ከነርሱ ውስጥ አንዱ (ከሌታቸው) ቆመ- "የቃሊም ለባት ሆይ! "ሩሀ" ምንድን ነው?" ለላቸው። ዝም ለሉት። እኔም ራዕይ እየወረደላቸው መሆኑን ተገንዝብኩ። ጠበቅኳቸው ራዕይ ሲወርድ የሚታይባቸው ልዩ ሁኔታ ለለቀ። እንዲሁም ለሉ-

: عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا أَنَا وَأُمِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْبِ الْمَدِينَةِ، وَهُوَ يَتَرَكَا عَلَى عَيْبٍ مَنَّةً، فَمَرَّ بِتَعْرِ بْنِ الْيَهُودِ، فَقَالَ بَنَضُّهُمْ لِيَغْضُرَ: سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ؟ وَقَالَ بَنَضُّهُمْ: لَا تَسْأَلُوهُ، لَا يَجِيءُ يَوْمَ يَشْرِي تَكَرُّهُنَّ، فَقَالَ بَنَضُّهُمْ: لَسَأَلْتُهُ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ: يَا أَبَا أَلْفَيْسِمِ، مَا الرُّوحُ؟ نَسَكْتُ، فَنُكْتُ: إِنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ، فَنُكْتُ، فَلَمَّا أَنْجَلَنِي عَنْهُ، فَقَالَ: «تَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أَدْرَاؤُا مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا لِقَلِيلٍ».

"ከሩሕም ይጠይቁሃል! ሩሕ ከጌታዬ ነገር ነው። ከዕውቀትም ጥቂትን እንጂ ለልተሰጣችሁም፤ በላቸው።" (17:85)

59) ኩሙ ሰለማ رضي الله عنها በስተላለፉት መሠረት ኩሙ ሱለይም ወደ ለላህ መልዕክተኛ መጣች። እንዲሁም ለለች- "የሌላህ መልዕክተኛ ሆይ! ለላህ እውነትን ለመናገር የሚያፍር ለይደለም። በመሆኑም ሴት ልጅ በሕልሚ (ወገድ ጋር) ብትገናኝ ገላግን መታጠብ ገደታ ይሆን። ታልገን" ክብራዊ ፳ እንዲህ ለገት- "ፈላጊ ነገር

: عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ أُمُّ سَلِيمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّ أُمَّهُ لَا يَسْتَحْبِي مِنَ النَّعَى، فَقُلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ عُسْلِ إِذَا أَخْلَعَتْ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (إِذَا)

ካዮች (መታጠብ ግደታ ይሆንታል)።”
 ለመ ሰለማ ፈታን ሸፈነች። እንዲሁም
 ስትል ጠየቀች፡- “የአላህ መልዕክተኛ ሆይ
 ሴት ልጅ ዘር ታፈላለችን?” እንዲሁም
 አሏት፡- “ቀኝ እጅሽ አፈር ይገኛል
 (ማስተዋል ተሰናኻል ለማለት ነው) ታዲያ
 ልጄ እንዴት እርሷን መሰሉ ይወለዳል?
 (ዘር የማታጋራ ከሆነ?)”

رَأَتْ الْوَاءَ. فَطَلَّتْ أُمَّ سَلَمَةَ، بَغِي
 وَجْهَهَا، وَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَتَعْظِمُ
 الْمَرْأَةَ؟ قَالَ: (تَعْمُ تَرَبَّتْ يَبِيَّتِكَ، فِيمَ
 يُشْبِهُهَا وَلَدَهَا).

ክፍል አራት ውዳሊ

60) ዐሊይ ገሥደ ለእርሱ ለእርሱ
 “መዝይ” (ሴት በማሰብ ወይም በገንዘብ
 ክብርት የሚወጣ ፈላጊ ነው) እጅግ በጣም
 ይጠብቅ ነበር። ሚቅዳሩ ነቢዩን ስለ ጉዳዩ
 እንዲጠይቅልኝ ተማግኝተኝ። ጠየቃቸውም።
 እንዲህ አሉ፡- “ውዳሊ ማድረግ ብቻ
 ይበቃዋል።” (መታጠብ ግደታ አይሆንም።)

: عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
 كُنْتُ رَجُلًا مَدًّا، فَأَمَرْتُ الْيَهُودَ أَنْ
 يَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: (يَا
 الْوَسْوَ).

61) ኢብን ዑመር ገሥደ ለእርሱ ለእርሱ
 ፋት ለንድ ግለሰብ ነቢዩን ጌ። “መብሪያ
 የሚለብሰው ምን ዓይነት ልብስ ነው?” ሲል
 ጠየቃቸው። “ቀሚስ (ሸሚዝ)፣ ጥምጥም፣
 ስራ፣ ኮፊያ፣ ወርስ ወይም ዘዕፈራን የተነከረ
 ልብስ (የሽተነት ባሕሪ ያላቸው ቢጫና
 ቀይ ማቅለሚያ ናቸው) መልበስ የለበትም።
 ነጠላ ጫማ ካላገኘ “ኩፍ” (የቆዳ
 ካልሲዎች) መልበስ ይችላል። ነገር ግን
 ካልሲዎቹ ከቁርጭምጭሚቶቹ በታች
 እንዲሆኑ መቆረጥ ይኖርባቸዋል።

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا
 سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ؟ فَقَالَ:
 (لَا يَلْبَسُ الْقَبِيضَ، وَلَا الْوَسْمَةَ، وَلَا
 السَّرَاوِيلَ، وَلَا الْبُرُوسَ، وَلَا نَوْنًا مَشًّا
 أَلْوَرُسَ أَوْ الرُّعْفَرَانَ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ
 الثَّمَلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الثُّخَيْنِ، وَلْيَقْطَعْهُمَا
 حَتَّى يَكُونَا تَحْتَ الْكَعْبَيْنِ).

62) አቡ ሁሪይራ ገሥደ ለእርሱ ለእርሱ
 ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ ጌ እንዲህ ብለ
 ዋል፡- “ውዳሊ” በ“ሐደሰ” የተባላችበት ሰው

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:
 قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (لَا تَقْبَلُ

ጫት ተቀባይነት የለውም - "ውዳእ" እስኪ
 ያደርግ ድረስ። ከሐድረሙት የመጣ ሰው-
 "እቡ ሁረይራ ሆይ! "ሐደስ" ምንድን ነው?
 ሲል ጠየቀ፡- "ድምጽ የሌለውና ያለው ፈስ
 ማለት ነው" በማለት መልስ ሰጥቶል።

83) ዐብደላህ ኢብን የዚድ አል-አንሷሪይ
 ላይ ገለጸው "አንድ ገለሰብ በሰላት ውስጥ
 እያለ የሆነ ነገር ከመቀመጫው የወጣ
 ደመሰለዋል፤ ይህም አስቸግሮታል። እንዴት
 (ያደርግ) ሲል የአላህን መልዕክተኛ ጠየቃ
 ቸው። ድምፅ እስኪሰማ ወይም ሽታ እስኪ
 ያሸት (ማለት እስኪያደርግ) ድረስ
 ከሰላቱ አይወገድ።" በማለት መልስ ሰጡ።

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُزَيْدِ الْأَنْصَارِيِّ
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ شَكََا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
 ﷺ: أَرُجُلُ الْأَيْدِي يُجِيلُ إِلَيَّ أَنَّهُ يَجِدُ
 الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ؟ فَقَالَ: (لَا يَنْفَعُ) -
 أَوْ: لَا يَنْصَرِفُ - حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ
 يَجِدُ رِيحًا).

84) ኢብን ዐብባስ ገለጸው "ውዳእ"
 አደረጉ (በትድሚያ) እጃቸውን አጠቡ።
 ውሃ ዘገኑ፤ ተጉመጠመጠቡት፤ እንዲሁም
 የአፍንጫቸውን ቀዳዳዎች አጠቡበት
 (በአንዱ ዝግጉ)። ከዚያም ሌላ ዝግጉ ውሃ
 ያዙ። እንዲሁም አደረጉ -ሌላ እጃቸው
 ውሃውን አከፋፈሉ፤ ፈታቸውንም አጠቡበት
 (በሁለት እጃቸው)። ከዚያም ሌላ ውሃ ቆነ
 ጠፋ። ቀኝ እጃቸውን አጠቡ። ከዚያም ሌላ
 ውሃ ዘገኑ፤ ገራ እጃቸውን አጠቡ። ከዚያም
 ፀጉራቸውን አበሱ፤ ከዚያም ውሃ ዘገኑ - ቀኝ
 እግራቸው ላይ አፈሰሱ። በደንብ አጠቡት።
 ሌላ ዝግጉ ውሃ ያዙ፤ (ገራ እግራቸውንም)
 አጠቡ። ከዚያም እንዲህ አሉ- ዐብደላህ
 ኢብን ዐብባስ "በዚህ መልክ የአላህ መልዕ
 ክተኛ "ውዳእ" ሲያደርጉ ተመልክቻለሁ።"
 (በዚህ ዘገባ መሠረት አንድ አንድ ጊዜ
 ውዳእ ማድረግ የሚቻል መሆኑን
 እንገነዘባለን። ሁለትና ሦስት መጨመሩ
 "ሱንና" መሆኑ በሌላ ሐዲስ ተዘግቧል።)

: عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
 أَنَّهُ تَوَضَّأَ:
 فَتَسَلَّ وَجْهَهُ، أَخَذَ عَرَقَةً مِنْ مَاءٍ،
 فَمَضْمَضَ بِهَا وَأَسْتَشَقَّ، ثُمَّ أَخَذَ عَرَقَةً
 مِنْ مَاءٍ، فَجَعَلَ بِهَا مَكْدًا، أَضَافَهَا إِلَى
 يَدَيْهِ الْأُخْرَى، فَتَسَلَّ بِهَا وَجْهَهُ، ثُمَّ أَخَذَ
 عَرَقَةً مِنْ مَاءٍ، فَتَسَلَّ بِهَا يَدَهُ الْيُمْنَى، ثُمَّ
 أَخَذَ عَرَقَةً مِنْ مَاءٍ فَتَسَلَّ بِهَا يَدَهُ
 الْيُسْرَى، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ، ثُمَّ أَخَذَ
 عَرَقَةً مِنْ مَاءٍ، فَرَشَّ عَلَى رِجْلَيْهِ الْيُسْرَى،
 حَتَّى فَسَلَّهَا، ثُمَّ أَخَذَ عَرَقَةً أُخْرَى،
 فَتَسَلَّ بِهَا يَمْنَى رِجْلَهُ الْيُسْرَى، ثُمَّ قَالَ:
 هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ.

የተወደደ (መስተሐብ) በመሆኑ እንደ የወቅ ልጋግ ነጃሳ በመሆኑ አይደለም የሚል አጽም አላቸው። ተከታዩን ሐዲስም በመረጃነት ያቀርባሉ።)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَتْ الْكِلَابُ تُقْبَلُ وَتُدْبِرُ يَسِي الْمَسْجِدِ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَلَمْ يَكُونُوا يُرْشُونَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ.

71) ዐብደላህ ኢብን ዑመር ረገሱ ለእርሱ ለእንዳስተላለፉት፡- በአላህ መልዕክተኛ የሕይወት ዘመን ወቅቶች በመስጪድ ውስጥ ይመላለሱ ነበር። በዚህም ውሃ የሚያፈስ (ወቅቶች በሽኑበት ላይ) አልነበረም።

عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ وَأَنَّهُ فَغَبَ لِحَاحَةِ لَهٗ، وَأُلَّ مُغِيرَةَ حَجَلٍ

72) መጊራ ኢብን ሹፅላ ረገሱ ለእርሱ ለእንዳወሰኑት፡- ከአላህ መልዕክተኛ ፳፯ ጋር "ሰፈር" (ጉዞ) ወጣጥ። እርሳቸው ወደ መጻዳጃ ቤት ሄዱ፤ (እንደተመለሱም) እኔ ውሃ እያፈሰስኩላቸው "ውዳእ" ማድረግ ጀመሩ። ፈታቸውንና እግራቸውን አጠቡ። ራሳቸውንም አበሱ። (ከዚያም) በሁለት "ኹፍ" (የቆዳ ካልሲዎች) ላይ አበሱ።

يَصُبُّ الْمَاءَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ، فَنَسَلُ وَحُفَّهُ وَبَدْيَهُ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ، وَمَسَحَ عَلَى الْعُغْفَيْنِ.

73) ዐብደላህ ኢብን ዑመር ረገሱ ለእርሱ ለእንዳስተላለፉት፡- "ወንዶችና ሴቶች በነቢዩ የሕይወት ዘመን በአንድ ላይ "ውዳእ" ያደርጉ ነበር።"¹

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَتَوَضَّؤُونَ يَسِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَمِيْعًا.

74) መጊራ ኢብን ሹፅላ ረገሱ ለእርሱ ወሰኑት፡-ከነቢዩ ፳፯ ጋር ነበርኩ -በአንድ ጉዞ። "ኹፍ"አቸውን ለማውለቅ ጉንበስ አልኩ። እንዲህ አሉኝ፡- "ተዋቸው፤ ያጠለቅኪቸው "ውዳእ" ካደረግኩ በኋላ ነው።" (ሌሎች የ"ውዳእ" አካላትን ካጠቡ በኋላም) እርጥብ አጃቸውን በነርሱ (በኹፋቸው) ላይ አበሱ።

عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَتَبْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزَعِ عَفْيِي، فَقَالَ: (دَعْنِي، فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ). فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

¹ አየተል ሒሻብ ከመውረዱ በፊት።

75) ምር ሊብን ኡመያ ሪህነ ለላህ ሙልዕከተኛ ቡጥምጥማቸው ላይና በ"ኹፍ" ላይ ሲያብሱ ተመልክቻለሁ።

: عَنْ عَمْرِو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى عِمَائِهِ وَيَخْفِي.

76) ሊብን ዐብባስ ሪህነ ለላህ ሙልዕከተኛ ቡጥምጥማቸው በኋላ ተገመጥመዋል። "ቅባት አለው" ሲሉም ተደምጠዋል።

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا، فَمَضْمَضَ وَقَالَ: (إِنَّ لَهُ دَسْمًا).

77) አነስ ሪህነ ለላህ ነቢዩ ሪህነ ለላህ ብለዋል። "አንደኛችሁ ሶላት በመስገድ ላይ ላለ ካንጉላጀው፣ የሚያነበውን እስኪያውቅ ድረስ ይተኛ። (ከዚያም ሶላቱን በንጹህ አፅምሮ ይሰገድ)"።

: عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: (إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَمِّمْ، حَتَّى يَعْلَمَ مَا يَقْرَأُ).

78) አቡ ሁረይራ ሪህነ ለላህ አንድ ዘላን ዐረብ ከተቀመጠበት ተነስቶ መስጊድ ውስጥ መሽናት ጀመረ። ሰዎች ያዙት። ነቢዩ ሪህነ ለላህ "ተዉት! የሽናበት በታ ላይ በመጥለቂያ ውሃ አፍሱበት። የተላካችሁት ነገሮችን ለማግራት እንጂ ለማጥበቅ አይደለም።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَامَ أَهْرَابِيُّ قِبَالَ فِي الْمَسْجِدِ، فَتَوَلَّى النَّاسَ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ: (دَعُوهُ وَهَرَبُوا عَلَيَّ بِوَجْهِهِ مَسْحًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ ذَنْبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا يُغْتَسَمُ مَيْسَرِينَ، وَلَمْ يُغْتَسَا مَعْسَرِينَ).

79) ዓሊሻ ሪህነ ለላህ ፋጢመት ቢንት አቡ ሁበይሻ ወደ ላህ ሙልዕከተኛ መጣች። እንዲሁም አለች፡- "የላህ ሙልዕከተኛ ሆይ! እኔ ደም የሚበዛብኝ ሴት ነኝ (በተሉ) አልፀዳም። ሶላት መተው አለብኝ?" የላህ ሙልዕከተኛም እንዲህ አሏት፡- "የለም! ይህ እኮ ከደም ሥሮች የሚመነጭ እንጂ የወር አበባ ደም አይደለም። የወር አበባሽ ሲመጣ ሶላት አትሰገዟ፤ (የተለመደው የወር አበባ ቀናት) ሲጠናቀቅ ደምሽን እጠቢ (ገላሽን

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْنِي فَطَلِمَةُ بِنْتُ أَبِي حَبِيشٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنِّي إِسْرَاءٌ اسْتَحَاضَ فَلَا أَطْهَرُ، أَنَادِعُ الصَّلَاةَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: (لَا، إِنَّمَا ذَلِكَ عِرْقٌ، وَلَيْسَ بِحَيْضٍ، فَإِذَا أَقْبَلْتَ حَيْضَتَكَ فَدَعِي

ታጠቢ)። ሶላትም ስገዲ። [ገዑስ ዘጋቢው በተዉማሪ እንዳስተላለፈው፡-] "ከዚያም ለየሶላት ውዳላ አድርጌ። ያ ቀን (የወር አበባ የሚከሰትበት) እስኪመጣ ድረስ" ብለሃል ነቢዩ።

الصَّلَاةَ، وَإِذَا أَقْبَرْتَ فَأَغْسِلِي عُنُقَكَ الدَّمِ ثُمَّ صَلِّي. (ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ حَتَّى يَجِيئَ ذَلِكَ الْوَقْتُ).

80) አነስ ኢብን ማሊክ ረዘመ ለሰተ ላለፉት ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ 𐤀 𐤁 በፍየል ጉረኖ ደሰግዱ ነበር -መስጊድ ከመሰራቱ በፊት።

: عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي، قَبْلَ أَنْ يَنْسِيَ الْمَسْجِدَ، فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ.

81) አቡ ሁረይራ ረዘመ ለሰተ ላለፉት ሐዲስ ነቢዩ 𐤀 ወራጅ ባልሆነና ለትጥበት በሚገለገሉበት ውሃ ውስጥ ሽንት ማፍሰስን ከልክለዋል።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: (لَا يُولَنُ أَحَدَكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ الَّذِي لَا يَحْرَى، ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ)

82) ሁዘይፋ ረዘመ ለሰተ ላለፉት ነቢዩ 𐤀 ከእንቅልፋቸው ሲነቁ በመፋቂያ እፋቸውን (ጥርላቸውን) ያፀዱ ነበር።

: عَنْ حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ، إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ، يَشُوصُ فَأُ بِالسَّوَالِكِ.

83) ዓሊሻ ረዘመ ለሰተ ላለፉት ነቢዩ 𐤀 ከ"ጀናባ" ገላቸውን ሲታጠቡ ሁለት እጆቻቸውን በማጠብ ይጀምራሉ። ከዚያም "ውዳላ" ያደርጋሉ -ልክ እንደ ሶላት "ውዳላ"። ከዚያም ጣታቸውን ውሃ ውስጥ ይነክራሉ። የፀጉራቸውን ሥርም ይፈለፍላሉ። (በጣታቸው ፀጉራቸውን ቀና ያደርጋሉ)። ከዚያም ሦስት ጊዜ ራሳቸው ላይ ያፈላሉ። ከዚያም በቀረው ሠውነታቸው ላይ ውሃ ያፈላሉ።

: عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَضِيَ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ، كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْخَنَابَةِ، بَدَأَ فَيَغْسِلُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ يُدْخِلُ أَصَابِعَهُ فِي الْمَاءِ، فَيُحَلِّلُ بِهَا أَصُولَ الشَّعْرِ، ثُمَّ يَصُبُّ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثَ عَرَفٍ بِيَدَيْهِ، ثُمَّ يُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى جِلْدِهِ كُلِّهِ.

84) ዓሊሻ ረዘመ ለሰተ ላለፉት ነቢዩ 𐤀 ከ"ፈረቅ" በመባል ከሚታወቀው

የሙሉ ሚናችን ደፅዋ (በመሰረድ) በመገኘት ይካሄዳሉ። የወር አበባ ላይ የሆኑ ከመሰገጃ በታ ላይ ራት ይበሉ (ደም ሊፈላቸው ስለሚችልና መሰገጃው እንዳይቆጠጥ) (ኦሙ ዐጢያ)። “የወር አበባ ላይ ያሉ ሴቶች (ከቤት) ይውጡ ተብሏል ነው የምትይወው?” የሚል ጥያቄ ቀረበላት። “በዐ ረፋ እንዲገኙ ተደርጉ የለም??...” በማለት መለሰች። (በሐጅ ወቅት የሚፈጸመውን ዉቅፊል ዐረፋን ለማመልከት ነው።)

الغوايق، وذوات الخدور، والخيف، وليهدن الخيز، وذعوة المومنين، ويعتزل الخيف المضل). قيل لها: الخيف؟ قالت: أليس يشهدن عزة، وكذا وكذا.

83) ኦሙ ዐጢያ رضى الله عنها እንዳወሳችው “ሱፍራ”ንና “ኩድራ”ን (ቢሚማ ቀለም ያለውና ድፍርስ ደም ከወር አበባ ወቅት ውጭ ስናይ) ትኩረት አገሰጠውም።

: وعنها رضي الله عنها قالت: كنا لا نعد الكذرة والصفرة شيئا.

84) ሰሙራ ኢብን ጃንዳ-ብ ላይ رضى الله عنها እንዳ ሰተላለፈው። “አንዲት ሴት በወሊድ ምክንያት ሞተች፣ ስገዳላት። (ሶላተል ደናዛ) የቆሙትም በደናዛው መሃል ትይዩ ነበር።”

: عن سمره بن جندب رضي الله عنه: أن امرأة ماتت في بطن، ففصل قلبها النبي ﷺ فقام رسطها.

85) ጃቢር ኢብን ዐብደላህ رضى الله عنهما እንዳወሰት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል። “አምስት ነገር ተሰጥቻለሁ -ከኔ በፊት የነበሩ ነቢያት ያላገኙባቸው። ለአገድ ወር በሚያስኬድ ርቀት ድረስ ያሉ ጠላቶችን (በሥነ ልቦና ፍርሃት ብቻ) እንዳሸገፍ አድርጓል። መሬትም ጦሃራና መሰረድ ተደርጋልኛለች። በመሆኑም ማንኛውም ሰው የሰጠ ወቅት ከደረሰበት ይሰገድ፤ የጦር ገዳይ (ገረማ) ተፈትዶልኛል፤ ይህም ከኔ በፊት ለነበሩ (ነቢያት) ለአገደኛቸውም አልተፈቀደም። (በዕለተ ትንሣዔ) ሸምጋይ እንደሆነም ተለገሻለሁ። ነቢይ ሲላክ የነበረው ወደ ወገኖቹ ብቻ ነበር፣ እኔ ግን ለመላው ሕዝብ ተልኬአለሁ።”

: عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما: أن النبي ﷺ قال: (أعطيبت عنسا، لم يُعطهن أحد قبلي: نصرت بالرغب سيرة شهري، وجعلت لي الأرض مسجداً وظهوراً، فأبنا رجل من أمي أفرقت الصلاة قليلاً، وأجلت لي المنابم ولم تجل لأحد قبلي، وأعطيبت الشقاعة، وكان النبي يمت إلى قومي خاصة، ويؤنث إلى الناس عامة).

96) ለቡ ጸሃይያ ኢብን-ል ሐሪስ ስል-
 ለገሲሪይ **رضى الله عنه** እንዳስተላለፉት-
 "ነቢዩ ﷺ ከቢእር ጀመረ ለትግራይ መጡ።
 ለገድ ሰው ለገኘቸው። ሰላምታም ለቀረበላ
 ቸው። ነቢዩ ﷺ መልስ ስልሰጡትም። ወደ
 ለገድ (የጭቃ) ገርገዳ ለመሩ። ፈታቸውንና
 እሻቸውን ለበሱ (ተየመም አደረጉ)።
 ከዚያም ለሰውየው ሰላምታውን መለሱ
 (ወወለይኩም ለሰላም ለሉ)"።

عن أبي جهم بن الحارث :
 الأضاري، رضي الله عنه، قال: أتبل
 النبي ﷺ من نحو بئر جمل، فلقية رجل
 فسلم علي، فلم يرّد عليّ النبي ﷺ
 السلام، حتى أتبل على الجناري، فسح
 بوجهي ويدي، ثم ردّ عليّ السلام.

97) ዐምማር ኢብን ያሲር **رضى الله عنهما** ለቡ
 ዐመር ኢብን-ል ገሚብን **رضى الله عنه**
 እንዲህ ለላቸው። "ባለገድ ወትት እኔና
 ለገተ ጉዞ ላይ ላለን ለገተ ላትሰገድ ቀረሀ
 (ወሃ በማጣትህ)። እኔ ግን መራት ላይ
 ተንከባለልኩ። ከዚያም ሰገድኩ። ይህንን
 ሁኔታም ለነቢዩ ﷺ ነገርኳቸው። ነቢዩም
 ﷺ- "እንዲህ ብታደርግ ይብቃህ ነበር።"
 በማለት በመዳፋቸው መራቱን መኮ።
 መዳርቻቸውንም እኛ-እኛ ለሉና
 ፈታቸውንና መዳፋቸውን ለበሱ።"

عن عثمان بن عامر أنه قال
 لعمر بن الخطاب: أما تذكرُ أنا كنا في
 سفرٍ أنا وأنت، فأما أنت فلم تُصل،
 وأما أنا فتممكتُ فصليتُ، فذكرتُ ذلك
 للنبي ﷺ، فقال النبي ﷺ: (إننا كان
 بخيكت هكذا). فصرَب النبي ﷺ بخيبي
 الأيمن، ونفخَ فيهما، ثم مسحَ بيما
 وجهه وفتييه.

ክፍል አምስት ሰላት

98) ዓሊቫ **رضى الله عنهما** እንዳስተላለፈ
 ቸው። "እላህ ﷺ ሰላትን ግደታ ሲያደርግ
 የደነገገው ሁለት ሁለት "ረከዓ" ነበር -ከጉዞ
 ወጭም ሆነ በጉዞ ላይ። ከዚያም የጉዞ
 ሰላት በነበረው ቁጥር እንዲፀና ሆነ። በመኖ
 ሪያ ለካባቢ የሚሰገደው ሰላትም ተወደመረ
 (ሁለት "ረከዓ" -በዙሀር፣ ዐስርና ዓሻእ
 ሰላት። ለመገራብ ደግሞ ለገድ "ረከዓ")።

عن عائشة أم المؤمنين رضي
 الله عنها قالت: قرص الله الصلاة حين
 قرصها، ركعتين ركعتين، في الحضر
 والسفر، فأبزت صلاة السفر، وزيد في
 صلاة الحضر.

መከላት። (አላህ መሰሊያነታቸውን የተ ቀበላቸውን ሰዎች ከሓዲ ናቸው አትበሉ።)"

104) **رضي الله عنه** እንዳወሰኑት የአላህ

መልዕክተኛ 齋 ወደ በይተል መትዲስ : عَنْ الْبَرَاءِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمُطَوِيِّ، بَيْتَهُ عَشْرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشْرَ شَهْرًا. تَقَدَّمَ وَبَيْنَهُمَا مَخَالَفَةٌ لِي اللَّفْظِ.
መልዕክተኛ 齋 ወደ በይተል መትዲስ በመዞር ለአሰራ ስድስት (ለአሰራ ሰዓት) ወራት ሰገደዋል። አላህ የቁርአን አገቀጽ አወረደ (2:142-144)። ከዚያ በኋላ ወደ ቴብላ (በመካ ወደ ሚፕሃው ከሰባ) ዞረው መሰገድ ጀመሩ።

105) **رضي الله عنه** እንዳሰተላለፉት

የአላህ መልዕክተኛ 齋 መጓጓዣቸው ላይ : عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَاجِلَيْهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ، فَإِذَا أَرَادَ فَرِيضَةً، نَزَلَ فَاسْتَظَلَّ الْوَيْلَةَ.
ወጥተው ላሉ (ሰኖ ሰዓታቸውን) (መጓጓዣቸው) በዞረቸዎት ብትዞር ይሰገዱ ነበር። ገዲታ ሰዓት ሲሰገዱ ሲረሉት (በመጓጓዣቸው ላይ) ደወርዳሉ። ወደ "ቴብላ" በመዞር (ይሰገዳሉ)።

106) **رضي الله عنه** እንዳሰተላለፉት

ነዲያ 齋 ስ"ቴብላ" አትጣጧ (በመሰገዳቸው ግርግዳ ላይ) አከታ ተመሰከቱ። እጅግ ተተየሙ። ከረታቸው (ቁጣቸው) ይነበብ ነበር። ከዚያም ተነሰተው በእጃቸው አሳወገዱት። እንዲሁም አሉ- "አገደኛችሁ (ለላት) በሚቆዩበት ጊዜ በገሉ ከጊታው ጋር እየተነጋገረ ነው። ጊታው በራሰኖ ስ"ቴብላ"ው መካከል ይገኛል። በመሆኑም ግንዎ ሰው ወደ "ቴብላ" አትጣጧ መትፋት የለበትም። ደልቀንም በገራ በኩል ወይም ወልገሩ ሥር ይትፋ ከዚያም የኩታቸውን ግር በመያዝ በርሱ ላይ ተተሰጉት። ከዚያም ከረሉት በከረሉ አፋተጉት ወይም እንዲህ ያድርጉ።" እያሉ። : عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْ رَأَى نُحَامَةَ فِي الْوَيْلَةِ، فَشَنَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ، حَتَّى دَرِيَ فِي وَجْهِهِ، فَطَامَ لَتَكُهُ يَدِيهِ، فَقَالَ: (إِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِي، فَلْيَنْتَظِرْ يَأْتِجِي رَبِّي، وَإِنْ رَبِّي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقَبْلَةِ، فَلَا يَتَوَقَّنْ أَحَدَكُمْ يَنْتَلِي وَيَلْتَوِي، وَلَكِنْ عَنِ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتِ قَدِيمِي). ثُمَّ أَخَذَ ظَرْفَ رِدَائِي، فَبَصَّقَ فِيهِ، ثُمَّ رَدَّهُ

ላይ መስጊዳቸውን ገንብተዋል። (ገቢዩ መስጊዳቸውንም ግብጠንቀቃቸው ነው። እነርሱ የሠሩትን በመመርኮዝ።)

112) عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :
እንዳወሰኑት የላላ መልዕክተኛ ጌታ ገቢዩ
 ሲት ሄዱ። በጤት ውስጥ ዐሊይን አላገኙትም። "የአጉትሽ ልጅ የት አለ?" አሏት። "በኔኛ በሱ መካከል አንድ ነገር ተፈጠረ።" በኔ በመቆጣቱ ወጥቶ ሄደ። የቀትር አንትልፍ በዚህ ሲት አላደረገም።" የላላ መልዕክተኛም አንድን ሰው- "የት እንዳለ ፈልገው!" አሉት። ገለበቡ ተመልሶ መጣ። "የላላ መልዕክተኛ ሆይ መስጊድ ወስጥ ተኛቷል።" አላቸው። የላላ መልዕክተኛ ጌታ ወደርሱ ሄዱ። (ዐሊ) በደርባው ተገገሱ ተኛቷል። ኩታውም በአንድ ጉን ወደዳል። ሰውነቱም በአባራ ተሸፍኗል። የላላ መልዕክተኛ ጌታ አባራውን እያበሰለት እንዲህ አሉ- "አንተ የአፈር አባት! አንተ የአፈር አባት (አቡ ተራብ) ተነሰ (ጉቃ)!" አሉት።

113) عَنْ أَبِي قَتَادَةَ السَّلْمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :
እንዳወሰኑት የላላ መልዕክተኛ ጌታ እንዲህ ብለዋል- "አንደኛችሁ መስጊድ ሲገባ ከመቀመጡ በፊት ሁለት "ረከዓ" ይሰጥዎ።"

114) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :
እንዳወሰኑት በገቢዩ ዘመን የነበረው መስጊድ የተሠራው ከሸክላ ነበር። ጣሪያው የተምር ቅጠል ሲሆን የሰጠውም ደግሞ የተምር ዛፍ ግንድ ነበሩ። እነዚህ ምንም ዓይነት ሰው አላደረገባቸውም። ፀመር (የተወሰነ) ጭግራ አድርገዋል ብላላ መልዕክተኛ ዘመን የነበረውን ገፅታ ሳይቀደሩ

ለሰፋፋተዋል። ሸክላ ተጠትመዋል። ጣራው የተምር ቅጠል ነበር። ምስሎቻቸው ገን ለውጥ ተደርገዋቸዋል። በእንጨት ገንድ ተሠርተዋል። ዑስማን (ብዙ) ለውጥ አድርገውበታል። መጠኑ በጣም እንዲሰፋ አድርገዋል። ገርገዳውን በጥርብፍ በበሃ ድንጋይ ገንብተዋል። ምስሎቻችንም በጥርብ ድንጋይ ገንብተዋል። ጣሪያውም ጠንካራ እንጨት እንዲለብስ አድርገዋል።

وَتَنَاهَ عَلَى بَنِيهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، بِاللَّيْلِ وَالنَّجْرِ، وَأَعَادَ عُمَةُ حَقْبًا، ثُمَّ حَمْرَهُ عُمَانُ، فَرَادَ فِيهِ زِيَادَةُ كَثِيرَةً، وَبَنَى جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصْبَةِ، وَجَعَلَ عُمَةُ مِنْ جِدَارِهِ مَنْقُوشَةً، وَسَقَفَهُ بِالسَّاجِ.

115) አቡ ሰዲድ አል-ጥራይ ገንድ ለሰፋፋተዋል። ሸክላ ተጠትመዋል። ጣራው የተምር ቅጠል ነበር። ምስሎቻቸው ገን ለውጥ ተደርገዋቸዋል። በእንጨት ገንድ ተሠርተዋል። ዑስማን (ብዙ) ለውጥ አድርገውበታል። መጠኑ በጣም እንዲሰፋ አድርገዋል። ገርገዳውን በጥርብፍ በበሃ ድንጋይ ገንብተዋል። ምስሎቻችንም በጥርብ ድንጋይ ገንብተዋል። ጣሪያውም ጠንካራ እንጨት እንዲለብስ አድርገዋል።

: عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أنه كان يتحدث يوماً حتى أتى ذكر بني السجيد، فقال: كنا نحبل لبنة لبنة، وعمار لبنتين لبنتين، قرأة النبي ﷺ، فيفض الثراب عنه، ويقول: (رفع عمار، فنقله ألباغية، يذخوهم إلى الجنة، ويذخوننا إلى النار). قال: يقول عمار: أعود بأبى من الفتي.

116) ዑስማን ኢብን ዐፍፋን ገንድ ለሰፋፋተዋል። ሸክላ ተጠትመዋል። ጣራው የተምር ቅጠል ነበር። ምስሎቻቸው ገን ለውጥ ተደርገዋቸዋል። በእንጨት ገንድ ተሠርተዋል። ዑስማን (ብዙ) ለውጥ አድርገውበታል። መጠኑ በጣም እንዲሰፋ አድርገዋል። ገርገዳውን በጥርብፍ በበሃ ድንጋይ ገንብተዋል። ምስሎቻችንም በጥርብ ድንጋይ ገንብተዋል። ጣሪያውም ጠንካራ እንጨት እንዲለብስ አድርገዋል።

: قال عثمان بن عفان رضي الله عنه: عند قول الناس فيه حين بنى مسجد رسول الله ﷺ قال: إنكم أكرهتم، وإني سمعت النبي ﷺ يقول: (من بنى مسجدًا يتنبي به وجهه الله، بنى الله له ينقله إلى الجنة).

1 ምስሎቻችን በእንጨት ተሠርተዋል። ሸክላ ተጠትመዋል። ጣራው የተምር ቅጠል ነበር። ምስሎቻቸው ገን ለውጥ ተደርገዋቸዋል። በእንጨት ገንድ ተሠርተዋል። ዑስማን (ብዙ) ለውጥ አድርገውበታል። መጠኑ በጣም እንዲሰፋ አድርገዋል። ገርገዳውን በጥርብፍ በበሃ ድንጋይ ገንብተዋል። ምስሎቻችንም በጥርብ ድንጋይ ገንብተዋል። ጣሪያውም ጠንካራ እንጨት እንዲለብስ አድርገዋል።

መስጊድ የሠራ ሰው አላህ በገነት ውስጥ ተመሳሳይ ቤት ይገነባለታል።”

117) ጸብር ኢብን ዑቢዲህ **رضى الله عليها** እንዳወሰነት አንድ ሰው ቀስቶች ደዞ በመስጊድ ውስጥ ሲያልፍ የአላህ መልዕክተኛ ䷎ እንዲህ አሉት፡- “ቀስቶችህን በስለቶቻቸው በኩል ያዝ።” (ሌላ ሰው እንዳይወጋ አፋን ወደ መሬት ማድረግ እንዳለበት ገለጸለት። በገበያ ቦታም ተመሳሳይ ትእዛዝ ሰጥተዋል።)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَرَّ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ سِهَامٌ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (أَنْبِئْ بِبِضَالَتِكَ).

118) ሐሰሳን ኢብን ሳቢት አል-አንጋሪይ **رضى الله عليه** (በመስጊድ ውስጥ ይገጥም ነበር። ይህ ሁኔታ ያልተዋጠላቸው ሰዎች ስለነበሩ ድርጊቱ የሚደገፍ እንጂ የሚወገዝ ያለመሆኑን ለማሳወቅ ሐሰሳን) አቡ ሁረይራን እንዲህ አላቸው፡- “ነቢዩ ䷎ እንዲህ ሲሉ መስማትና ያለመስማትህን ትንገረን ዘንድ በአላህ ስም አጠይቅሃለሁ፡- “ሐሰሳን ሆይ! የአላህ መልዕክተኛን በመወከል መልስ ሰጥሎ አላህ ሆይ! በመንፈስ ቅዱስ (በጳጳሩ) አማካይነት እርዳው።” አቡ ሁረይራም “አዎ (ሰምቻለሁ)” በማለት አረጋገጠ። (ሐሰሳን በነቢዩ መሐመድ እና በኢስላም ላይ ለሚሰነዙ ጥቶች በጥም መልስ የሚሰጥ ሌላ ነበር።)

عَنْ حَسَّانَ بْنِ سَابِثٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ اسْتَنْهَدَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْشُدْكَ اللَّهَ، هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (يَا حَسَّانُ، أَجِبْ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، أَلَلَّهُمْ أَيْدِيَهُ يَرْوِعُ الْقُدْسِي؟). قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: نَعَمْ.

119) ዓሊቫ **رضى الله عليها** እንዳወሰነችው “በአንድ ወቅት የአላህ መልዕክተኛ ䷎ በቤቷ ደጃፍ ላይ ቆመው ሳለ ጥቂት ሀበኞች በመስጊድ ውስጥ እየተሟወቱ ነበር (የጦር አወራወር ጥበባቸውን በማሳየት ላይ ነበሩ)። የአላህ መልዕክተኛም ኩታቸውን ጋርደውልኝ (ሌላ ሰው እንዳይመለከታት)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا عَلَى بَابِ حُجْرَتِي وَالْحَبَشَةُ فِي الْمَسْجِدِ، وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتَرْفِي

ወደታውን ተመልክታለሁ። በሌላ ዘገባ
ግጥሞቹው በመሄደት ላይ ላሉ የሚል
ሐረግ ተገኝቷል።

بروايه، أنظر إلى لحيهم.
وفي رواية: بلغون بجرابهم.

120) ከፊብ ኢብን ማሊክ ላይ ለህይወት
እንዳወሰው፡-ኢብን ሐድረድ ከኔ የወሰደውን
ገዝብ እንዲመልሱልኝ መሰጠድ ውስጥ
ጠየቅኩት። በከፍተኛ ድምፅ (ተወቃወቃ
ትን)። የአላህ መልዕክተኛ ቤታቸው ውስጥ
ሆነው ሰሙ። ወደኛ መጡ። የቤታቸውን
መጋረጃ ገልጠው ከፊብን በማለት ተጠቁ።
"ለቤክ (አቤት) የአላህ መልዕክተኛ"
አልኳቸው። "ካብደርከው ነገር ይህን ያህል
ቀን።" በማለት በእጃቸው ግማቸን
እንዲተው ነገሩት። የአላህ መልዕክተኛ
ያዘኩኝን ፈጽሜአለሁ" አላቸው። የአላህ
መልዕክተኛ ኢብን አቢ ሐድረድን፡- "ተነብ
(ቀሪውን) ዕዳህን ክረላው" አሉት።

: عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ - رَضِيَ
أَبُو عَنْهُ - : أَنَّهُ تَقاضَى ابْنُ أَبِي خَدْرَةَ
تَيْبًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ، فَأَرْفَعَتْ
أَصْوَاتَهُمَا حَتَّى سَمِعَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
وَهُوَ فِي بَيْتِهِ، فَمَرَّجَ إِلَيْهِمَا، حَتَّى
كَشَفَتْ يَسْتَفِ حُجْرَتِي، فَقَادَى: (بِهَا
كَعْبٌ). قَالَ: لَيْبِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ،
قَالَ: (ضَعِ يَدَيْكَ هَذَا). رَأَيْنَا إِلَيْهِ:
أَيَّ النَّظَرِ قَالَ: لَقَدْ قَعَلْتُ يَا رَسُولَ
اللَّهِ، قَالَ: (فَمُ قَافِيهِ).

121) አቡ ሁረይራ ላይ ለህይወት
አንድ ጥቁር ሰው ወይም ሴት መሰጠድ
ያፀዳ ወይም ታፀዳ ነበር። ሞተ(ች)። ነዚዩም
ጌ በለርሱ(ሷ) ጠየቁ። ሞቷል (ሞታለች)
የሚል መልስ አገኙ። "ላምን አልነገራች
ሁኝም! የርሱን (የርሷን) ቀብር አላዩኝ"
አሉ። ከነዚያም ወደ ቀብሩ(ሯ) በመሄድ
"ላተል ደኝ" ሰገዱ። (መሰጠጉን ያፀዳው.
ገለብቶ ደታ ተለይቶ አልታወቀም።)

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ أَبُو عَنْهُ:
أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ، أَوْ أَمْرَأَةً سَوْدَاءَ، كَانَ
يُكْمُ الْمَسْجِدَ، فَمَاتَ، فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ
عَنْهُ، فَقَالُوا: مَاتَ، قَالَ: (أَيًّا كُتِمَ
لَقَدِّمُونِي بِهِ، ذُلُّنِي عَلَى قَبْرِهِ، أَوْ قَالَ
قَبْرَهَا). فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا.

122) አቡ ሁረይራ ላይ ለህይወት
ነዚያ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- "ከትናንትናው
ምሽት ሂደሪት የተባለ ጂን ላት እየሰገ
ድኩ ላለ መጣ። የላትንም ትኩረት ሊያጠ
ሩብኝ ሞከረ። ላህ ችሎታውን ለጠኝና
ያገከኩት። ከመሰጠጉ ምሰሎዎች በሌላ ላይ

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ أَبُو عَنْهُ:
أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: (إِنَّ جِبْرِيئِيلَ مِنَ
الْجَنِّ تَمَلَّتْ عَلَيْهِ الْبَارِسَةُ - أَوْ كَلْبَةٌ
نَحْوَهَا - لِيَطْلُعَ عَلَيْهِ الصَّلَاةَ، فَأَمَّا كَتَبْتَنِي
أَبُو بَتَّةَ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةِ بْنِ

ላባረው ረላገኩ በማለፍ ስትመጡ ሁላችሁም ልትመለከቱት ዘንድ። ግና የወንድሜን የሱለይማን ቃል አስታወስኩ።

“ኋታዩ ሆይ! ለኔ ግርፅ ከኔ በኋላ ለአንድም የማይገባንም ንግሥና ሰጠኝ፤ አንተ ለጋሱ አንተ ብቻ ነህና ...” (38: 35)

سَوَارِي الْمَسْجِدِ، حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيَّ كَلُكُمُ، فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَبِي سَلِيمَانَ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مَلَكًا لَا يَتَّبِعِي لِأَخِي مِنْ بَغْدِي».

123) ግሊሻ ጸሐፊው ለሰድ (ኢብን መ-ዐዝ) በገንደት ጦርነት የእጁ ዋና ጊዜ ሥር ላይ ቆለ። ነቢዩም በመስ ጊድ ውስጥ አንድ ድንኳን ጣሉ በቅርብ ለመከታተል እንዲችሉ። በመስጊዱ ውስጥ የበኔ ጊዳር ድንኳንም ነበር። ከሰድ ድንኳን ወደ በኔ ጊዳር ድንኳን ጊዜ መፍለስ ጀመረ። “እናንተ ባለ ድንኳናች ከናንተ ወደኛ የሚመጣው ምንድን ነው?” በማለት ጮሁ። ከሰድ ቀስል በከፍተኛ ሁኔታ ጊዜ እየረሰበ ነበር። ሰድ በድንኳኑ ውስጥ እያለ ሞተ።

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أصيبت سعد بن يوم الخندق في الأحمال، فضربت النبي صلى الله عليه وسلم خيمته في المسجد، ليعوده من قريب، فلم يرغهم، وفي المسجد خيمته من بني غفار، إلا الدّم يسيل إليهم، فقالوا: يا أهل الخيمته، ما هذا الذي يأتينا من بينكم؟ فإذا سعد يمدو جرحه دماً، فمات فيها.

124) ለቡ ሰዲድ አል-ጒድሪይ ጸሐፊው ለንዳወሱት ነቢዩ ኔ ንገገር አደረጉልን። እንዲህ በማለት፡- “እላህ አንድ ባሪያውን ከቢህ ዓለምና እርሱ ጋር ካለው ነገር ምርጫ አቀረበለት። ከእላህ ዘንድ ያለውን መረጠ።” አቡበካር አለቀሱ። ለራሴ እንዲህ አልኩ፡- “ይህ ሸህ ምን ያስለቅሰዋል? አንድ ባሪያ ከቢህ ዓለምና እላህ ዘንድ ካለው (ዓለም) ምርጫ ቀረበለት። ከእላህ ዘንድ ያለውን መረጠ። (የኋላ ጸላ ግን) አንድ የእላህ ባሪያ የተባለው ነቢዩ መሆናቸውን ተገነዘብኩ። አቡበካር ከሁላችንም በላይ ዐዋቂ ነበሩ።” ነቢዩም፡- “አቡበካር ሆይ! አታልቅስ! በጻደኝነትም ሆነ በገንዘብ እንደ አቡበካር ውሳኔ የዋለላኝ ሰው የለም። ከሰደ ልጆች

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: (إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللَّهِ). فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي: مَا يَبْكِي هَذَا الشَّيْخُ؟ إِنَّ بَيْنَ اللَّهِ خَيْرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللَّهِ، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هُوَ الْمَبْدِيُّ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ اعْلَمْنَا، قَالَ: (يَا أَبَا بَكْرٍ لَا تَبْكُ، إِنَّ أَمْرَ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِي وَمَالِي أَبُو بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ شَيْخًا خَلِيلًا

"ገሊላ"፤ መያዝ የሚፈቀድልኝ ቢሆን ለጠብካርን መርጫ እይዝ ነበር። ግና እሰላማዊ ወንድማማቾችንና ጓደኝነት በቂ ነው። በመሰረድ ውስጥ ያሉ በርቶ ሁሉ ይዘን። የጸብካታ በር ሲቀር።" (ነቢዩ በወቅቱ) ቢጠና ታመው ነበር -ሕልፈታ ቸውም በዚህ ሕመም ነበር።

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا:

125) ዐብደላህ ኢብን ዑመር رضی اللہ عنہما
 እንደሌለው ለአባቱ፡- "ነቢዩ ጳጳሳ መካ ደረሱ።
 ዐብማን ኢብን ጦልህን ላኩበት። የከፊላን
 በር ከፈተ። ነቢዩ፣ ቢላይት ስላማ ኢብን ዘይድ
 እና ዐብማን ኢብን ዐፍፋን ከፊላ ውስጥ
 ገቡ። በፋም ተዘጋ። የተወሰነ ሰዓት በውስጡ
 ቆዩ። ከዚያም ወጡ።" ኢብን ዑመር ገለጻ
 ወን በመቀጠል እንዲህ ብሏል፡- "በፍጥነት
 ወደ ቢላይ ሄድኩ። "በውስጡ ሰገዱን" በማ
 ለት ጠየቅኩት፣ "ሰገድዋል" አለኝ። "በየት
 ኖው ቦታ" አልኩት። "በሁለቱ ምስራቆች
 መካከል" አለኝ። በመርሳቴም ምን ያህል
 'ረከዓ' እንደሰገዱ ሳልጠይቀው ቀረሁ።"

أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدِمَ مَكَّةَ، فَدَعَا عُمَرَانَ ابْنَ
 طَلْحَةَ، فَفَتَحَ الْبَابَ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ،
 وَبِلَالٌ، وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، وَعُمَرَانُ ابْنُ
 طَلْحَةَ، ثُمَّ أَغْلِقَ الْبَابَ، فَلَبِثَ فِيهِ سَاعَةً،
 ثُمَّ عَرَّجُوا. قَالَ: ابْنُ عُمَرَ: قَبِدْرْتُ
 فَمَسَّاتُ بِبِلَالٍ، فَقَالَ: صَلَّى فِيهِ، فَقُلْتُ:
 فِي أَيِّ؟ قَالَ: بَيْنَ الْأَسْطُوَاتَيْنِ. قَالَ ابْنُ
 عُمَرَ: فَذَهَبَ

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:

126) ዐብደላህ ኢብን ዑመር رضی اللہ عنہما
 እንደሌለው ነቢዩ ጳጳሳ ሚገዢ ላይ ላሉ
 እንድ ግለሰብ ጠየቃቸው፡- "የሌሊት ሰዓት
 እንዴት መሰገድ ይኖርብኛል?" ሁለት
 ሁለት ሰገድ! ሰብሂ (መድረሱን) ስትሰጋ
 እንድ ረከዓ ሰገድ ቀደም ሲል የሰገድከውን
 ዊትር ታደርግልሃለች።" ኢብን ዑመር
 ለአባቱ እንዲህ ይሉ ነበር፡- "የሌሊት
 የሚገዘር ላይ ላሉ ግለሰብ ጠየቃቸው፡- "የሌሊት ሰዓት እንዴት መሰገድ ይኖርብኛል?" ሁለት ሁለት ሰገድ! ሰብሂ (መድረሱን) ስትሰጋ እንድ ረከዓ ሰገድ ቀደም ሲል የሰገድከውን ዊትር ታደርግልሃለች።" ኢብን ዑመር ለአባቱ እንዲህ ይሉ ነበር፡- "የሌሊት

سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ مَا
 تَرَى فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ؟ قَالَ: (مَتَى مَتَى،
 فَإِذَا غَشِيَ الصُّبْحَ صَلَّى وَاحِدَةً، فَأَوْتَرْتَن
 لَهُ مَا صَلَّى). وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ: اجْعَلُوا

1 ገሊላ -የልብና የትርብ ወላጅ ከምንም ከምንም በላይ የሚወደድ፣ ማለት ነው። ከጓደኝነትና ከመፋቀር በላይ ነው። እንዲህ ዓይነት የልብ ወላጅነትና ትሰበር የሚፈቀደው ከእላህ ጋር ብቻ ነው።

ጳጳስትሁን መጨረሻ ዊትር አድርጉ። ፎፍ ሰጠን።

127) በብድር ህይወት ዘይድ አል- ስጢኖስ፡- ስጢኖስ ይህ ደብዳቤ ለባህሪው ስጢኖስ ነው።

128) አቡ ሁረይራ ስጢኖስ ይህ ደብዳቤ ለባህሪው ስጢኖስ ነው።

129) አቡ መሣ ስጢኖስ ይህ ደብዳቤ ለባህሪው ስጢኖስ ነው።

130) በብድር ህይወት ስጢኖስ ይህ ደብዳቤ ለባህሪው ስጢኖስ ነው።

138) ኢብን መስዕድ ጸዮና ላዕክን ለእግዚአብሔር ለሰጠው ቃል ብሎናል፡- "ከሥራዎች ሁሉ በእህዱ ከንድ ተወዳጅነት ያለው የትኛው ነው?" በማለት። "ሶላትን በመጀመሪያ ወቅቱ መስጠት" አሉኝ። "ከዚያስ?" አልኩኝ። "ለወላጅ መልካም መዋል።" "ከዚያስ?" "በእህዱ መንገድ መዋጋት (ጳጳስ ሊገለግሉ)።" ዐብደላህ ኢብን መስዕድ በመጨመር እንደገለጹት፡- "እነኚህን የእህዱ መልዕክተኛ ነግረውናል። ተጨማሪ ጥያቄ ባቀርብ ኖሮ ሌላም ነጥብ ይነግሩኝ ነበር።"

: وَغُنَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللهُ؟ قَالَ: ((الصَّلَاةُ عَلَيَّ وَجِبَا)). قَالَ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: ((بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)). قَالَ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: ((الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ)). قَالَ: حَدَّثَنِي بِهِنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ، وَلَوْ اسْتَرْزَقَهُ لَزَادَنِي.

139) አቡ ዘር አል-ጊፋሪይ ጸዮና ላዕክን ለእግዚአብሔር ለሰጠው ቃል ብሎናል፡- "ከነቢዩ ጋር ነበርን። "እዛን" አድራጊው ለዙሀር ሶላት ጥሪ ሊያሰማ ፈለገ።" ነቢዩም፡- "(አየሩ) እስኪቀዘቅዝ ጠብቅ" አሉት። (ከተወሰነ ጊዜ በኋላም) "እዛን" ሊያደርግ ፈለገ። "እስኪቀዘቅዝና የኮረብታዎችን ጥላ እስክናይ ድረስ ጠብቅ!" አሉት።

: عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَأَرَادَ الْمُؤَدُّونَ أَنْ يُؤَدِّنَ لِلظُّهْرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ((أَبْرِدُ)). ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُؤَدِّنَ، فَقَالَ لَهُ: ((أَبْرِدُ)). حَتَّى رَأَيْنَا فِيءَ التَّلَوْلِ.

140) አቡ በርዛ ጸዮና ላዕክን ለእግዚአብሔር ለሰጠው ቃል ብሎናል፡- "ነቢዩ ﷺ የሱብሐን ሶላት ሰግደው (ከጠናቀቁ በኋላ) እያንዳንዱ ሰው ከጉኑ የተቀመጠውን ግለሰብ መለየት ይችል ነበር" (ወገንታ ከመኖሩ የተነሳ)። ከ60-100 የቁርአን እንቀጾችንም ያነቡ ነበር (በሶላት ውስጥ እያሉ)። ዙሀርን ደግሞ ፀጋይ ከቀትር (ሥፍራዎ) ጋይ ስትል ይሰግዳሉ። ዐስርን ደግሞ እንደ ከመዲና (ማዕከል) ሩቅ ወደ ሆነ ሥፍራ ሄደ እስኪመለስና ፀጋይንም ገና ሞቃት ሆኖ እስኪያገኛት ድረስ ባለው ወቅት ይሰግዱ ነበር። ሐዲስን የሚገልፀው ስለመግራብ የተባለውን ረስቶታል። ዲቫእ ሶላትን ግን እስከ ሌሊቱ

: عَنْ أَبِي بَرزَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الصُّبْحَ وَأَخَذْنَا نَعْرِفُ حَيْسَهُ، وَتَقْرَأُ فِيهَا مَا يَسُنُّ السُّنَيْنِ إِلَى الْبَيْتِ. وَاصَلَّى الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ، وَالْمَغْرَبَ وَأَخَذْنَا نَذَعِبُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ فَنَرْجِعُ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ، وَنَسِي الرَّأْيَ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ، وَلَا يَأْتِي بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ، ثُمَّ قَالَ: إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ.

(ይህን ዕድል ለማግኘት) ፀጋይ ከመውጣቷ (ሰቡሐ) እና ከመግባቷ በፊት (ዐስር) ባሉ ሶላቶች ላለመሸነፍ በርቱ። (በእንቅልፍና በሕይወት እንቅስቃሴ አትታለሉ።) ከዚያም ይህን (አንቀጽ) አነበቡ።

اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تَغْلِبُوا عَلَيَّ صَلَاةً قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَاتْلُوا. ثُمَّ قَرَأْ: ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ﴾.

“ይታህገም ከማመሰገን ጋር ፀጋይ ከመውጣቷ በፊት ከመግባቷም በፊት አወድሰው።” (50:39)

146) ራፊዕ ኢብን ሽዲጅ رضى الله عنه እንዲሁም ለሌሎች፡- “መግሪብን ከነቢዩ ጋር እሰገድ ነበር። (ሶላቱን ከወረሰን በኋላ) አንድ ሰው ቀስቱን ቢወረወር የት እንደሚያርፍ መመልከት ይችላል።”

: عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نَعْبَسِي الْمَغْرِبَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، فَيُنْصَرِفُ أَحَدُنَا، وَإِنَّهُ لَيُصِيرُ مَوَاقِعَ نَبِيهِ

147) ዓሊሻ رضى الله عنها የአላህ መልዕክተኛ የዲሻእን ሶላት በጣም አስመሸተው ይሰገዱ ነበር። ይህ ኢሰላም ባልተሰፋፋበት ዘመን ነበር። ዐመር፡- “ሴቶችና ሕፃናት ተኝተዋል” እስኪሏቸው ድረስ (ነቢዩ) ለሶላት አይወጡም። ከዚያም ይወጣሉ። በመሰጊድ ለሚጠብቋቸው ሰዎችም፡- “በዚህች ምድር ከናገተ በስተቀር ይህችን (የዲሻእ ሶላት) የሚጠባበቅ የለም” ይሏቸዋል።

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: اغْتَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ بِالْعِشَاءِ، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يَنْشُؤَ الْإِسْلَامَ، فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى قَالَ عَمْرٌ: نَامَ النِّسَاءُ وَالصَّبِيَّانُ، فَخَرَجَ فَقَالَ لِأَهْلِ الْمَسْجِدِ: (مَا يَنْتَظِرُهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ غَيْرِكُمْ).

148) ጃቢር ኢብን ዐብደላህ رضى الله عنهما እንዳስተላለፉት፡- “ነቢዩ ﷺ ዙሀርን በቀትር ይሰገዱ ነበር፤ ዐስርን ፀጋይቱ ገና ደማቅ እያለች፤ መግሪብን ደግሞ (ፀጋይ ከገባች በኋላ ባለው ወቅት)። ዲሻእን በተለያዩ ጊዜ (ይሰገዳሉ) ሰዎች መሰብሰባቸውን ሲመለከቱ ቀደም አድርገው ይሰገዳሉ፤ መዘገየታቸውን ሲያስተውሉ ደግሞ ያዘገያሉ። ነቢዩ ﷺ ሱብሐን ዉለማው ሳይገፍ ሰገደዋል።”

: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ، وَالْمَغْرِبَ وَالشُّنْسُ نَقِيَّةً، وَالْمَغْرِبَ إِذَا وَجِبَتْ، وَالْعِشَاءَ أَحْيَانًا وَأَحْيَانًا، إِذَا رَأَهُمْ اجْتَمَعُوا عَجَلًا، وَإِنَّمَا وَهُمْ ابْتَطَرُوا أُخْرَى، وَالصُّبْحَ - كَانُوا، أَوْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بِهَا بِقَلَسٍ.

149) እነሰ ለእስጊራ ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል። ለእስጊራ ጳጳር ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል። ለእስጊራ ጳጳር ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል።

150) ሲህል ኢብን ሰዕድ ለእስጊራ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል። ለእስጊራ ጳጳር ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል።

151) ለእስጊራ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል። ለእስጊራ ጳጳር ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል።

152) እነሰ ለእስጊራ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል። ለእስጊራ ጳጳር ለሐይድ ለደድ ለኢብን ሳቢት ግብጽ ለደህ ሲል የነገራቸው መሆኑን ገልጾታል።

ተረጋግጧል፡- "አላህ ሆይ! የዚህ ምሉእ ተረጋግጧል፡- የሆነው ለሰገድ የቀረበው ጣት (ጌታ የሆነው) ሙሉሙሉን የሸምግልና ሙብትና ታላቅነት ሰጣቸው። ተሰጧ የሰጠሃቸውን ከፍተኛና ምርጥ ወደሆነው የገነት ቦታም ላካቸው።"

157) ኢቡ ሁረይራ ለرضى الله عنه እንዲህ ይናገራል፡- ጣትን ለመጀመሪያ "ሶፍ" በመሰጠት የሚገኘውን (ሽልማት) ቢያውቁ ናር፤ እንዲሁም ይህንን ለማግኘት ፅግ መጣጣል ግድ ቢሆንባቸው እጣ ይጣጣሉ ነበር። የ"ተሀር" ጣትን በመጀመሪያ ወቅት መሰጠት የሚያስገኘውን ሽልማት ቢያውቁ ናር ይሽቀዳደሙ ነበር። የዲቫኒና የሱብሂ ጣት በጀመጻ የመሰጠትን ሽልማት ቢያውቁ ናር እየዳሁ እንኳ ቢሆን ይመጡ ነበር።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: (لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهَمُوا، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهَجِيرِ لَأَسْتَقْبَلُوا إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصَّبْحِ، لَأَتَوْفَسَا وَلَوْ حَبْوًا).

158) ኢብን ፀመር ለرضى الله عليهما ባወሱት ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ እንዲህ ብለዋል፡- "ቢላል 'አዛን' የሚያደርገው በሌሊት ነው። ኢብን ኡሙ መከቱም 'አዛን' እስኪያደርግ ድረስ መብላትና መጠጣት (ስሁር) ትችላላችሁ።" ዘገባው ጨምሮ እንደገለጸው፡- "ኢብን ኡሙ መከቱም) ዓይነ ስውር ነበር። ነግሏል ካልተባለ 'አዛን' አያደርግም ነበር።"

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: (إِنْ بَلَآ بِالْأَوَّلِ بِلَيْلٍ، فَكَلُّوا وَأَشْرَبُوا حَتَّى يُبَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ). قَالَ: وَكَانَ رَجُلًا أَعْمَى، لَا يُبَادِي حَتَّى يُقَالَ لَهُ: أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ.

: عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُ مُؤَدَّنَا بِوَدْدٍ، ثُمَّ يَقُولُ عَلَيَّ إِزْرَهُ: (أَلَا صَلُّوا فِي الرُّحَالِ) فِي اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ، أَوْ الْمَطِيرَةِ فِي السَّفَرِ.

159) ኢብን ፀመር ለرضى الله عليهما እንዲህ ይናገራሉ፡- የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ "አዛን" እንደ ደረገና በመጨረሻም እንዲህ እንዲል ያዛሉ፡- "አዋጅ! ባላችሁበት ቦታ ሰገዳ።" መንገዶች ነበር። ሌሊትም ቀዝቃዛና ብርዳማ ነበር።

160) አቡ ቀታዳ ጸድቀ ለሰዊ ለገዳውሱት ስቢዩ ጸጋር በምንሰግድበት ወቅት የተወሰኑ ሰዎች ድምፅ ሰሙ። "ምን ሆኖችሁ ነው?" አቡ ሰላቱን ለገደጨረሱ። "ለሰላት ተጣድ ረን ነው።" አቡ (ስቢዩም)፡- "እንዲህ አታድርጉ። ለሰላት ስትመጡ በእርጋታ መምጣት ይኖርባችኋል። (ከጎብረቱ) ያገኛችሁትን ያህል አብራችሁ ሰገዱ ያመለጣችሁን አጻጻፉ።"

: أن أبي قتادة رضي الله عنه، قال: بينما نحن نصلّي مع النبي ﷺ، إذ سمع حلبة الرجال، فلما صلى قال: (مَا شَأْنُكُمْ). قالوا: استفتحنا إلى الصلاة. قال: (فَلَا تَفْعَلُوا إِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ، فَمَا أَذْرَكُكُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتُوا).

161) አቡ ቀታዳ ጸድቀ ለሰዊ ለገዳውሱት የአላህ መልዕክተኛ ጸጋ እንዲህ ብለዋል፡- "ለሰላት "ኢቃም" ቢደረግ እኔን ሳታዩ ከቦታችሁ አትነሱ።"

: وَعَنْهُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: (إِذَا أَيْمَتِ الصَّلَاةَ فَلَا تَقْرُمُوا حَتَّى تَرَوْنِي).

162) አቡ ሁረይራ ጸድቀ ለሰዊ ለገዳውሱት የአላህ መልዕክተኛ ጸጋ እንዲህ ብለዋል፡- "ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ። ማገድ እንዲሰበሰብ ለማዘዝ፣ ከዚያም አንድ ሰው ለሰላት "አዛን" እንዲል ካደረግኩ በኋላ ሌላ ሰው እንዲያሰግድ አዝዛ፤ ከዚያም ሰላት ለመስገድ (ወደ መስጊድ) ያልመጡ ሰዎችን ቤት ከጀርባቸው ለማቃጠል አሰቤ ነበር። ነፍሴ በእጁ በሆነው (ጌታ) እምላለሁ ከነዚያ ሰዎች መካከል አንዱ ጥሩ ስጋ ያለው አጥንት ወይም ጥሩ የጉን አጥንት ሥጋ እንደሚያገኝ ቢነገረው ኖሮ ዲሻእ ሰላት ለመምጣት ወደኋላ አይልም ነበር።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أُمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحَطَبُ، ثُمَّ أُمُرُ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَدَّنُ لَهَا، ثُمَّ أُمُرُ رَجُلًا فَيُؤَمُّ النَّاسَ، ثُمَّ أَخَالِفُ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقُ عَلَيْهِمْ يَوْتَهُمْ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ: أَنَّهُ يَجِدُ عَرَفًا سَمِيئًا، أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ، لَشَهِدَ الْعِشَاءَ).

163) አቡ ሁረይራ ጸድቀ ለሰዊ ለገዳውሱት ስቢዩ ጸጋ እንዲህ ብለዋል፡- "በመኖሩታን ላይ ከማለዳ (ፈጅር) እና ከዲሻእ (ሰላቶች) የከበደ ሰላት የለም። በሁለቱ የሚገኘውን ቢያውቁ ኖሮ እየዳሁ እንኳ ቢሆን በሁለቱም (ሰላቶች) ይገኙ ነበር።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (لَيْسَ صَلَاةٌ أَثْقَلُ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنَ الْفَخْرِ وَالْعِشَاءِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا).

ሆኗ። ደሉ ነበር። በሌሎች ላይ ይህን ለይሁዳው (እጃቸውን ከፍ አያደርጉም)።

169) አነስ ጸደቀ ለእርሱ ማለት ሲለይ (የመጀመሪያው ተክቢር) እና በቁርካና ገብ (በአል-ተሪህ) መካከል ገም ደሉ ነበር ለተወሰነ ቆይታ። እንዲህ አልገቸው። 'ውላጅዬ ለርሰዎ ሲሉ ይሰጡልዎትና የአላህ መልዕክተኛ ሆይ በ'ተክቢር' እና ቁርካና በምታነበቡት ወቅት መሀል ምን ይላሉ?'

170) አባ ሁረይራ ጸደቀ ለእርሱ ማለት የአላህ መልዕክተኛ ጸደቀ በ'ተክቢር' (የመጀመሪያው ተክቢር) እና በቁርካና ገብ (በአል-ተሪህ) መካከል ገም ደሉ ነበር ለተወሰነ ቆይታ። እንዲህ አልገቸው። 'ውላጅዬ ለርሰዎ ሲሉ ይሰጡልዎትና የአላህ መልዕክተኛ ሆይ በ'ተክቢር' እና ቁርካና በምታነበቡት ወቅት መሀል ምን ይላሉ?'

አላህ ሆይ በኔና በወንጀሌ መካከል በምሰራትና በምዕራብ መካከል እንዳራራትክ፣ አራርት። አላህ ሆይ ከጋጠለቲ ለጽላጅ ጎጭ ልብስ (በሚገባ ሲታጠብ) ከቆዳሽ እንደሚጸፀሉ ሁሉ፣ አላህ ሆይ ወንጀሌን በውሃ በቀትና በበረዶ እጠብላኝ።' እላለሁ።

171) አነስ ሊብን ማሊክ ጸደቀ ለእርሱ ማለት ሲለይ (የመጀመሪያው ተክቢር) እና በቁርካና ገብ (በአል-ተሪህ) መካከል ገም ደሉ ነበር ለተወሰነ ቆይታ። እንዲህ አልገቸው። 'ውላጅዬ ለርሰዎ ሲሉ ይሰጡልዎትና የአላህ መልዕክተኛ ሆይ በ'ተክቢር' እና ቁርካና በምታነበቡት ወቅት መሀል ምን ይላሉ?'

172) ጸደቀ ለእርሱ ማለት የአላህ መልዕክተኛን ጸደቀ በሰማት ወሰጥ

፡ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، كَانُوا يَتَّقِيحُونَ الصَّلَاةَ: بِ: الْحَمْدُ لَهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ.

፡ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتَكْتُبُ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَبَيْنَ الْقِرَاءَةِ إِسْتِحْنَانًا، فَقُلْتُ: يَا أَبِی وَأُمِّی یَا رَسُولَ اللَّهِ، إِسْتِحْنَانُكَ بَیْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ، مَا تَقُولُ؟ قَالَ: (أَقُولُ: اَللَّهُمَّ بَاعِذْ بَیْنِی وَبَیْنَ عَظَائِبِی، وَمَا بَاعِذُتْ بَیْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اَللَّهُمَّ نَفِّسْ مِنِ الْعَظَائِبِی مَا نَفِّسُ الثُّؤُوبَ الْآبِیضَ مِنَ النَّاسِ، اَللَّهُمَّ اغْضِبْ عَظَائِبِی بِالسَّاءِ وَالثَّلَجِ وَالْبَرْدِ).

፡ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (مَا بَالُ أَرْوَاحٍ، يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ). فَأَشْتَدُّ قَوْلُهُ فِي ذَلِكَ، حَتَّى قَالَ: (لَيْتَهُمْ عَنِ ذَلِكَ، أَوْ لَتَخْتَفِئَنَّ أَبْصَارُهُمْ).

፡ عَنْ عَابِئَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ

ተሰተካክሉ (በቀተተኛና በትክክል ፈጽመው)። «አንዳችሁን እንደ ወብ በመሬት ላይ አቃግተዋል።»

178) ግሊቭ ገላሌ የሚገባ ገላሌ ባለቤት እንዳወሳቸው የአላህ መልዕክተኛ ጻፈው ሰነድ ይህን ግብር እንዲሁ በማለት፡- «አላህ ሆይ ከቀጠረ ጥንት በአገተ ለጠበቃለሁ። ከመሥራት ላይ ደጃል ፈተናም በአገተ ለጠበቃለሁ። ከሕይወት ፈተናና ከምት ፈተና በአገተ ለጠበቃለሁ። አላህ ሆይ ከኃጢአትና ከዕዳም በአገተ ለጠበቃለሁ።» አንድ ሰው እንዲሁ አላቸው፡- «በዕዳ ወሰተ ከመግባት ሁልጊዜም በአላህ ስም የሚጠበቁት ለምን ይሆን?» ነገደው እንዲሁ ሲሉ መልሰዋል፡- «አንድ ሰው ለዓ ወሰተ ከገባ ሲናገር ይዋካል፤ ቃል ይገባል ግን አያሟላም።»

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا :
زَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ: أَنْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَذْعُرُ فِي الصَّلَاةِ: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْتَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْتَةِ الصَّخْيَرِ رِيَّةِ اللَّعْنَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْعَائِمِ وَالْمَغْرَمِ). فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: مَا أَكْثَرَ مَا تُسْتَعِيدُ مِنَ الْمَغْرَمِ؟ فَقَالَ: (إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ، حَدَثَتْ كَعْنَتٌ، وَوَعْدٌ فَأَخْلَفَ).

179) እስብካር ሲዲት የሚገባ ገላሌ መልዕክተኛን ጻፈው እንዲሁ አላቸው፡- «በሰነድ ወሰተ ላለሁ የሚገርገው ፀሎት ያስተምሩኝ።» (እርሳቸውም) እንዲሁ በል አሉት፡- «አላህ ሆይ እኔ ነፍሴን በርካታ በደል በድያለሁ። ወንጀልን የሚምር የለም፤ ከአገተ በቀር።» ማረጃ፤ ካገተ የሆነን ምሕረት።»

: عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ: عَلِّمْنِي دُعَاءَ أَذْعُرُ بِهِ فِي صَلَاتِي. قَالَ: (قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظَلَمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَأَرْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ).

180) አሙ ሰለማ የሚገባ ገላሌ መልዕክተኛ ጻፈው ሰነድ ይህን ግብር እንዲሁ በማለት ሲጻፍ ለእርሳቸው ከመቆማቸው በፊት ሌቶች ይቆማሉ (ተነስተው ይወጣሉ)። እርሳቸው ባሉበት ቦታ ጥቂት ይቆያሉ።»

: عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا سَلَّمَ، قَامَ النِّسَاءُ جِئْنَ بِمُغْفِي تَلْبِيئَةٍ، وَكُنَّ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ.

በዚህ ኮከብ ዝናብ አገኘን ያለ በኔ የካደና በከዋክብት ያመነ ነው።”
بي ومؤمنين بالكواكب).

184) ጳጢር ኢብን ዐብደላህ ሪዥ ላይ ላይ
እንዳስተላለፉት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡-
“ከዚህ ተክል (ነጭ ሽንኩርት ለማለት ነው) የበላ ከመስጊዳችን መራቅ አለበት።”
Hጋቢው ጳጢርን እንዲህ አልኩት፡-
“ይህን ሲሉ ምን ማለታቸው ነው?” “እኔ እንደሚመሰለኝ ጥሬ ሽንኩርትን ለማመልከት ነው።”
عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما :
قال: قال النبي ﷺ: (مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ - يُرِيدُ الشُّومَ - فَلَا يُغْتَسَا نَا فِيهِ سَجِيدًا). قَالَ الرَّوَّادِيُّ: قُلْتُ لِجَابِرٍ: مَا يُعْنِي بِهَذَا؟ قَالَ: مَا أَرَاهُ يُعْنِي إِلَّا بَيِّنَةٌ وَقِيلَ: إِلَّا نَتْنَةٌ.

185) ኢብን ዐብደላህ ሪዥ ላይ ላይ
ሱት አንድ ሰው እንዲህ ሲል ጠየቃቸው፡-
“ከአላህ መልዕክተኛ ጋር ሆነህ (በዲድ) ለላት ተገኝተሃልን?” (ኢብን ዐብደላህም)
እንዲህ አለው፡- “አዎ! ከነቢዩ ጋር የቅርብ ዝምድና (ትውውቅ) ባይኖረኝ ኖሮ ለመገኘት ባልታደልኩ ነበር። (በጣም ልጅ ነበር።) ነቢዩም ከኩሰዩር ኢብን ሶልት ቤት አጠገብ ካለው ምልክት ሄዱ። ሽጉብ አሰሙ። ከዚያም ወደ ሴቶች ሄዱ። ገሰዱ አቸው። መከሩ አቸው። “ለደቃ” እንዲሰጡ ጠየቋቸው። ሴቶች እጃቸውን ወደ አገገታቸው በመላክ የአገገት ጌጣቸውን እያወለቁ በቢላል ጨርቅ ላይ ጣሉ። ከዚያም ነቢዩና ቢላል ወደ ቤት ተመለሱ።”
عن ابن عباس رضي الله عنهما وقد قال له رجل: شهدت الخروج مع رسول الله ﷺ؟ قال: نعم، ولو لا مكاني بيئته ما شهدت، يعني

186) ኢብን ዐመር ሪዥ ላይ ላይ
ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- “ሴቶቻችሁ በምሽት (በዲሻእ እና በሱብሊ) ወደ መስጊድ ለመሄድ ፈቃድ ከጠየቋችሁ ናቀዳላቸው።”
عن ابن عمر رضي الله عنهما، عن النبي ﷺ قال: (إذا استأذنتكم نساءؤكنم بالليل إلى المسجد فأذنوا لهن).

187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ 187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ
 ገጽ 187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ 187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ
 ገጽ 187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ 187) አቡ ሰዲድ አል-ፕራይዲ ገጽ

188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ 188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ
 ገጽ 188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ 188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ
 ገጽ 188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ 188) ሰልማን አል-ፋሪዲ ገጽ

189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ
 ገጽ 189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ
 ገጽ 189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 189) አቡ ሁሪይሬ ገጽ

190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ
 ገጽ 190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ
 ገጽ 190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ 190) አቡ ሁሪይሬ ገጽ

191) ዓሊቫ ገጽ 191) ዓሊቫ ገጽ
 ገጽ 191) ዓሊቫ ገጽ 191) ዓሊቫ ገጽ
 ገጽ 191) ዓሊቫ ገጽ 191) ዓሊቫ ገጽ

ገረገረና ገላቸውን ሳይታጠቡ) ነበር። ስለዚህም በዕለት ጁም ገላቸውን እንዲታጠቡ ተጠየቁ።
إلى الجمعة راحوا في هيتيهم، فقبل لهم: يرحمهم الله (أغترتكم).
192) አቢ ዑብስ ለእርሱ ገላቸውን ለጁም ሰላት በመሄድ ላይ ሳለሁ "በእላህ መንገድ ላይ እያለ እግሩ አባራ የነካ ሰው እላህ ከእላት ይጠብቀዋል።" በማለት ነቢዩ ሲናገሩ ሰምቻለሁ።

192) አቢ ዑብስ ለእርሱ ገላቸውን ለጁም ሰላት በመሄድ ላይ ሳለሁ "በእላህ መንገድ ላይ እያለ እግሩ አባራ የነካ ሰው እላህ ከእላት ይጠብቀዋል።" በማለት ነቢዩ ሲናገሩ ሰምቻለሁ።
عَنْ أَبِي عَيْسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ، وَهُوَ ذَاهِبٌ إِلَى الْجُمُعَةِ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (مَنْ اغْتَبَرْتُ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّاسِ).

193) ሳኢብ ኢብን የዚድ ለእርሱ ገላቸውን የጁም ቀን "እዛን" ይደረግ የነበረው ኢማም ሚንበር ላይ ሲወጣ ነበር -በነቢዩ፣ በአቡበክርና በዑመር ዘመን። በዑስማን የገሰገሱት ዘመን መሰለሞች ቁጥራቸው በመበራከቱ ሦስተኛ "እዛን" ዘውራእ በተባለው የመዲና የገበያ ቦታ ላይ ማሰማት ተጀመረ።
عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبَاءُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، أَوْكُهُ إِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ عَلَى الْعَيْشِ، عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَلَمَّا كَانَ عُمَرَانِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَثُرَ النَّاسُ، زَادَ النَّبَاءُ الثَّلَاثَ عَلَى الزُّورَاءِ.

194) ኢብን ዑመር ለእርሱ ገላቸውን ሳለፉት፡- "ነቢዩ ጁም አንድ ሰው ወንድሙን አሳስቶ ራሱ መቀመጡን ከልክለዋል።" "ይህ ለጁም ሰላት ነው?" የሚል ጥያቄ ቀረበ። "ለጁም ሰላት ለሌሎች ሰላቶች" የሚል መልስ ተሰጥቷል።
عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: "لَهُمْ الْجُمُعَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؟" قَالَ: "نَعَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُقِيمَ الرَّجُلُ أَخَاهُ مِنْ مَقْعَدِهِ وَيَجْلِسَ فِيهِ. قِيلَ: الْجُمُعَةُ؟ قَالَ: الْجُمُعَةُ وَغَيْرُهَا."

195) ጃቢር ኢብን ዑብደላህ ለእርሱ ገላቸውን ነቢዩ ጁም የጁም ቀን "ከተባ" በማድረግ ላይ ሳሉ አንድ ግለሰብ መጣ። "እገሌ ሰገድክ እንዴ?" አሉት። "የለም አልሰገድኩም" አለ። "ተነሳና ሰገድ።" አሉት። [ተሐዩተል መሰደድ።]
عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ، وَالنَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ النَّاسَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ: (أَصَلَيْتَ يَا جَابِرُ؟) قَالَ: لَا، قَالَ: (فَمَ فَرَسْتَهُ).

196) አቡ ሁረይራ رضي الله عنه እንዳወ ሱት፡- "ኢማሙ የጁሙዓ ቀን "ከ-ጥባ" በማድረግ ላይ ሳሉ ጓደኛህን ዝም በል ካልክ እንተም ወድቅ ንግግር ፈጽመህል።" (በጥቅሻ መልዕክት ማስተላለፍ ነው ያለ ብህ እንጂ ሌሎችን በዝምታ እንዲያዳምጡ በመፈለግ ዝም በሉ ማለት በራሱ የተከለከለ ተግባር ነው።)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْحُمَةِ: أَنْصِتْ، وَالْإِسْمَ يُخْطَبُ، فَقَدْ لَفَوْتُ).

197) አቡ ሁረይራ رضي الله عنه እንዳወሱት የአላህ መልዕክተኛ ﷺ ስለ ጁሙዓ ቀን እንዲህ ብለዋል፡- "በርሱ ውስጥ (በጁሙዓ ቀን) እንዲት ወቅት አለች። አንድ ሙስሊም ባሪያ ያችን ወቅት አላህን ለመለመን በመሰገድ ላይ ሳለ ካገኛት አላህ የጠየቀ ውን ይሰጠዋል።" በእጃቸውም የወቅቷን ጥቂትነት አመልክተዋል።

وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ذَكَرَ يَوْمَ الْحُمَةِ، فَقَالَ: (فِيهِ سَاعَةٌ، لَا يُوَاقِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ، وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا، إِلَّا أُعْطَاهُ إِيَّاهُ). وَأَشَارَ بِيَدِهِ بِقَلْبِهَا.

198) ኢብን ፑመር رضي الله عنهما እንዳወሱት የአላህ መልዕክተኛ ﷺ "ከዙሀር በፊት ሁለት "ረከዓ"፣ በኋላም ሁለት ይሰግዱ ነበር። ከመግራብ በኋላም ሁለት "ረከዓ" በቤታቸው (ሰግደዋል)። ከዲሻእ በኋላ ሁለት "ረከዓ" (ሰግደዋል)። ከጁሙዓ (ሰላት) በኋላ ግን (መሰገዱን) ለቀው እስኪሄዱ አይሰግዱም -ከዚያም እቤታቸው ሲደርሱ ሁለት ረከዓ ይሰግዳሉ።

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي: قَبْلَ الظُّهْرِ رَكَعَتَيْنِ، وَبَعْدَهَا رَكَعَتَيْنِ، وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ رَكَعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ، وَبَعْدَ الْعِشَاءِ رَكَعَتَيْنِ، وَكَانَ لَا يُصَلِّي بَعْدَ الْحُمَةِ حَتَّى يَنْصَرِفَ، فَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ.

199) ፀብደላህ ኢብን ፑመር رضي الله عنهما እንዳወሱት ከአላህ መልዕክተኛ ﷺ ጋር በመሆን ወደ ነጅድ ዘመትኩ። ከጠላት ጋር ፊት ለፊት ተፋጠጥን። ሠልፋችንን ጠብቀንም ቆምን። ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ ሰላት ለመሰገድ ቆሙ። አንዱ ወገን ከርሳቸው ጉን ቆሙ። ሌላው ወገን ከጠላት ፊት ለፊት

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ نَحْدِ، فَأَوَازِنَا الْعُدُوَّ، فَصَافَقْنَا لَهُمْ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي لَنَا، فَقَامَتْ

ቆመ። የአላህ መልዕክተኛ ከአገዱ ወገን ጋር (መሰገድ ጀመሩ)። አንድ "ሩኩዕ"ና ሁለት "ሱጁድ" ወረዱ። ይህ ወገን ይህን ከፈጸመ በኋላ (ቀሪውን አንድ "ረከዓ" ለብቻው በማሟላት) ያልሰገዱትን ወገኖች በታያዘ። (ነቢዩ የሁለተኛው "ረከዓ" "ቂያም" ላይ ይጠብቃሉ) ሁለተኛው ቡድንም ከነቢዩ ጋር አንድ "ሩኩዕ"ና ሁለት "ሱጁድ" ወረደ። ከዚያም ("ተሸሁድ" ካነበቡ በኋላ) አሰሰላሙቱ። (የሁለተኛው ወገን አባላት) የቀራቸውን አንድ "ረከዓ" በተናጠል ሰገዱ። ሁለት "ሱጁድም" አደረጉ።

طَائِفَةٌ مَعَهُ وَأَقْبَلَتْ طَائِفَةٌ عَلَى الْقُلُوبِ، وَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ مَعَهُ وَسَحَدٌ سَحَدَتَيْنِ، ثُمَّ انْصَرَفُوا مَكَانَ الطَّائِفَةِ الَّتِي لَمْ تُصَلِّ، فَحَاوُوا فَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِهِمْ رُكْعَةً وَسَحَدَ سَحَدَتَيْنِ، ثُمَّ سَلِمَ، فَقَامَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ فَرَكَعَ لِنَفْسِهِ رُكْعَةً وَسَحَدَ سَحَدَتَيْنِ.

200) ዓሊቫ ጸላት ላይ ጸላት ላይ የአላህ መልዕክተኛ ወደኔ ቤት መጡ። ሁለት ሴቶች የ"ቡዓስ"ን ዘፈን ይዘፍኑ ነበር። (የቡዓስ መገመር በሁለት የመዲና ጉሣዎች -ከገረጅና አውስ- ከኢሳም በፊት የተደረገውን ጦርነት የሚመለከት ነው።) ነቢዩ ፍራቸው ላይ ፈታቸውን (ከሴቶቹ) አዙረው ተጋደሙ። ከዚያም አቡበክር መጡ በጋይላ ቃልም ተናገሩ። "የሰይጣን የመዘቃ መሣሪያዎች ነቢዩ ፈት?" የአላህ መልዕክተኛ ጸላት ፈታቸውን ወደ አቡበክር መለስ በማድረግ፡- "ተዋቸው" አሉ። አቡበክር ሳያዩኝ (እንደዘነጉ) ሴቶቹን እንዲወጡ ምልክት ሰጠኋቸው። ወጡ።

: عَنْ عَائِشَةَ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا- قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدِي خَارِيتَانِ، تَغْيِيَانِ بَيْنَهُمَا بُعَاثٌ، فَاضْطَمَعَ عَلَى الْفِرَاشِ وَحَوْلَ وَجْهَهُ، وَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَانْتَهَرَنِي، وَقَالَ: مِرْمَارَةُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: (دَعُهُمَا). فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزَتْهُمَا نَعْمَرًا حَتَّى.

201) አነስ ጸላት ላይ የአላህ መልዕክተኛ ጸላት በ"ዲደል ፊጥር" ጥቂት ተምር ላይ መገባት ወደ ሰላት አይሄዱም ነበር። አነስ በሌላ ዘገባ እንደጠቀሱት "ነቢዩ የሚመገቡት ተምር ቁጥር ዊትር (ኢተጋማሽ) ነበር።"

: عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا يَغْدُوا يَوْمَ الْفَيْطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ تَمْرَاتٍ. وَفِي رِوَايَةٍ عَنْهُ قَالَ: وَتَأْكُلُهُنَّ وَتَرَا.

ለመሰገድ ወጡ። ኩታቸውን አሟሟ። በሌላ ዘገባ፡- "ሁለት 'ረከዓ' ሰገዱ" የሚል እናገኛለን።

207) ፀመር ኢብኑል ሸሚብ رضى الله عنه عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَطَعُوا اسْتَمَقَى بِالْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّا كَمَا تَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِينَا، وَإِنَّا تَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِينَا، قَالَ يُسْقُونَ.

208) (ሻሪክ ኢብን ፀብደሷህ ኢብን አቢ ነሚር) እንዳወሰኑት አነሰ ኢብን ማሊክ እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ፡- "ዕለተ አርብ በትልቁ መስጊድ ነቢዩ ጌ ሽጉባ በማድረግ ላይ ላሉ አንድ ሰው መጣ። ነቢዩም ስለዝናብ ይፀልዩ ዘንድ በተደጋጋሚ ጠየቃቸው። [የአላህ መልዕክተኛ እጃቸውን ከፍ በማድረግ እንዲህ አሉ፡- "አላህ ሆይ ዝናብ ለግሰን! አላህ ሆይ ዝናብ ለግሰን! አላህ ሆይ ዝናብ ለግሰን! አነሰ ጨምሮ እንዳሰረዳው፡- "በአላህ ይሁንብኝ በሰማይ ላይ ምንም ዓይነት የደመና ፋና አልነበረም። በኛና (በሌላ ተራራዎች) መካከልም ሕንጻ ወይም ቤት አልነበረም። (ከተራራው ማዶ ደመና ነበር ለማለት አያስደፍርም።) ከባድ ደመና ከሌላ ተራራ ጀርባ መጣ። በሰማይ እናት ላይ ሰደርሰ ተሰረጫጫ -ዝናብም ሆነ።]

በሌላ ዘገባ (ስለ ቀጣዩ ክስተት ማብራሪያ አለው። እንዲህ ይነበባል)፡- "ለላምንት ያህል ፀጋይ አልታየችም። ግለሰቡ በላምንቱ በዚያው በር መጣ። ነቢዩ "ሽጉባ" እያደረጉ ነበር። ፊት ለፊታቸው በመቆም እንዲህ አላቸው፡- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ንብረቶቻችን (እንስሳቶቻችን) በሞት ላይ ናቸው። መንገዶች ተቋርጠዋል። እባክዎ ይህን ዝናብ እንዲያስቆመው አላህን ለምኑልን።" የአላህ መልዕክተኛም እጃቸውን አነሱ። እንዲህም አሉ፡- "አላህ ሆይ! በኛ ዙሪያ እንጂ በኛ ላይ አታድርገው (ዝናቡን)፤ አላህ ሆይ በእምባዎች፣ በተራራዎች፣ በኮረብታዎች፣ በሸለቆዎችና ዛፎች በሚበቅሉበት ቦታ አድርገው።" ዝናቡ ቆመ። ስንወጣ ፀሐይ ፈንጥቃ ነበር።

1 በሕይወት ያለን ቅን ሰው ጉዳ እንዲያደርግ መጠየቅ ይፈቀዳል። በሕይወት የሌለ ሰው ወይም ፊት ለፊት የሌለ ሰውን ጉዳ አድርጎልን ማለት ፍጹም ክልክል ነው። የፀብደሷህ ጉዳ- "አላህ ሆይ መከራ የሚወርደው በወንጀል ነው፣ በተወሰኑ ካላህ ሌወገድ አይችልም። በወንጀል የተወሰነው እጃችን ይኸው ሕሊናችን ደገም ለተወሰነ ተዘጋጅቷል። ስለዚህ ዝናብ ለግሰን።"

الكُوف، أَرَبَع رَكَعَاتٍ فِي رَكَعَتَيْهِ،
وَأَرَبَع سَجَدَاتٍ.

ጳጳት ሁለት "ረከዓ" ውስጥ አራት "ሩከቆ"ና
አራት "ሱጺድ" አለ።

214) ሀብረዲህ ኢብን መስዕድ ለ
ርህህ ለገዳውስት ነቢዩ ፳ "ሱራ ለጉንጅም"ን
በመካ ላሉ አነበቡልን። "ሱጺድ" አደረጉ -
(አያተ ሰጅዳ ሲደርሱ)። ከርሳቸው ጋር
የነበሩ ሰዎችም "ሱጺድ" አደረጉ። ለገድ
ሽግግሌ ጠጠር ወይም ለፈር ቆገጠር
አድርጉ ወደ ገንጻፍ ከፍ በማድረግ "ይህ
በጅዬ ነው" አለ። በሌላ ወትት ይህ ገለሰብ
ከሓዲ ሆኖ ሲገደል ተመልክቻለሁ።

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ
عَنْهُ قَالَ: قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ النُّجُمَ بِسُجْدَةٍ،
فَسَجَدَ فِيهَا وَسَجَدَ مَنْ مَعَهُ فَخَرَّ سَيْخٌ،
أَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصْنٍ، أَوْ تُرَابٍ، فَرَفَعَهُ
إِلَى جَنْبَيْهِ، وَقَالَ: يَخْفِضُ لِهَذَا، فَرَأَيْتَهُ
بَعْدَ ذَلِكَ قُبِلَ كَافِرًا.

215) ኢብን ሀብስ ለርህህ ለገዳው
ስት- "ጊድ" ውስጥ ያለው "ሱጺድ ለት-
ቴላዎ" ገደታ አይደለም። ነገር ግን ነቢዩ
፳ "ሱጺድ" ሲያደርጉ ተመልክቻቸዋለሁ።

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ عَنْهُ
عَنْهُمَا قَالَ: «ص». لَيْسَتْ مِنْ عَزَائِمِ
السُّجُودِ، وَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ
فِيهَا.

216) ለቡ ሁረይራ ለርህህ ለገዳው
ሰግሎን ዘቀት አነበቡ። "ሱጺድ"ም
ሲያደርጉ (ለቡ ሁረይራ) ስለሆነ ተጠየቁ።
"ነቢዩ "ሱጺድ" ሲያደርጉ ባላያቸው ኖር
እኔ ባለፈዎትት ነገር" አለ።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ عَنْهُ
أَنَّهُ قَرَأَ: ﴿إِنَّمَا السُّنَاءُ أَتَمَّتْ﴾. فَسَجَدَ
بِهَا. فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ: قَالَ: لَوْ لَمْ أَرِ
النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ لَمْ أَسْجُدْ.

217) ኢብን ሀብስ ለርህህ ለገዳውስት
ነቢዩ ፳ በአገድ ወትት አሰራ ዘጠኝ ቀናት
ቆይታ አደረጉ (በጉዞ ላይ)። ሰላታቸውንም
ያላጥሩ ነገር (ከሀር+ዐስርና ዲቫላን ሁለት
"ረከዓ" ደሰገዳ ነገር)።

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ عَنْهُ
عَنْهُمَا قَالَ: أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِسُجْدَةٍ عَشْرَ
بِضْرًا.

218) ኢብን ሀብስ ለርህህ ለገዳው
ስት- ነቢዩ ፳ ጋር በሚኖ ሁለት "ረከዓ"
ጳጳት ሰገላሁ (ቀስር በማድረግ)። ከአቡ
በከር፣ ከዑመር፣ በመጀመሪያ የገለፋነት

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ عَنْهُمَا
قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِبَيْتِ

رَفَعْتَيْنِ، وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَنَعَ عُمَانُ صَفْرًا مِنْ إِمَارَتِهِ، ثُمَّ أَتَمَّهَا.

219) አክሱም ለአሁን የሚገኘው ላይ (ወተተው እየተገዙ ሳሉና) ፈታኛው ከ"ቴብላ" በግራ በኩል ሆኖ (ሱንና) ደሰገዱ ነበር። "ወደ "ቴብላ" ሳትዞር ትሰገዳለህን?" የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው። የአላህ መልዕክተኛ ፳ ሲሠሩት ባልመለከት ኖሮ እኔም አልፈደመውም ነበር።" በማለት መልሰዋል።

: عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيٍّ أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى عَلَيَّ جَمَارٌ وَرَجَهُ عَنْ بَنَارِ الْبَيْتِ، فَقِيلَ لَهُ: تَصَلِّيْ لِعَبْرِ الْبَيْتِ؟ فَقَالَ: لَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَعَلَّتُ لَمْ أَفْعَلْ.

220) ኢብን ሀመር ለአሁን የሚገኘው ላይ ነዚዩ ፳ ጋር ገዙ ወተተን (በገዙ ላይ) እያለን "ነዋሪል" (ግዴታ ያልሆኑ "ቀብሊያ"ና "በጃዲያ" ማቶችን) ሲሰገዱ አልተመለከት ኳቸውም። አላህ ፳ ደገም እንዲህ ብሏል። "በአላህ መልዕክተኛ መልካም መከተል አላችሁ" (33:21)

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَحِبْتُ النَّبِيَّ ﷺ، فَلَمْ أَرَهُ يَسْجُجُ فِي السَّفَرِ وَقَالَ اللَّهُ جَلُّ ذِكْرِهِ: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾.

221) ሳሚር ኢብን ረቢዓ ለአሁን የሚገኘው ላይ ነዚዩ ፳ በመገንዘብ ላይ ሆነው እርሷ በሚረቱበት አትጣጫ እየዞሩ የሌሊት ማት ሲሰገዱ ተመልክቻለሁ።

: عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا رَأَتْ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى ظَهْرِ رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ.

222) ዐሊዩ ኢብን አቡ ጧሊብ ለአሁን የሚገኘው ላይ በአገሩ ሌሊት የአላህ መልዕክተኛ ወደርሱና ወደ ልጃቸው ፋብሚ መጡ። "የሌሊት ማት) ሁለታችሁም እየሰገዳችሁ ነውን?" እንዲሁም አልኳቸው። "ኅፋሳችን በአላህ እጅ ነው። እንደገና ከሌለን ደቀሰትሰናል።" ከዚያም (በቁጣ)

: عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً، فَقَالَ: (أَلَا تُصَلِّينَ). فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَشْتَأُ يَدَيْهِ، فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْتِمَتَنَا بَيْنَنَا، فَأَنْصَرَفَ حِينَئِذٍ لَنَا، ذَلِكَ وَلَمْ يَزِجْ إِلَيْنَا، ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُوَلِّ، يَضْرِبُ

227) ኢብን መሰቡድ ጸጋ ለገዳው ስት- "ከነቢዩ ጳጳ ጋር ሰገድኩ [የሌሊት "ተሐጃድ" ሰገት] ለረጅም ጊዜ ቆመ። መጥፎ ሐሳብ በአፅንፎቹ እስኪገባ ድረስ። "ምን ነበር ያሰብከው?" ተብለው ተጠየቁ። "ነቢዩን በቆመበት ትጅ መቀመጥ (እስኪ) ነበር።"

: عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً، فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سَوْءٍ. قِيلَ: وَمَا هَمَمْتَ؟ قَالَ: هَمَمْتُ أَنْ أَلْعَدَّ وَأَقْرَرَ النَّبِيَّ ﷺ.

228) ኢብን ዐብዱላ ጸጋ ለገዳው ስት- "የነቢዩ ሰገት እስራ ሦስት "ረከዓ" ነበር። የሌሊት ሰገትን ማለቅ ነው።"

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَتْ صَلَاةُ النَّبِيِّ ﷺ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً، يَغْضِي بِاللَّيْلِ.

229) ዓሊሻ ጸጋ ለገዳው ስት- "ነቢዩ ጳጳ በሌሊት እስራ ሦስት "ረከዓ" ደሰገዱ ነበር። ይህ "ዊትር"ና የሱብሐ ሁለት "ረከዓ"ን ይወያራል።"

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً، يَنْهَا الْوَيْتْرُ وَرَكْعَتَا الْقُنُوجِ.

230) አቡ ሁረይራ ጸጋ ለገዳው ስት- የአላህ መልዕክተኛ ጳጳ እንዲህ ብለዋል- "ሰይጣን በእያንዳንዳችሁ ጭንቅላት በስተጓጎ በኩል ሦስት እስርችን ይጽጥራል ስትተኙ። በእያንዳንዱ እስር ላይ እንዲህ ሲል ያነበገብበታል- "ሌሊቱ ረጅም ነው-ተኛ።" ገለሰቱ ነትቶ አላህን ካሳታወሰ አንዱ እስር ይፈታል። "ውዳሕ" ሲያደርግ አንዱ እስር ይፈታል። ከሰገድ ደገም ሦስተኛው እስር ይፈታል። ብርቀና በጥሩ አፅንፎ ላይ ሆኖ ያነጋል። ይህን ካላደረገ ገን በድብርት ተወጥሮ ተጫዋኛት ይነጋለታል።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: (يَتَوَدُّ الشُّبَّكَانُ عَلَى قَائِمَةٍ وَأَسَىٰ أَحَدِكُمْ إِذَا مَوَّ تَامَ ثَلَاثَ عُمُدٍ، يَضْرِبُ كُلُّ عُمُدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ قَارِئَةٌ، فَإِنْ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهُ آتَمَلَّتْ عُمُدَةٌ، فَإِنْ نَوَّحَا آتَمَلَّتْ عُمُدَةٌ، فَإِنْ صَلَّى آتَمَلَّتْ عُمُدَةٌ، فَأَصْبَحَ نَبِييَا تَلَبَّ الْقَسْرِ، وَإِلَّا أَصْبَحَ حَبِيبَ النَّفْسِ كَمَلَانًا).

231) ዐብዱላህ ጸጋ ለገዳው ስት- ከነቢዩ ዘንድ አንድ ገለሰብ ተወላ-እስከ ሟት ድረስ እንደተኛና (የሱብሐ) ሰገት

: عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: دُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ، قِيلَ: مَا زَالَ قَائِمًا حَتَّى أَصْبَحَ، مَا قَامَ إِلَى

236) እቡ ሁረይራ ገጽ 114 ገጽ 236) እቡ ሁረይራ ገጽ 114 ገጽ 236) እቡ ሁረይራ ገጽ 114 ገጽ 236) እቡ ሁረይራ ገጽ 114 ገጽ

وَعَنْ رَضِيَ اللَّهِ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (صَلَاةٌ فِي مُسَجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِي مَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ).

237) ሙዐደቲብ ገጽ 114 ገጽ 237) ሙዐደቲብ ገጽ 114 ገጽ 237) ሙዐደቲብ ገጽ 114 ገጽ 237) ሙዐደቲብ ገጽ 114 ገጽ

عَنْ مُتَيْقِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فِي الرَّجُلِ يُسْوِي التُّرَابَ حَيْثُ يَسْجُدُ، قَالَ: (إِنْ كُنْتُ فَاعِلًا فَوَاحِدَةً).

238) ዐብደላሁ ኢብን መስዕድ ገጽ 114 ገጽ 238) ዐብደላሁ ኢብን መስዕድ ገጽ 114 ገጽ 238) ዐብደላሁ ኢብን መስዕድ ገጽ 114 ገጽ 238) ዐብደላሁ ኢብን መስዕድ ገጽ 114 ገጽ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (مَا لِي لَا أُبَدِّدُ فِي الصَّلَاةِ؟ فَقَالَ: (وَمَا فَاتَكَ). قَالَ: صَلَّيْتُ غَفْسًا، فَسَجَدْتُ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمُ.

239) በራኢ (ኢብን ዐቢብ) ገጽ 114 ገጽ 239) በራኢ (ኢብን ዐቢብ) ገጽ 114 ገጽ 239) በራኢ (ኢብን ዐቢብ) ገጽ 114 ገጽ 239) በራኢ (ኢብን ዐቢብ) ገጽ 114 ገጽ

عَنْ الْبُرَّاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ: أَمَرَنَا بِاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَعِيَادَةِ الرَّبِيعِ، وَإِجَابَةِ النَّعَامِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ. وَرَدَّ السَّلَامَ، وَتَشْيِيبِ الْخَالِصِ، وَنَهَانَا عَنْ آيَةِ الْفِضَى، وَخَاتَمِ الذُّعْبِ، وَالْحَرِيرِ، وَالذَّبْيَاجِ، وَالْقَسِيِّ، وَالْإِسْتَرْبِ.

(ሙሉ በሙሉ ከሐር የተሠራ ልብስ ነው)።
ቀሲይና ኢስተብረት (የሐር ልብስ ዓይነቶች
ናቸው) መልሰንም ከልከለዋል።

240) ጸቢር ኢብን ዐብደላህ ጸሐፊ ላይ
እንዳወሰነት አባቴ (በጸሐፊ ወትት) በተገደለ
ጊዜ የተሸፈነበትን ልብስ ከፊት እየገለገለ
ለሌሎች ነበር። ሰዎች ይህን እንዳልፈጸም
ሲከለከልኝ ነቢዩ ንን አልከለኩኝም።
አከሱቴ ፋጢማም ታለትስ ደመር። ነቢዩም
እንዲህ አሉን፡- “ብታለትሱም ባታለትሱም
ከሚላው እስከተነሳ ድረስ መላእክት
በከንፋቸው ጥላ ሆነውለት ነበር።”

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا قِيلَ أَبِي، جَعَلْتُ أَكْثِفُ الثُّوبَ عَنْ وَجْهِهِ، أَبْكَى وَتَهَوَّنِي عَنِّي، وَالنَّبِيُّ ﷺ لَا يَتَّهَانِي، فَجَعَلْتُ عَمِّي قَابِلَةً تَبْكِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (تَبْكِينَ أَوْ لَا تَبْكِينَ، مَا زَالَتْ الْمَلَائِكَةُ تُظَلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رَفَعْتُمُوهُ).

241) አቡ ሁረይራ ጸሐፊ ላይ
የአላህ መልዕክተኛ ﷺ (የሀበሻው ንጉስ)
ነጻጽይ በሞተበት ዕለት (ሕዝቡን) አረዱ።
ወደ መስጠቻቸው ሄዱ። ሰዎችም ከርላቸው
ጳላ ሰልፍ (ሰፍ) ሠሩ። አራት ጊዜ
“ተከብራ” አደረጉ (ሌተል ጋሊብ ሰገዳ)።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَعِيَ النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَخَرَجَ إِلَى الْمُصَلَّى، فَصَفَّ بِوَجْهِهِ، وَكَثَّرَ أَرْبَعًا.

242) አነስ ኢብን ማሊክ ጸሐፊ ላይ
እንዳወሰነት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ሲሉ ተናገሩ፡-
“ዘይድ ባንዲራውን ያዘ። መስዋእት ሆነ።
ከቢያም ደዕረር (ባንዲራውን) ያዘ
(ማዋጋት ቀጠለ)። እርሱም መስዋእት ሆነ።
ከቢያም ዐብደላህ ኢብን ረዋህ ያዘት
(ባንዲራውን)። እርሱም ተሰዋ። በቢያ ወትት
የነቢዩ ዓይኖች በእንባ ተሞልተው ነበር።
ከቢያም ኻሊድ ኢብን ወሊድ ለመሪነት
ባይመረጥም ባንዲራውን ያዘ ብርሱ አማካ
ይነት ድል ተገኘ።”¹

: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (أَعَدَّ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأَمِيبٌ، ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرُ فَأَمِيبٌ - ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأَمِيبٌ - وَإِنَّ عَيْنِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَتَلْرَفَانِ - ثُمَّ أَخَذَهَا حَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مِنْ غَيْرِ امْرَأَةٍ فَفُتِحَ).

¹ ነቢዩ የተከታዮቻቸውን የሐር ሚላ ውሉ በመዲና ሆነው ለተከታዮቻቸው ይተርኩ ነበር ተለምር ነው። አላህ የሰማቸው ድንት ተለምር።

በሁለት ብትን ጨርቅ ንገዙት። ሽቶ አታድርጉበት፣ ራሱንም አትሸፍኑ። በዕለት ትንሣኤ "ለብበይክ" እያለ ይነሣል።"

247) ሽብግብ على الله رضي እንዳወሰት ነቢዩ ﷺ ጋር በመሆን ለአላህ ስንዳ ተሰደፍል። ዋጋችን (ሽልማታችን) ከአላህ ዘንድ የተረጋገጠ ነው። ከኛ ውስጥ (በዚህ ዓለም) ሊያገኙ ከሚገባቸው ሽልማቶች ላያገኙ የሞቁ እሱ። መሰቦብ አብነ ዑመይር አንዱ ተጠቃሽ ነው። ሌሎች ደግሞ (በዚህ ዓለምም) ሽልማት ያገኙ እሱ። (መሰቦብ) በኡሉድ ጦርነት ዕለት ነበር የተገደለው። ከሚያጣፋው ፎጣ (ቡርዳ) በስተቀር መገ ነፍ አልተገኘለትም። በርሷም ጭንቅላቱን ስንሸፍን እግሩ ይገለጣል። እግሩን ስንሸፍን ራሱ ይገለጣል። ነቢዩም ﷺ ራሱን እንድን ሸፍን፣ እግሩ ላይ ሣር ብጤ እንድናደርግ አዘዙን።

عَنْ خِيَابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : مَا جُرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَلْتَمِسُ رِجَةً أَوْ فَوْقَ أَجْرُنَا عَلَى اللَّهِ، فَمِمَّا مَنْ مَاتَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا، وَمَنْهُمُ مَنْعَبُ بْنُ عَمْرٍو، وَمِمَّا مَنْ أَتَيْتُ لَهُ ثَمَرَةٌ، فَهَوَّ يَهْدِيهَا، قِيلَ يَوْمَ أُحُدٍ، فَلَمْ نَجِدْ مَا نُكْفِيهِ بِإِلَّا بُرْدَةً، إِذَا غَطَيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلَاهُ، وَإِذَا غَطَيْنَا بِرِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَقْطُرَ رَأْسَهُ، وَأَنْ نَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الْإِدْنِيرِ.

248) ኡመ ዐጢያ رضي الله عنها እንዳወሰት። 'የቀብር ሥነ-ሥርዓት ላይ መገኘት እጅግ ጥብቅ ባይሆንም ተከልክለናል።'

عَنْ أُمِّ عَطِيَّةٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: نُهِيتَا عَنْ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَلَمْ يُعْزَمَ عَلَيْنَا.

249) የነቢዩ ባልተቤት ኡመ ሐቢባ رضي الله عنها እንዳወሰት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ። 'በአላህና በመጫረሻው ቀን የምታምን ቤት ለማንኛውም መት ወገኗ ከሦስት ቀን በኋላ በሃዘን መኮማተር (መነጣጣት) የለባትም ብሏ ካልሆነ በቀር።' (ለባሏ ግን) አራት ወር ከአሥር ቀን በሀዘን ላይ መሆን አለባት።!

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: (لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ تُولِدُ بِأَبْلِهَا وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، تُجِدُّ عَلَى مَيْتِ فَرْقٍ ثَلَاثًا، إِلَّا عَلَى زَوْجِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا).

1 እዚህ ላይ በሀዘን መኮማተር ብለን የተረገጥንው "ተኡዲድ" የሚለውን ቃል ነው። "ተኡዲድ" ትባላት ሽቶና ሌሎች የወብት ቁላቁሶችን ያለመጠቀምን ዕጉርጉና በጥቅሉ

250) ለነሱ ሊብን ማሊክ ሪዥዲ ላንዳውሱት፡- ነቢዩ ፳ ከአንድ ቀብር አጠገብ ሆኖ በምታለቅስ ቤት ዘንድ አለፉ። "አላህን ፍሪ ታገብ" አሏት። "ዘወር በልልኝ በኔ የደረሰው አልደረሰብህም"። በማለት መለሰችላቸው አላወቃቻቸውም ነበር። ከዚያም ነቢዩ መሆናቸው ተነገራት። ወደ ነቢዩ ፳ ቤት ሄደች። ዘበኛም አላገኘችም (አልነበራቸውም)። እንዲሁም አለቻቸው፡- "እርሶም መሆንንም ባለማወቅ ነው (ይቅርታ) አለች። እንዲሁም አሏት፡- "ባእርግጥ ትሰገሱት ሊኖር የሚገባው በመጀመሪያው የችግር (ሀዘን) አፍታ ላይ ነው"።

: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِأَمْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرِهَا ، فَقَالَ : (أَتَجِيبُ أُمَّهُ وَأَضْرِبِي) . قَالَتْ : إِنَّكَ لَمْ تُعَبِّ بِمُصِيبَتِي ، وَلَمْ تَعْرِفْهُ ، فَقِيلَ لَهَا : إِنَّهُ النَّبِيُّ ﷺ ، فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ ﷺ ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَائِينَ ، فَقَالَتْ : لَمْ أَعْرِفْكَ ، فَقَالَ : (إِنَّمَا الضُّبُرُ عِنْدَ الضُّعْفَةِ الْأُولَى) .

251) አላህን ሊብን ዘይዲ ላንዳውሱት፡- "የነቢዩ ፳ ቤት ልጅ ወደ ነቢዩ መልዕክት ላከች፡- "ልጅ መሞቱ ነው (በእስቸኳይ) ይምጡልኝ"። በማለት። "ሰላምታ ስጥልኝ። ከዚያም እንዲህ በላት አላህ የወሰደው ሁሉ የርሱ ነው የሚለጠውም የርሱ ነው። አላህ (በዚህ ዓለም) ላይ ለሚገኙ ነገሮች ሁሉ ውስን ጊዜ ደንግጉላቸዋል። በመሆኑም ትታገቡ የአላህን ሽልማት ተስፋ ታደርግ" አሉ። በድጋሚ ላከችባቸው። መምጣት እንዳለባቸው መጋላጥን እያሰማች። (ነቢዩም) ተነሱ። ከርሳቸው ጋር ሰዕድ ሊብን ዑባዳ፣ መሀዘ ሊብን ጀበል፣ አብይ

: عَنْ أَسَانَةَ بِنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : أُرْسِلَتْ ابْنَةُ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْهِ : إِنَّ أَبَتَا لِي يُبْضِ فَأَتَيْتُهُ ، فَأُرْسِلَ بِعَرِيَّةِ السَّلَامِ ، وَيَقُولُ : (إِنَّ اللَّهَ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَخَذَ) ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى ، فَلْتَضْرِبِي وَتَخْتَبِي . فَأُرْسِلَتْ إِلَيْهِ تُعْجِمُ عَلَيْهِ لَيَاتِيئُهَا ، فَقَامَ وَرَمَتْهُ : سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ ، وَمَتَادُ بْنُ جَبَلٍ ، وَأَبِيُّ بِنُ كُفَيْبٍ ، وَزَيْدُ بْنُ نَابِتٍ ، وَرِجَالٌ ، فَرَفِغَ إِلَيَّ

ሰውነትን ግሰዋብን መቆጠብን የሚጠቃልል ነው። ይህ ተግባር ከሦስት ቀን በኋላ መቀጠል የለበትም። ግዛቱ ባለ ከሆነ ግን ለአራት ወር ከአሥር ቀን ድረስ ከነገህ የወብት መጠባበቂያ ነገሮች መቆጠብ ግዴታ ነው። ሥነ-ልቦናዊው ልዘን ግን በተናት የሚገደብ አይደለም። በሆንም መሰለሞች ይህ ዓለም የመሸጋገሪያ ዓለም በመሆኑ ለግኝ ወገኖቹ ለምን ወደ መወረጃውና ዋነኛ ሀገሩ (ወደ አገራቱ) ሄደ ብለው ለበርካታ ጊዜ የሚያዘነቡት ያከንገት ሊኖር አይችልም። የሄደው ወደ ጌታው በመሆኑ አላህ ፳ በመልካም እንዲተባበረውና እንዲያዘንለት ብቻ መሰለዩ ነው ሊሰማዊው አደረገ ሥርዓት።

ኢብን ከዕብድ ዘይድ ኢብን ሳቢትና ሌሎች ወገኖች ነበሩ። ሕፃን ለአላህ መልዕክተኛ ተሰጣቸው። ትገፋቸው እጅግ በጣም ይቆራረጣል... የነቢዩ ዓይን ማገገት ጀመረች። ሰዕድም እንዲህ አላቸው፡- “የአላህ መልዕክተኛ ምን ማድረገም ነው?” “ይህ አላህ ፳፭ ባሪያዎቹ ቀልብ ውስጥ ያሳደረው እዝነት (ነፀብራቅ) ነው። አላህ ከባሪያዎቹ የሚያዝገላቸው ለሌሎች አዛኝ የሆኑትን ነው።”

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَمَّتْ تَنْتَمِعُ، قَالَ: حَيْثُ أَتَى قَالَ: كَأَنَّهَا شَرْ، فَصَاحَتْ عَيْنَاهُ، فَقَالَ سَعْدُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا هَذَا؟ فَقَالَ: (هَذِهِ رُخْمَةٌ جَمَلَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرَّحِمَاءَ).

252) ለነሰ ኢብን ማሊክ ለرضى الله عنه እንዳ ወሰት ከነቢዩ ሴት ልጆች መካከል በአንድ የቀብር ሥነ-ሥርዓት ላይ ተገኝተን ነበር። የአላህ መልዕክተኛ ፳ ከቀብሩ በጉን በኩል ተቀምጠው ነበር። ሁለቱም ዓይኖቻቸው ዕንባ ሲያፈሱ ተመልክቻለሁ። ከዚያም እንዲህ አሉ፡- “ባለፈው ምሽት ከሚስቱ ጋር ያልተኛ ሰው አለን?” አቡ ጦልሀ “እኔ (አልተኛሁም)” አሉ። መካነ መቃብሩ ውስጥ እንዲገባ አዘዙት። በቀብሩ ውስጥ ገባ (ለሀድ ውስጥ በክብር እንድታርፍም አደረገ)።

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: شَهِدْنَا بِمَا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ، قَالَ: وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ عَلَى الْقَبْرِ، قَالَ: فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَذْمَعَانِ، قَالَ: فَقَالَ: (هَلْ فِيكُمْ رَجُلٌ لَمْ يُقَارِبِ اللَّيْلَةَ) فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَنَا، قَالَ: (فَأَنْزَلُ). قَالَ: فَتَرَلَّ فِي قَبْرِهِمَا.

253) ዓሊቭ ለرضى الله عنها እንዳ ወሰት የአላህ መልዕክተኛ በአንዲት አይሁድ መካነ መቃብር አለፉ። ቤተሰቦችዋም እያለቀሱላት ነበር። “እነርሱ (ሙኸ ብለው) ያለቅሱላታል -እርሷ በቀብሯ ውስጥ እየተቀጣች ነው።” አሉ ነቢዩ።

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَرُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى يَهُودِيٍّ يَتَّبِعِي عَلَيْهَا أَهْلَهَا، فَقَالَ (إِنَّهُمْ لَيَكُونُونَ عَلَيْهَا، وَإِنَّهَا لَتَمْدُبُ فِي قَبْرِهَا).

254) ሙጊራ ለرضى الله عنه እንዳ ወሰት ነቢዩ እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ፡- “በኔ ላይ የምትዋቸት በሌሎች ላይ እንደምትዋቸት አይደለም። በኔ ላይ ሆን ብሎ የዋሽ መቀመጫው የሃገንም እሳት መሆኑን ያረጋግጥ።”

عَنْ الْمُنِيرَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (إِنَّ كَلْبِيَّ

መጊራ ወያሪው እንዳሰረዳት ነቢዩ ፳ እንዲህ ቢሉ ሰምቻለሁራ (ሲሞን) የተገጠመለት (መሾ የተወረደለት) በዚህ መሾ (ላቢያ) ይቀጣል።”

عَلَيْ لَيْسَ تُكَلِّبُ عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَلَّبَ عَلَيَّ مُتَمَمِّدًا فَلْيَبْرَأْ مَلْعَنَهُ مِنَ النَّارِ). وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (مَنْ نَيْحَ عَلَيَّ يُعَلِّبُ بِمَا نَيْحَ عَلَيَّ).

255) ሀብደሷህ ጸሎት ለጸሎት

ነቢዩ ፳ እንዲህ ብለዋል- (በሀዘን ወትት) ጉንዳን የግሊጥ፣ ልብሱን የግብጽ፣ የወለማ ዘመንን (ሻሊያ) ቢከሉችና አጠራርች (መሾሾች) ያወረደ ከኛ አይደለም።”

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (لَيْسَ بِنَا مِنْ لَقَمِ الْكُلْدَةِ، وَشَقَّ الْجُبُوبِ، وَذَعَا بِذَهْرِي الْجَاهِلِيَّةِ).

256) አቡ መላ ጸሎት ለጸሎት

(በአንድ ወትት) እጅግ በጣም ታመመ፣ ራሳቸውንም ሳኑ። በጣልታቸው ጭንቅላይ ነገር ጭንቅላታቸውን ያሳረፉት። አለቀሰች። ምንም ነገር ሊመልሱላት አልቻሉም። ነፍሳቸውን ሲያውቁ እንዲህ አሏት- “እኔ የአላህ መልዕክተኛ አይመለከተኝም ያሉትን ሰው እኔም የግልጽ መለከተው (በራህ መሆኔን ተገንዝቢ)።” የአላህ መልዕክተኛ ድምጹን ከፍ አድርጋ ከምታለትሱ ፀጉሯን ከምትነጭና ልብሷን ከምትቀድሱት “በራህ” ናቸው።”

: عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَجَع وَجَعًا، فَغَشِيَتْ عَلَيَّ، وَرَأَسُهُ فِي حَنْبَرِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِيهِ بَعَثَتْ، فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئًا، فَلَمَّا أَتَانِي قَالَ: أَنَا بَرِيءٌ وَمَنْ بَرِيءٌ مِنِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، إِنْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَرِيءٌ مِنَ الصَّالِفِيِّ، وَالْحَالِفِيِّ، وَالشَّافِيِّ.

፳፭) ዓሚር ኢብን ሪቢዓ ጸሎት ለጸሎት

ሱት ነቢዩ ፳ እንዲህ ብለዋል- “ጆናዋ ያየ ሰው ተከትሎ የግይሄድ (የግይዘኝ) ከሆነ እርሱ ከጸላ እስኪሆን ወይም “ጆናዋ” እስኪያልፍ ድረስ ወይም ጆናዋው (ለግረፍ ካልቆመ) ቆየ ግላላፍ አለበት።”

: عَنْ حَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (إِنَّمَا رَأَى أَحَدُكُمْ جَنَازَةً، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَأْشِيًا مَعَهَا فَلْيُتِمِّمْ حَتَّى يُخْلَفَهَا، أَوْ يُخْلَفَهُ، أَوْ يُؤَخَّضَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُخْلَفَهُ).

1 እርሷ ለግረፍ ጸሎት መከራና ትግት ሸምጋይ ለሆኑ አይችሉም፣ ወይም ፀጉሯ ከፍተኛ በመሆኑ ለግረፍ ጸሎት ትግት ራሷን ታዘጋጅ፣ እንደግለት ነው።

280) ዳቢር ኢብን ዑባይዳህ ረደኑ ላይ
እንዳወሰኑት "ጆና" በአጠጋባቸን አለፈ።
ክቢዩ ተነሱ። ጥላህ መልዕክተኛ ሆይ ይህ
የአይሁድ "ጆና" እኮ ነው" አልከደው።
እርሳቸው ገንጡ "ጆና" ስታዩ መቆም
አለባችሁ" አሉ።

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :
عَنْمَا قَالَ : مَرُّنَا بِجَنَازَةٍ ، فَكَلَّمْنَا لَهَا
النَّبِيَّ ﷺ وَقُلْنَا لَهُ ، لَفَلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ،
إِنَّمَا جَنَازَةٌ يَهُودِيٌّ ؟ قَالَ : (إِنَّمَا رَأَيْتُمْ
الْجَنَازَةَ فَقَوْمُوا) .

280) አቡ ሰዲድ አል-ጥድሪድ ረደኑ ላይ
እንዳወሰኑት የላህ መልዕክተኛ ሕንጻህ
ብለዋል። "ጆና" (ታብና ተገንዞ) የተዘጋጀ
ጊዜ ወንዶች በትከሻቸው ላይ በግዝበመ
በት ወትት የጥተው መልካም ከሆነ
"በፍጥነት ወሰዳኝ" ይላል። መልካም ሠሪ
ካልሆነ ደግሞ "ወጥዳኝ ወደት ነው የም
ትወሰዳኝ" ይላል። ደምሌን ሁሉም ነገር
ደሰግጥል - የሰው ልጅ ቢቀር። ቢሰግወ
ኖር ሕሊናውን ስት ይወድት ነበር።

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : (إِذَا
وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ ، وَاخْتَلَمَهَا الرَّجُلُ
عَلَىٰ أَحْفَانِهِمْ ، فَإِنَّ كَانَتْ صَالِحَةً
قَالَتْ : قَدُّمُونِي ، وَإِنْ كَانَتْ خَبِيرَةً
صَالِحَةً قَالَتْ : يَا زَلَمًا ، أَيْنَ تَعْبُرُونَ
بِهَا ، يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا
الْإِنْسَانَ ، وَلَوْ سَمِعَتْهُ صَوْتًا) .

280) አቡ ሁሪይድ ረደኑ ላይ
ክቢዩ ሕንጻህ ብለዋል። "ጆናን" በፍጥ
ነት (ቅብሩ)፤ መልካም ሰው ከሆነ የጥትወ
ሰዳት ወደ ጥሩ በታ ስለሆነ (አታዘገዩት)፤
ክፉ ሰው ከሆነ ደግሞ ከትከሻችሁ ላይ
መጥር ነገር ቶሎ ግብወገዳችሁ (አሰላገጊ
ነው)።

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ،
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ : (أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ ،
فَإِنَّ تَكَّ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تَقْدُمُونَهَا إِلَى ،
وَإِنْ يَكَّ سَوِيًّا ذَلِكَ ، فَسَرُّ تَضْمُونَهُ عَنْ
رِقَابِكُمْ) .

281) ዓሊኛ ረደኑ ላይ
ክቢዩ ሕንጻህ ብለዋል። "ጆናን" በፍጥ
ነት (ቅብሩ)፤ መልካም ሰው ከሆነ የጥትወ
ሰዳት ወደ ጥሩ በታ ስለሆነ (አታዘገዩት)፤
ክፉ ሰው ከሆነ ደግሞ ከትከሻችሁ ላይ
መጥር ነገር ቶሎ ግብወገዳችሁ (አሰላገጊ
ነው)።

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ،
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تَمَاتَ
فِيهِ : (لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى ،
اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ) . قَالَتْ :
وَلَوْلَا ذَلِكَ لَابْتَرَزُوا قَبْرَهُ ، غَيْرَ أَنَّهُ
اخْتَلَسَ أَنْ يَتَّخَذَ مَسْجِدًا .

ሰዎች፡- “ምን ማለት ነው” አሉ። ነቢዩ ፳፻ ለንዲህ በማለት መልስ ሰጡ፡- “የሚጠይቀው ጥያቄ ለሰው። (ፍጥነትም እጅግ ታላቅ ነው)።” ካሉ በኋላ “ገነት ለመግባት አላህን ብቻ መገዛት አለብህ። ለርሱም ምንም “ፕሪክ” (አጋር) ማድረግ የለብህም። ሶላት መስገድ፤ “ዘካ” መስጠትና ከዘመዶችህ ጋር ጥብቅ ገንጥነት ማድረግ ይኖርብሃል።”

يُدْعِيهِ الْجَنَّةَ. قَالَ: نَالَهُ نَالَهُ. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (أَرَبْتُ نَالَهُ، تَنْبُدُ أَلَهُ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتَقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتَلْفِي الرِّيَازَةَ، وَتَجْعَلُ الرَّجِيمَ).

269) አቡ ሁረይራ ረዷል ለንዲህ ለገድ ዘላን ወደ ነቢዩ ፳፻ መጣ። ለንዲህም አላቸው፡- “ወደ ሥራ ያመልከቱኝ ብረጽ መው ገነት የሚያስገባኝ የሆነ ሥራ።” ለንዲህም በማለት መልስ ሰጡ፡- “አላህን ተገዛ ከርሱ ጋርም በተጋሪነት የምትገዛው መኖር የለበትም። ገዴታ ሶላትን አስተካክለህ ሰገድ። ገዴታ የሆነውን “ዘካ” ክፈል። ረመዲንን ደም።” (ጠያቂው ዘላንም)፡- “ንፍሴ በእጁ በሆነው ጌታ እምላላሁ ከዚህ አልፈዎርም።” አሉ። እርሱ ከሄደ በኋላ ነቢዩ ፳፻ ለንዲህ አሉ፡- “የገነት ሰው መመልከት የረለገ ወደዚህ ሰው መመልከት ይችላል።”

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ أَهْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ، إِذَا عَمَلْتَهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ. قَالَ: (تَنْبُدُ أَلَهُ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتَقِيمُ الصَّلَاةَ التَّكْوِينِيَّةَ، وَتَلْفِي الرِّيَازَةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ وَتَصُانَ). قَالَ: وَالَّذِي تَلْعَبُ بِبَيْتِي، لَا أَبْزِدُ عَلَى هَذَا. لَللَّهِ وَلِي، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا).

270) አቡ ሁረይራ ረዷል ለንዲህ የአላህ መልዕክተኛ ፳፻ ለንዲህ ብለዋል፡- “አላህ ገንዘብ የሰጠው ሰው ሆኖ ላለ ነገር ግን “ዘካ”ውን ካላወጣ በዕለተ ትገላሌ ሃብቱ ዓይኖቹ ውስጥ ሁለት ጥቁር ነጥብ (ወይም በአፋ ሁለት መርዛማ ወረንጦዎች ያሉት) መላጣ እባብ መሰሉ ይቀርብበታል። እባቡም ለገንቱ ላይ ይጠመጠማል። ጉንጨም ይነድረዋል። ከዚያም ለንዲህ ይለዋል፡- እኔ ገንዘብህ ነኝ፤ እኔ ሃብትህ ነኝ። ከዚያም (ነቢዩ) ይህን አንቀጽ አነበቡ፡-

: وَعَنْ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (مَنْ آتَاهُ اللَّهُ تَالًا، فَلَمْ يَكُذْ رِجَالًا، مَثَلٌ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَجَاعًا أَفْرَعٌ، لَهُ زَيْبَانٌ، يَطْلُوهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِبِلْهِزْمَتَيْهِ، يَغْنِي شِدْقَتَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا تَالُكَ، أَنَا

تَزَكُّكَ، ثُمَّ تَلَا: ﴿لَا يَخْسِرُنَّ الْبَلَدَ﴾¹ **ገንዘብ በሰዓዊው በሰዓዊው ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው (3:180)**
 يَكْسِرُونَ ﴿الآيَةَ﴾.

271) **رضى الله عنه** ለቡ ሰዒድ ለል-ጉድሪይ ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው በሰዓዊው በሰዓዊው ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው (3:180)
 : عَنْ أَبِي سَيِّدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ: (لَيْسَ يَمَانًا مُؤُونٌ خُنْصِي أَرْزَانِي صَدَقَةً، وَلَيْسَ يَمَانًا مُؤُونٌ خُنْصِي ذُرْوُ صَدَقَةً، وَلَيْسَ يَمَانًا دُونَ خُنْصِي أَرْسَنِي صَدَقَةً).

272) **رضى الله عنه** ለቡ ሰዒድ ለል-ጉድሪይ ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው በሰዓዊው በሰዓዊው ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው (3:180)
 : عَنْ أَبِي مُرَّةٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ: (لَا تُقَوْمُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْتَرُ بِحُجْمِ الْمَالِ، لَيُفِيضَ، حَتَّى يُؤْمَ رَبُّ السَّالِبِ مَنْ يَبْتَلُ صَدَقَتَهُ، وَحَتَّى يَتْرُقَهُ، يَكُونُ الَّذِي يَتْرُقُهُ غَلِيًّا: لَا أَرَبَ لِي).

273) **رضى الله عنها** ለቡ ሰዒድ ለል-ጉድሪይ ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው በሰዓዊው በሰዓዊው ገንዘብ ለላህ ከቸርታው የሚገኝው (3:180)
 : عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلْتُ امْرَأَةً مَعَهَا ابْتَانٌ لَهَا تَسَالُ، كُلَّمْ تَجِدُ جُنُودِي فَبِنَا فَبِنَا فَبِنَا، فَاسْتَمْتَنَا بَيْنَ ابْتَيْنَا، وَلَكِنْ تَأْكُلُ مِنِّي، ثُمَّ كَانَتْ تَكْرَهَتْ، لَفَدَحَلِ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْنَا فَالْحَبْرَةَ، فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ: (مَنْ ابْتَنَى مِنْ هَلْبَةِ الْبَتَانِ يَشْرِيهِ كُنْ لَهُ شَرًّا مِنَ النَّارِ).

1 ለገድ "ወሰት" = 80 "ጊድ" ሲሆን ለገድ "ጊድ" (ጊድ) ደግሞ 4 ለገድ ነው ለገድ ለገድ
 "ጊድ" 3 ኪ.ግ ለካባቢ ይመዘኛል።
 የወርቅ "ጊድ" = 20 "ሚሊታ" = 94 ግራም
 የብር "ጊድ" = 200 ግራም = 640 ግራም
 የሌላ "ጊድ" = 5 "ሎሳት" = 873.5 ኪ.ግ (980 ኪ.ግ ነው የሚለው ለሎ።)
 የገመል "ጊድ" = 5 ገመል
 የገሞ (የባራ) "ጊድ" = 5 ገሞ (ባራ)
 የቡጎና ፍጻል "ጊድ" = 40 ቡጎና ፍጻል

274) ለቡ ሁረይራ **رضى** ለንጻውሱት ፡ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :**

ወደ ነቢዩ ጌ ለንድ ገለጠብ መጣ። ለንጻ ሀም ለላቸው፡- “የአላሀ መልዕክተኛ ሆይ! ከ’ሶደቃ’ው ሁሉ ሽልግጥ ከፍተኛ የሆነው የትኛው ነው?” ማለት ላይ ሆነህ ማለትም ደህነትን ለየረራህና ሃብታም ለመሆን ለየተመጥህ ባለሀብት ሁኔታ የምትሰጠው “ሶደቃ” ነው። “ሶደቃ”ውንም ዕለት ሞትህ እስኪደርስ ድረስ አታዘገይ። ያኔ ይህን ለእገሌ ይህን ለእገሌ (ማለት ፋይዳ የለውም)። ለእገሌ ሆኗልና! (ገንዘብህ ለወራሾች ሆኗል።)”

قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الصَّدَقَةِ أَكْبَرُ ؟ قَالَ : (أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبُ شَيْءٍ ، تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمَلُ الْفَيْسَ ، وَلَا تُنْهَوُ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَتِ الْخُلُقُومَ ، قُلْتَ : يَا لَوْلَاكَ هَذَا ، وَيَا لَوْلَاكَ هَذَا ، وَقَدْ كَانَ يَفْلَأُونَ) .

275) ዓሊዥ **رضى** ከነቢዩ ሚሱቶች መካከል ከረሱቻችን ለንጻህ ለልናቸው፡

ገናኖ ውስጥ እርሱምን በመከተል የመደመሪያ ማን ነች? (ከርሱም በኋላ የምትኖተው ማን ነች ለማለት ነው።) “እጅ ረጅም የሆነችው ነች” በማለት መለሱልን። ከነዚያም እዛቸውን በብትር መለካት ደመ። የሰውዳ እጅ ረጅም ሆኖ ተገኘ። (ዘይነብ ቢገት ደህሽ ቀድማን በዐመር ዘመን ሞተች።) (ነቢዩ) ረጅም እጅ ሲሉ የተናገሩት ቸር ለማለት ለንጻሆን ተገንዘቡን። በመሆኑም እሷ (ዘይነብ) ነች ነቢዩን በትድሚያ የተከተለችው። “ሶደቃ” መሰጠት እጅግ ትወድ ነበር። (ሰውዳ የረረችው በመውደቅ የገለገሉትን ዘመን ነበር።)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : بَشُرَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ : أَيُّ أَشْرَعُ بِكَ لِعُوقًا ؟ قَالَ : (أَطْوَلُهُنَّ يَدًا) . فَأَخْلَعُوا قَصَبَ يَدْرُغُونَهَا ، فَكَانَتْ سَوْدَةً أَطْوَلَهُنَّ يَدًا ، فَتَلَيْتُنَا بِئِذْ : أَنَا فَكَانَتْ طُولَ يَدَيْهَا الصَّدَقَةُ ، وَكَانَتْ أَشْرَعَنَا لِعُوقًا بِهِ ، وَكَانَتْ تُحِبُّ الصَّدَقَةَ .

276) ዓሊዥ **رضى** ለንጻውላቸው የአላሀ መልዕክተኛ ጌ ለንጻህ ባለዋል፡-

“እንዲት ሴት ከሴቷ ምግቦች “ሶደቃ” ስትሰጥ ያለአንዳች ማባከንና ማባላዘት ወጭ ባደረገችው ሽልግጥ (እጅር) ለላት። ባላም ምንዳ ለሰው -የሥራው ወጤት

قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : (إِذَا أَنْقَبَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ عَطَاةٍ بَيْنَهَا ، خَيْرٌ مُقْبِلَةٍ ، كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَنْقَبَتْ ، وَلِزَوْجِهَا

በመሆኑ። የዕቃ ቤት ኃላፊው (ሠራተኛው) በተመሳሳይ ሆኔታ (ምንጭ) ይኖረዋል። የአንዱ ሽልማት የሌላውን ሽልማት (ምንጭ) አይቀንስም።”

أَجْرُهُ بِمَا كَسَبَ، وَاللَّحَازِنُ يَمْلُ ذَلِكَ، لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا).

277) رضی اللہ عنہ رضی اللہ عنہ رضی اللہ عنہ
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ۞ እንዲህ ብለዋል፡-
 “የላይኛው እጅ ከታችኛው እጅ የተሻለ ነው። (ከተቀባይ ሰጭ ይበልጣል።) (ሶዶቃ ስትለግስ) በቅድሚያ ከጥገኞች ጀምሮ። ከሶዶቃዎቹ ሁሉ በላይ መሠረታዊ ወጭ ከተሸፈነ በኋላ የሚለገሰው ነው። የገንዘብ እርዳታ ሰዎችን ከመጠየቅ የተቆጠበ አላህ ይለግሰዋል። ሌሎችንም ከመጠየቅ ያድነዋል። አላህ በሰጠው ነገር የተረጋጋ (የተደሰተ) ሰው አላህ ያብቃቃዋል።”

عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَزَائِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ۞ قَالَ: (الْيَدُ الْمُلَيَّبَةُ خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَأَبْدَأُ بِمَنْ تَمَوْلَى، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ عَيْنٍ، وَمَنْ يَسْتَعِيفْ بِرُؤْمِهِ اللَّهُ وَمَنْ يَسْتَعِيفْ بِغَيْرِهِ اللَّهُ).

278) رضی اللہ عنہما رضی اللہ عنہما
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ۞ እንዲህ አሉኝ፡-
 “ገንዘብሽን አትቋጥሪ (ለመመጽወት አትሰስቻለህ)። አላህ እዝነቱን ይነፍግሻልና።” በሌላ ዘገባ ደግሞ፡- “ገንዘቦችን በመቆጠርና በማከማቸት (በአላህ መንገድ ላይ ወጭ በመደራገጥ ይጉድላል ወይም ይመናምናል ብለሽ በማሰብ) አትቋጥሪ። አላህ እዝነቱን እንዳይነፍግሽ ይሰጋልና።”

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ: قَالَ لِي النَّبِيُّ ۞: (لَا تُؤْكِرِي قَبْرِي عَلَيْكَ). وَفِي رِوَايَةٍ: (لَا تُخَمِّسِي قَبْرِي بِأَمْرِ اللَّهِ عَلَيْكَ).

279) رضی اللہ عنہما رضی اللہ عنہما
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ۞ እንዲህ ብለዋል፡-
 “የገንዘብ በርሳሽን (ሳጥንሽን) አትዝገ። ይህን የምትፈጽሚ (የምትነፍረ) ከሆነ ግን አላህም እዝነቱን ይገታብሻል። በተቻለሽ አትም በአላህ መንገድ ወጭ አድርገ።”

وَفِي رِوَايَةٍ: (لَا تُؤْكِرِي قَبْرِي بِأَمْرِ اللَّهِ عَلَيْكَ، أَرْضِيحِي مَا اسْتَطَعْتِ).

280) ሐዲያ ኢጥን ሒዛም ሪህሲ ልክ
 እንዳስተላለፉት ለአላህ መልዕክተኛ ጌ
 እንዲህ አልኪኖው፡- «ኢሰላምን ከመቀበሌ
 በፊት መልካም ነገሮችን እሰራ ነበር።
 (ለምሳሌ) እመጫት ነበር፤ ባሪያዎችን ነገ
 አደርግና ከቤተሰቦቼም ጋር ጥሩ ግንኙነት
 ነበረኝ። ለነኛህ ሥራዎች "አደር" (ሽልግት)
 አገኛ ይሆን?" «አገተ መሰሊም የሆነከው
 ከነኛህ ሁሉ በጉ ሥራዎች ጋር ነው።
 (ሰላሊህ ዋጋቸውን አታጣውም።)» አሉት።

: عَنْ حَكِيمِ بْنِ جِرَامٍ رَضِيَ
 عَنْهُ قَالَ: مَا رَسُولُ اللَّهِ
 أَزَابَتْ أَهْلَاءَهُ، كُنْتُ أَتَحْتُّ بِهَا فِي
 الْجَاهِلِيَّةِ، مِنْ صَدَقَةٍ، أَوْ عَقَابَةٍ، وَجِلَوُ
 رَجِيمٍ، فَهَلْ لَهَا مِنْ أَجْرٍ؟ لَكَانَ النَّبِيُّ
 ﷺ: (أَسْلَمْتُ عَلَى مَا سَلَفَتْ مِنْ خَيْرٍ).

281) አቡ መላ ሪህሲ ልክ
 ነዚዩ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- «ታማኝ መሰሊም
 የገምዳ ቤት (የመጋዘን ወይም የቤት)
 ጋላፈ የለላቃውን ትእዛዝ የሚጠብቅና
 የሚፈጽም፣ የታዘዘውን በተሟላና በጥሩ
 ልቦና (ደስ እያለው) የሚያከናውን ከሆነ፣
 እንዲሁም እንዲከፍል የታዘዘውን ነገር
 (ለታዘዘለት ሰው) የሚሰጥ ከሁለት "ሰደቃ"
 ከሰጡ ሰዎች ውስጥ እንደ አንዱ
 ይቆጠራል። (የጉባሪት ባለቤት የሚያገኘውን
 ሽልግት እርሱም ያገኛል።)»

: عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ عَنْهُ،
 عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (الْحَاذِرُ الْمُسْلِمَ
 الْأَمِينُ، الَّذِي يُتَّقِي - وَرِجْمًا قَالَ: يُعْطَى
 - مَا أَيْرَ بِهِ، كَمَا يَلَا مُؤَلَّزًا، عَلَيْهِ يَدُ
 تَفْتُهُ، فَتَلْمَعُهُ رَأَى الَّذِي أَيْرَ لَهُ بِهِ، أَخَذَ
 الْمُتَصَدِّقِينَ).

282) አቡ ሁረይራ ሪህሲ ልክ
 ነዚዩ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- «የሰላት ሁለት
 መላእክት (ከሰማይ ቀበሌ) ይወርዳሉ።
 አንደኛው እንዲህ ይላል፡- «አላህ ሆይ፣
 በአገተ መገደው ጭ የሚያደርገውን ሰው
 አገተ ካሰው (ለግሰው)።» ሌላው (መልአክ)
 ደግሞ እንዲህ ይላል፡- «አላህ ሆይ፣
 በሰታምን ሁሉ አውድም።»

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ عَنْهُ:
 أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: (مَا مِنْ نَذِيرٍ يُضْحِكُ
 الْوَيْلَاءُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، يَقُولُ
 أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَخِطْ مُنْفِقًا خَلْقًا،
 وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَخِطْ مُنْفِقًا
 تَلَقًا).

283) አቡ መላ ሪህሲ ልክ
 ነዚዩ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- «እያንዳንዱ
 መሰሊም "ሰደቃ" መስጠት አለበት።»

: عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ عَنْهُ:
 عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

ጥላህ መልዕክተኛ ሆይ የሌለውሽ።
 የግራ ጥያቄ ቀረጠኛው። ገለጽኛ
 መስራት ይኖርበታል። ራሱን ጠቅሞ ለሌሎች
 መመዘኛውን አለበት። ሥራ ሆነኝሽ።
 የግራ ተወግሪ ጥያቄ አቀረቡ። ጥእርዳታ
 ጥሪ ያቀረቡን (የጉልበት አገዛን) መርዳት
 ይኖርበታል። ይህን (አጋጣሚ) ካላገኘሽ።
 የግራ ጥያቄ ቀረጠኛው። መልካም ሥራ
 ይፈጽም፤ ከተገኘል ይታቀብ ይህች ለርሱ
 "ሰደቃ" ነች።

صَدَقَتْ. قَالُوا: يَا نَبِيَّ اِهْو. كَمْ لَمْ
 يَجِدْ؟ قَالَ: (يَعْمَلُ بِهَا، كَيْتَعَمَّ تَعَمَّتْ
 وَتَصَدَّقُ). قَالُوا: لَإِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ:
 (يَسُنُّ مَا تَحَاجُّوهُ الصُّلُوفُ). قَالُوا: لَإِنْ
 لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: (فَلْيَعْمَلْ بِالصُّلُوفِ،
 وَلْيَمْسِكْ عَنِ الشَّرِّ، لِإِنَّهَا لَهْ صَدَقَةٌ).

284) አመ ዐጢያ ጸሐፊ ላይ ላይ ላይ ላይ
 ችው ነስደባ አል-አገሳይሪ (ለግሊኛ ባሪያ
 ለነበረችው በራራ በ"ሰደቃ" መልክ የበግ
 ሥጋ ተሰጥቷት ነበር።) ከህም በከፊል ለግ
 ሊኛ ላከችላት። ነዚያም ጠየቁ፡- ጥግግላ
 ነገር አለን? ጥለም ነስደባ የላከችው የበግ
 ሥጋ ባዶ ነው ያለው። አላች-ግሊኛ
 "አቅርቧው በርገጥ በቦታው ደርሷል።"
 አሉ።¹

: عَنْ أُمِّ عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا
 قَالَتْ: يُوتُ إِلَى نُسَيْبَةَ الْأَنْصَارِيَّةِ بِشَاؤِ،
 فَأُرْسِلَتْ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا
 مِنْهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (عِنْدَكُمْ
 شَيْءٌ؟) قَالَتْ: لَا، إِلَّا مَا أُرْسِلَتْ
 بِهِ نُسَيْبَةَ مِنْ بَلَدِ الشَّامِ، فَقَالَ: (عَابِ،
 لَقَدْ بَلَغْتَ مَجْلَهَا).

285) አነስ ሊብን ግሊክ ጸሐፊ ላይ ላይ ላይ
 አገላለጽተኛውን ለዘመን ሲጻጹ ላህ
 መልዕክተኛውን ባዘነው መመሪት ግስታ
 ወሻ ጸፋላችሁ- አገድ "ቢገት መኻድ"
 (አገድ ግመት የሞላት ሴት ግመል) መስ
 ጠት ገደታ የሆነበት ሰው ይህን ካላገኘ
 "ቢገት ለሱን" (ሁለት ግመት የሞላት ሴት
 ግመል) ካለው፤ ቢሰጥ ተቀባይነት ይኖረዋል።

: عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ
 أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: كَتَبَ لَهُ
 الَّتِي أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ: (وَمَنْ بَلَغَتْ
 صَدَقَتُهُ بِنْتُ مَخَاصِي وَوَلَيْسَتْ عِنْدَهُ،
 وَعِنْدَهُ بِنْتُ كَبُونٍ، فَإِنَّهَا تُكْتَلَبُ بِنْتُهُ،
 وَيُطَلَبُ الْمُصَدَّقُ عِشْرِينَ بَرَقَةً أَوْ

¹ ምንም እንኳ ነዚያ ጸሐፊ (ሰደቃ) የግድመክሮና የግድቀሱ ቢሆንም ይህ ምንም ገን
 ለዘራራ የተሰጠ እንጂ ለርሳቸው በተጥታ የደረሰ አልነበረም። ነዚያም በቦታው
 ደርሷል ግለታቸው ነስደባ ወደርሳቸው የላከችው በዘመታ መልክ አገዛ በሰደቃ
 መልክ ያለመሆኑን ለግግራት ነው።

"ዘካ" ሰጠዉ ግን ሃያ "ዲርሃም" ወይም ሁለት በግ መልስ ይሰጠው። "ዘካ" መስጠት ያለበት "ቢንት መኻድ" ካልሆነ ግን "ቢንት ለቡን" መስጠት ይኖርበታል። ሌላ የሚመለስበት ነገር አይኖርም።

شَاتَيْنِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ شَيْءٌ مَخَاصٍ عَلَى وَجْهِهَا، وَعِنْدَهُ ابْنُ كَبُونٍ، فَإِنَّهُ يُقْبَلُ مِنْهُ، وَلَيْسَ مَعَهُ شَيْءٌ).

286) እነሰ ለገዳውሱት ለቡ በክር የአላሀ መልዕክተኛ (የዘካን አከፋፈል በተመለከተ ያዘዙትን ከጸፉን ማስታወሻ የሚከተለው ይገኛል።) "የተለያዩ ሰዎች ገብረት በአንድ ላይ ተደምር "ዘካ" አይተመገቡትም። ወይም በጋራ (በሽርክና) የሚሠሩ ሰዎች ገብረትም ተነጣጥሉ "ዘካ" አይተመገቡትም "ዘካ" (በተወጣጥነት ወይም በግንብ) እንዳይጣል በመስጋት።"

بِوَعْدَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَتَبَ لَهُ النَّبِيُّ قَرْضَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: (وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَقَرِّبِي، وَلَا يُفْرَقُ بَيْنَ مُجْتَبِعٍ، غَشِيَةَ الصُّدُقَةِ).

287) እነሰ ለገዳውሱት ለቡ በክር የአላሀ መልዕክተኛ (የዘካን አከፋፈል በተመለከተ ያዘዙትን ሊያሳውቁኝ ከጸፉኝ ማስታወሻ የሚከተለው ይገኛል።) "የሁለት ሰዎች የሽርክና ገንዘብ በእኩል ድርሻ ላይ የተመሠረተ ከሆነ የጣምራ "ዘካ" (እንደ አንድ ግለሰብ) ያወጣሉ።

في رواية: أَنْ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَتَبَ لَهُ النَّبِيُّ قَرْضَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: (وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ، فَأَنْهَمَا بِتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسُّوْبَةِ).

1 አንድ ዲርሃም 3 1/5 ገራም ብር (ፈጸ) ስለሆነ ሃያ ዲርሃም 64 ገራም ብር ይሆናል።
 2 ነገሩ እንዲህ ነው። ለምሳሌ የሮያ (የበግ) "ዘካ" ግዴታ የሚሆነው ቁጥራቸው አርባ ሲሆን ነው። በአርባ ሮያ አንድ ሮያ "ዘካ" ግዴታ ይሆናል። ከ40-120 ሮያ ያለው ሰውም ግዴታ የሚሆንበት አንድ ሮያ ብቻ ነው። ታዲያ "ዘካ" ሰጠዉ መቶ ሃያውን ለሦስት ላካሮሎ ሦስት ሮያ ከፈለ ግለት የለበትም። ነገር ግን ሦስት ሰዎች እያንዳንዳቸው አርባ አርባ ሮያ ካላቸው ገብረታቸውን አላምረው መቶ ሃያ ሲሆኑ አንድ ሮያ ብቻ እንደተገለጸ ሦስት ሮያ ላለመስጠት ሲራ ከጠነሰሱ ተቀባይነት አይኖረውም። በተመሳሳይ ሁኔታ አርባ ሮያ ያለው ሰው "ዘካ" ላለመስጠት የሮያ ለገ ይዞታ ማካረፍ (ሆን ብሎ ለሌላ ሰው በሽርክና ወይም በሌላ ዘዴ ቢሰጥ) ከ"ዘካ" ለግምለጥ የሽረበው ሲራ በመሆኑ ተቀባይነት አያገኝም። በገንዘብም እንዲሁ ነው። ሌላኛው "ዘካ" እንዳይጣልበት የተለያዩ አር-ቴረፊል ዘዴዎችን የሚጠቀሙ ወገኖችም ተቀባይነት አያገኙም።

ሁለቱም የሚደርሱባቸው ወጭ በእኩልነት ይሆናል። (ለምሳሌ በጋራ ሁለት ፍጻ ያደረጉ የሚሆንባቸው ከሆነ አንድ አንድ ያወጣሉ።)

288) አቡ ሰዲድ አል-ጉድሪይ **رضي الله عنه** እንዳወሰኑት አንድ ዘጠን የአላህ መልዕክተኛን ስለ "ሂድራ" ጠየቃቸው። እንዲሁም አሉት- "አላህ ይዘንላህ የ"ሂድራ" ጉዳይ ብርቱ ነው። ለመሆኑ ገመሱች አሉህ? "ዘካቸውን እውተኝሃል?" ዘላትም- "አዎ ገመሱች አሉኝ።" "ዘካቸውንም ከፍያለሁ።" አለ። እንዲሁም አሉት- "ከባህር ባካገር ሥራ።" አላህ የወራዥውን በጉ ሥራ። (ሽልግት) አንድም አይተንብህም (አይተውብህም)።"

: عَنْ أَبِي سَيِّدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ أَعْرَابِيًّا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْوَجْرَةِ، قَالَ: (وَيْحَكَ، إِنَّ شَأْنَهَا شَدِيدٌ، فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا). قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: (فَأَعْمَلْ مِنْ وَزَاءِ الْبَحَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَنْ يَبْرِكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا).

289) አነስ **رضي الله عنه** እንዳወሰኑት አዘጠከር አላህ የ"ዘካ"ን ጉዳይ በተመለከተ ለመልዕክተኛው ያስተላለፈውን ትእዛዝ እንዲህ በማለት ጽፈውልናል- "ከገመሱቹ "ጸዘዕ" (የአራት ዓመት ሴት ገመል) መከፈል ያለበት ይህችን የፈረረች ገመል ከጠገኛ "ሒቅቃ" (የሦስት ዓመት ሴት ገመል) "ዘካ" መስጠት ይችላል። በተጨማሪ ግን ካለው ሁለት በግ ወይም ሃያ "ዲርሃም" ይሰጣል። የ"ሒቅቃ" "ዘካ" የደረሰበት ደገም "ሒቅቃ" ከሌለው "ጸዘዕ" (የአራት ዓመት ሴት ገመል) መከፈል ይችላል። "ዘካ" ሰጠባቸው ሃያ "ዲርሃም" ወይም ሁለት በግ ይመልሳሉታል። የ"ሒቅቃ" "ዘካ" ገድ ሆኖበት ባለ እርሷን ከጠገኛ ያለው "ቢንት ለቡን" (የሁለት ዓመት ሴት ገመል) ከሆነች "ቢንት ለቡን" መስጠት ይችላል። በተጨማሪ ግን ሁለት በግ ወይም ሃያ ዲርሃም ይከፍላል። "ዘካ" ገድ የሚሆንበት "ቢንት ለቡን" ቢሆንና እርሱ ያለው "ሒቅቃ" (ሦስት ዓመት የሞላት ሴት ገመል) ከሆነ እርሷን ይሰጥ። "ዘካ" ሰጠባቸው ሃያ "ዲርሃም" ወይም ሁለት በግ ይመልሳሉት። "ሶዶቃ"ው "ቢንት ለቡን" ሆኖ ባለ እርሷ በእጅ ከሌላችና "ቢንት መኻድ" (የአንድ ዓመት ሴት ገመል) ካለው እርሷን ይሰጥ። በተጨማሪ ግን ሃያ "ዲርሃም" ወይም ሁለት በግ ይሰጥ።"

1 ባለሀብት ቦታ ሆነህ ታገል።

290) እነሰ **“ዘካ”** እንዲለብ **رضي الله عنه** እንዲሉት **رضي الله عنه** እንዲለብ ለብዙ ጊዜ ወደ ባህሪ ሲልኩኝ የሚከተለውን ደብዳቤ ጽፏል፡-

ገለጻህ በጽ እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በሆነው። ይህ የአላህ መልዕክተኛ የ“ዘካ”ን ክፍያ በተመለከተ በማንኛውም መሰረት ላይ ግዴታ ያደረጉት ነው። አላህና መልዕክተኛውም (መሰረተኛው) ይህን ደንብ እንዲከተሉ አዘዋል። በዚህ መሠረት እንዲከፍል የተጠየቀ መሰረት ለ“ዘካ” ሰጠዋል። መከራ ይኖርበታል። ከዚህ በላይ ከተጠየቀ ግን መከራ የለበትም።

ለሃያ ለራት ገመሱችና ከዚያ በታች ላሉ ለአምስት ገመሱች አንድ በግ (ፍጥል) ይሰጣል። ከሃያ አምስት እስከ ሠላሳ አምስት (ገመሱች) አንድ “ቢንት መሻድ” (የአንድ ዓመት ሴት ገመል) ይሰጣል። ከሠላሳ ስድስት እስከ አርባ አምስት ለሚደርሱ ገመሱች አንድ “ቢንት ለቡን” (የሁለት ዓመት ሴት ገመል) ይከፍላል። ከአርባ ስድስት እስከ በልሳ ለሚደርሱ ገመሱች አንድ “ሂቃቃ” (የ3 ዓመት ሴት ገመል) ይከፍላል። ቁጥራቸው ከዘልሳ አንድ እስከ ሰባ አምስት ሲደርስ አንድ “ጸዘዕ” (የአ ራት ዓመት ሴት ገመል) ይከፍላል። ቁጥራቸው ከሰባ ስድስት እስከ ዘጠና ሲደርስ ሁለት “ቢንት ለቡን” (መከራ አለበት)። ቁጥራቸው ከዘጠና አንድ እስከ መቶ ሃያ ገመል ሲደርስ ሁለት “ሂቃቃ” መከራ አለበት። ከመቶ ሃያ በላይ (ገመሱች) ከሆኑ ለእያንዳንዱ አርባ አንድ “ቢንት ለቡን” ይከፍላል። (ቁጥራቸው ከመቶ ሃያ በላይ ሲሆኑ አርባ አርባ በጨመሩ ቁጥር “ቢንት ለቡን” ይሰጣል።) ለሃምሳ ገመሱች ደግሞ (ከ120 በላይ ሲሆኑ) አንድ “ሂቃቃ” ይከፍላል። ለራት ገመሱች ያሉት “ዘካ” የለበትም። ከረሊን ግን ማውጣት ይችላል። የገመሱቹ ቁጥር አምስት ሲደርስ ግን ባለቤቱ አንድ ፍጥል መከራ አለበት።

የበግ (ፍጥል) “ዘካ”ን በተመለከተ ከአርባ እስከ መቶ ሃያ በጉች ያሉት አንድ በግ ይከፈላል። በመቶ ሃያና በሁለት መቶ መካከል ከሆኑ ሁለት በጉች መከራ አለበት። ከሁለት መቶ እስከ ሦስት መቶ ሲሆኑ ሦስት በጉች መከራ አለበት። ከ300 በጉች በላይ ሲሆኑ መቶ በግ (ፍጥል) በጨመረ ቁጥር አንድ በግ በ“ዘካ” መልክ ይከፈላል። አንድ ሰው ከአርባ በግ (ፍጥል) በታች ካለው “ዘካ” ለይመለከተውም። መስጠት ከረሊን ግን ይችላል ብሩን (silver) በተመለከተ “ዘካ” የሚወጣለት (ከ200 “ዲርሃም”) አንድ አርባኛው ነው። (1/40 ወይም 2.5%) የብሩ መጠን ከሁለት መቶ “ዲርሃም” (540 ግራም እካዋቢ) በታች ከሆነ “ዘካ” ለይመለከተውም። ባለቤቱ መከራ ከረሊን ግን ይችላል።

291) እነሰ **“ዘካ”** እንዲለብ **رضي الله عنه** እንዲሉት **رضي الله عنه** እንዲለብ ለብዙ ጊዜ ወደ ባህሪ ሲልኩኝ የሚከተለውን ደብዳቤ ጽፏል፡-

ገለጻህ በጽ እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በሆነው። ይህ የአላህ መልዕክተኛ የ“ዘካ”ን ክፍያ በተመለከተ በማንኛውም መሰረት ላይ ግዴታ ያደረጉት ነው። አላህና መልዕክተኛውም (መሰረተኛው) ይህን ደንብ እንዲከተሉ አዘዋል። በዚህ መሠረት እንዲከፍል የተጠየቀ መሰረት ለ“ዘካ” ሰጠዋል። መከራ ይኖርበታል። ከዚህ በላይ ከተጠየቀ ግን መከራ የለበትም።

ያዘዘውን ጽፈውልኛል። እንዲህ ባማለት፡- **بَكَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَدَى، أَلَيْ أَمَرَ اللهُ رَسُوْلَهُ ﷺ: (وَلَا يُخْرِجُ فِي الصَّدَقَةِ هَرْمَةَ، وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ، وَلَا تَيْسَ، إِلَّا بِإِذْنِ الْمُسَدِّقِ).**
"ያረጅ ወይም ነውር ያለበትን ወይም ወንድ ፍየል እንሰላ በ"ዘካ" መልክ መሰጠት የለበትም። ገና "ዘካ" ሰብሳቢው (የተሻለ አማራጭ ካጣ) ሊቀበል ይችላል።

292) እነሰ ሊብን ማሊክ **رضى الله عنه** እንዳወሰኑት አቡ ጦልሀ ከመዲና ነዋሪዎች መካከል በተምር ዛፍ ብዛት (ተወዳዳሪ አልነበረውም)፡- እርሱ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ የሆነው ገንዘብ "በይፋካለ" ነው። ከመስጊዱ ፊት ለፊት ነበር። የአላህ መልዕክተኛም ሁልጊዜ ይገቡኙት ነበር። በወሰጡ ካለው እፍኝ ውሃም ይጉ ነጩ ነበር።(በመቀጠልም) እነሰ እንዲህ አሉ፡- ይህች የቁርአን አንቀጽ ወረደት፡-የምትወዱትን እስከምትሰጉት ድረስ በጉን ሥራ (ዋጋውን) አታገኙም፤ (3:92)

አቡ ጦልሀም ወደ ነቢዩ ጁ በመምጣት፡- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! አላህ 'የምትወዱትን እስከምትሰጉት ድረስ በጉን ሥራ (ዋጋውን) አታገኙም፤' የሚለውን አንቀጽ አውርዷል። እኔ ዘንድም እጅግ በጣም ተወዳጅ የሆነው ገንዘብ "በይፋካለ" ነው። በመሆኑም ለአላህ ስል "ሰደቃ" አድርጌዋለሁ። የርሱን ሽልማት ከአላህ እጠብቃለሁ። የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! አላህ ባመለከተዎት ቦታ ያውሉት። የአላህ መልዕክተኛም ጁ እንዲህ አሉት፡- በጣም ጥሩ! ይህ ታላቅ ትርፍ የሚያስገኝ ገብረት ነው። ይህ ታላቅ ትርፍ የሚያስገኝ ገብረት ነው። ያልከውን ሰምቻለሁ። ለቅርብ ዘመዶችህ ብታከፋፍላቸው የተሻለ ነው። አቡ ጦልሀም እንዲህ አሉ፡- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እንዳሉኝ እፈጽማለሁ።" አቡ ጦልሀም የአትክልት ቦታውን ለቅርብ ዘመዶቹና ለአገራቱ ልጆች አከፋፈለ።

293) አቡ ሰዒድ አል-ፕሩድይ **رضى الله عنه** : **عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: حَدِيثُهُ فِي خُرُوجِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمُصَلَّى قَدَّمَ، وَفِي هَذِهِ الرَّوَايَةِ قَالَ: فَلَمَّا صَارَ إِلَى مَنْزِلِهِ، حَامَتِ زَيْبٌ، امْرَأَةُ ابْنِ مَسْعُودٍ، تَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، هِيَ زَيْبٌ، فَقَالَ: (أَيُّ الزَّيْبَانِيَةِ؟) فَقِيلَ: امْرَأَةُ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: (نَعَمْ) أَذْنُوا لَهَا. فَأَوْذِنَ لَهَا.**
እንዳወሰኑት፡- "[በ"ዒድ አልፈጥር" ወይም "ዒድ አል አድሀ" የአላህ መልዕክተኛ ወደ መስገጃቸው ሄዱ። (ሐዲሱ ቀደም ሲል ተጠቅሷል።)] በዚህ ዘገባ የሚከተለውን ጭማሪ መረጃ እናገኛለን፡- "ወደቤታቸው ተመለሱ። ዘይነብ የሊብን መስዑድ ሚስት መጣች ፈቃድም ጠየቀች (ለመግባት)። 'የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይህች ዘይነብ ነች።' አሏቸው። 'የትኛዋ ዘይነብ አሉ።' 'የሊብን መስዑድ ሚስት' ተባሉ። 'እኚ

እንድትገባ ተፈቅዶላታል። አሉ። እንድትገባ ተደረገ። እንዲሁም አለች። ጥላላህ ነቢይ ሆይ እርሶም በዛሬው ዕለት ሰዎችን "ሶዶቃ" እንዲያወጡ አዘው ነበር። እኔ ጌጣጌጥ አለኝ። "ሶዶቃ" ልሰጠው እፈልጋለሁ። ኢብን መስዕድ ገን እሱና ልጆቹ ጌጣጌጥ ይበልጥ እንደሚፈልጉትና ለነርሱ መሰደቅ እንዳለብኝ ገለጹልኝ።" ነቢዩም ቆይቶ። "ኢብን መስዕድ እውነቱን ነው። ለባልሽና ለልጆችሽ መሰደቅሽ ከማንኛውም ሰው የበለጠ ዋጋ ይኖረዋል።"

قَالَتْ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنَّكَ أَمْسَرْتَ الْيَوْمَ بِالصَّنْدَقِ، وَكَأَنَّ عِنْدِي حُلِيَّ لِي، فَأَرَدْتُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِ، فَرَعِمَ ابْنُ مَسْعُودٍ: أَنَّهُ وَوَلَدُهُ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (صَدَّقَ ابْنُ مَسْعُودٍ، وَوَجَّهَكَ وَوَلَدَكَ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَيْهِمْ).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ:

204) አሉ ሁረይራ ገን እንደወሰኑት ነቢዩ ቆይቶ እንዲህ ብለዋል። "በሚጓጓዙበት ፈረስ ወይም በአንድ መስሊም እጅ ሥር ባለ አገልጋይ (ዐብድ) "ዘካ" የለም።"

رَأْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي قَرْبِهِ وَعَلَامِيَّةً صَدَقَةً.

205) አሉ ሁረይራ ገን እንደወሰኑት ጥላላህ መልዕክተኛ ሆይ ለአሉ ለሰማ ልጆች የጌም ልጆች ናቸው ወጭ ባደርግ (ዘካ ብከፍል) "አጅር" (ምንዳ) አለውን? በማለት ጠየቅኩ። "በነርሱ ላይ ወጭ አድርጌ። በነርሱ ላይ የምታውደው (የዘካ) ገንዘብ ሽልማት ያስገኛልሃል።"

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَيْسَ أَخْرَ أَنْ أَنْفِقَ عَلَى نَبِيِّ أَبِي سَلَمَةَ، إِنَّمَا هُمْ نَبِيٌّ؟ فَقَالَ: (أَنْفِقِي عَلَيْهِمْ، فَلَلِكِ أَخْرَسًا أَنْفَقْتَ عَلَيْهِمْ).

206) አሉ ሁረይራ ገን እንደወሰኑት ጥላላህ መልዕክተኛ ቆይቶ እንደገና ገለሰብ "ዘካ" እንዲሰበስብ አዘዙት። ሰውየውም ወደርሳቸው በመመለስ ኢብን ጀሚል፣ ሻሊድ ኢብን ወሊድና ዐብባስ ኢብን ዐብደል መጦሊብ ለመከፈል ያለመስማማታቸውን ገለጸዋቸው። ነቢዩም እንዲህ አሉ። "ኢብን ጀሚል ላለመከፈል ምን እነሳሳው? ደህ ሰው ነበር። አላህና መልዕክተኛው አከበሩት። ነገር ገን ሻሊድን ዘካ መጠየቅ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالصَّنْدَقِ، فَقِيلَ: مَنْعَ ابْنِ حَبِيلٍ، وَخَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ، وَعَبْسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (مَا تَنْفِقُونَ ابْنَ حَبِيلٍ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ قَبِيرًا فَأَفْسَاهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَأَمَّا خَالِدٌ:

አገባብ አይደለም። ምክንያቱም እርሱ የጦር መሣሪያውን በአላህ መንገድ ላይ በማዋል ላይ ነው (ገንዘቡን ለጦር መሣሪያ ግዥ በተከታታይ በማውጣት ላይ ነው።)።
ዐብዛሱ ኢብን ዐብደል ሙሶሊብ የአላህ መልዕክተኛ አጉት ነው። በርሱ ላይ "ዘካ" ግዴታ ነው። መከፈል አለበት - እንደውም ተመሳሳይ መጠን (እጥፍ) መከፈል አለበት።

فَأَنكُمْ تَظْلِمُونَ خَالِدًا، قَدِ اخْتَسَىٰ أَدْرَاعَهُ وَأَعْتَدَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَمَّا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: فَقَمَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، فَبَسِيَ عَلَيْهِ صَدَقَةً وَيَتْلَاهَا مَعَهَا).

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

297) አቡ ሰዲድ አል-ጥድሪይ ረደቀ ለሱ ሰዲድ ለአላህ መልዕክተኛ ለንዳወሱት የአንጋር ሰዎች የአላህ መልዕክተኛን (እርዳታ) ጠየቁ። ሰጡአቸውም። ደግመው ጠየቁ፤ ሰጡአቸው። (ለሦስተኛ ጊዜ) ጠየቁ ሰጡአቸው ከርሳቸው ዘንድ የነበረው እስኪያልቅ ድረስ። እንዲሁም አሏቸው። እኔ ለናንተ ሳልሰጥ የማከማቸው መልካም ነገር አይኖርም። ሌሎችን ከመጠየቅ (ከመለመን) የታቀበ አላህ ብቁ (የተብቃቃ) ያደርገዋል። ራሱን በራሱ ለመርዳት የሚፍጨረጨርን አላህ ራሱን እንዲችል ያደርገዋል። በትዕግስት ላይ የፀና አላህ ታጋሽ (ዕኑ ያደርገዋል)። ማንኛውም ሰው ከትዕግስት የተሻለና ታላቅ (ረድኤት) ሊሰጠው አይችልም።

أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ، سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: (مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَذْخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُ لِعَفْوِ اللَّهِ، وَمَنْ يَسْتَفِي بِعَفْوِ اللَّهِ، وَمَنْ أَحَدُ عَطَاءٍ خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ).

298) አቡ ሁረይራ ረደቀ ለሱ ሰዲድ ለአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል። "ነፍሴ በእጁ በሆነው ጌታ እምላለሁ። አንደኛችሁ ሰውን ሲለምን ሲሰጠው ወይም ሳይሰጠው ይችላል። (ይህን ሁኔታ ከመጋፈጥ) ገመድ ይዞ ወደ (ሜካ) በመሄድ እንዲት

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ تَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ، فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ، خَيْرٌ لَّهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلًا فَيَسْأَلَهُ، أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ).

1 ከዚህ አካላል በመነሳት ከ"ዘካ" ገንዘብ ለእሁድ አላማ የሚውል የጦር መሣሪያ (ርኬት) ታንክ፣ መድፍ፣ አውርጥላን) መዝገብ እንደሚፈቀድ ዐላማዎች ይናገራሉ።

ቆርጦና በጀርባው ተሸክሞ በመሸጥ (ሐይወቱን ቢደግፍ) የተሻለ ይሆናል። (የሰው ፊት ከማየት።)

299) ዐብደላህ ኢብን ዑመር ረዘመኑ ረዘመኑ رضي الله عنهما እንዳወሰኑት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡-“አንድ ሰው ሰዎችን በመለመን ላይ ይዘወትራል። በዕለተ ትንሣኤ (ይህ ግለሰብ) በፊቱ ላይ ስጋ የሚባል ላይኖረው ይነሳል።” (በተጨማሪም) እንዲህ ብለዋል፡- “ፀኔይ በዕለተ ትንሣኤ በቅርብ ርቀት ላይ ትሆናለች። (የሰውም) ላብ ከጀርአቸው ግማሽ ድረስ ይዘልቃል። ሰዎች በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ላይ ሳሉ የአደምን እርዳታ ይጠይቃሉ። ከዚያም የሙሳን ከዚያም የሙሐመድን ﷺ።”

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (مَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ، حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ مَرْغَةٌ لَحْمٍ). وَقَالَ: (إِنَّ الشُّسْنَ تَدْنُو يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حَتَّى يَتَلَخَّ الْعُرْقُ يَنْصِفُ الْأُذُنَ، فَيَبْنَا هُمُ كَذَلِكَ اسْتَفْتَاؤًا بِأَدَمَ، ثُمَّ بِمُوسَى، ثُمَّ بِمُحَمَّدٍ).

300) አቡ ሁረይራ ረዘመኑ رضي الله عنه የአላህ መልዕክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- “በሰዎች ዘንድ በመዘዋወር አንድ ወይም ሁለት ጉርሻ ምግብ ወይም አንድ ወይም ሁለት ተምር (በመለመን) የሚመገብ ሰው ድሃ (ምስኪን) አይባልም። ምስኪን መሠረታዊ ፍላጎቱን ለማሟላት የሚበቃ (ገንዘብ) የሌለው ሆኖ ሳለ ያለበትን (ችግር) ግን ሌሎች ስለማያውቁ “ሶዶቃ” (ዘካ) ሊሰጡት አይችሉም። እርሱም (ሰው ፊት ቆሞ) አይለምንም።”

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطْلُوفُ عَلَى النَّاسِ، تَرُدُّهُ اللَّقْمَةَ وَاللَّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةَ وَالتَّمْرَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينُ: الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى بَيْنِيهِ، وَلَا يُفْطِنُ بِهِ فَيَنْصَدِّقُ عَلَيْهِ، وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ).

301) ዐብደላህ ኢብን ዑመር ረዘመኑ ረዘመኑ رضي الله عنهما እንዳወሰኑት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- “በዝናብ ወይም በተፈጥሮ ውሃ መስመር ወይም በቅርብ ከሚገኝ የውሃ መስመር (በመጠቀም የተመረተ ሰብል) “ዑሽር” (አንድ አስረኛ) (ዘካ ማውጣት) ገዴታ ይሆናል። ከጉድጓድ ውሃ (ሰው ሠራሽ

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (يَمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ، أَوْ كَانَ غَرِيْبًا، الْعُمْرُ، وَمَا سَقَى بِالْبَضْحِ يَنْصِفُ الْعُمْرَ).

ጉልበት በሚጠይቅ መንገድ የተመረተ ከሆነ ግን) የ"ራቭር" ግማሽ (1/20) ነው።"

302) አቡ ሁረይራ **رضى الله عنه** እንዲሁም እንዲህ ብለዋል፡- "በእንሰላ ወይም ጉድጓድ ውስጥ በመገባት ወይም በማዕድን ማውጫ በታዎች በመስራት ለቆሰለ ወይም ለሞተ ሰው ካሣ የለውም። ተቀብሮ በተገኘ ገብረት አንድ አምስተኛ (፲-መ-ስ) "ዘካ" ይወጣለታል።"

: عَنْ أَبِي مُرَيْسَرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (الْعَمَاءُ حَبَارَ، وَالْبَيْتُ حَبَارَ، وَالْمَعْدِنُ حَبَارَ، وَفِي الرِّكَازِ الْمَعْمُوسُ).

303) አቡ ሐመይድ አቡ-ሳዲዲይ **رضى الله عنه** እንዲሁም የአላህ መልዕክተኛ ኢብን አል-ሉተቢያ የተባለ የአሰድ ጉሣ አባልን የበኒ ሱለይም (ጉሣገ) "ዘካ" እንዲሰበሰብ ሾመውት ነበር። ሥራውን አጠናቆ ሲመጣ ሒሳቡን ይመረምሩ ነበር።"

: عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا مِنَ الْأَسْدِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ، يُدْفَعُ ابْنِ النَّبِيِّ، فَلَمَّا حَاءَ حَاسَبَهُ.

304) አቡ ሰዲድ አል-፲-ድሪይ **رضى الله عنه** እንዲሁም፡- "በአላህ መልዕክተኛ የሕይወት ዘመን "ሰደቀተል ፊፐር" (ረመዲን ሲፈታ የሚመፀውት) አንድ "ሷዕ" (3 ኪ.ግ. ከ20 ግራም) ምግብ እንስጥ ነበር። ምግቦቻችን ገብስ፣ ዘቢብ፣ አይብና ተምር ነበሩ።!"

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نَخْرُجُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ. وَكَانَ طَعَامَنَا الشَّعِيرَ، وَالزَّبِيْبَ، وَالْأَقِطَ، وَالتَّمْرَ.

ክፍል ሰባት

የሐጅ ግዴታና ትሩፋት።

305) ኢብን ዐብባስ **رضى الله عنهما** እንዲሁም ፈድል ኢብን ዐብባስ ከአላህ መልዕክተኛ

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ رَدِفَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، فَحَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ عَشْمَمَ، فَحَمَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ

1 "ሰደቀተል ፊፐር" በእያንዳንዱ ቤተሰብ አባል ይወጣል። ለምሳሌ አምስት የቤተ ሰብ አባላት ያሉት፡- 5 x 3.20 = 16 ኪ.ግ. አህል ስንዴ ወይም ጤፍ ወዘተ. ይሰጣል። አሊያም በገበያ ሞጋቸው ተምና ገንዘብን ይሰጣል። ወትረም የዲድ ሰላት ከመሰጠቱ በፊት ነው።

ጋር ተፈናጦ ሳለ የጥሰዎም (ጉሣ) አባል የሆነች ሴት መጣች። ፈደል ይመለከታት ጀመር፤ እርሷም እርሱን በአገክር ተመለከተችው። ነቢዩ ጳጳስ ፈደልን ፈት ወደ ሌላ አቅጣጫ (ጉጉ) እንዲመለከት አደረገ። እርሷም እንዲህ አለች፡- “የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! አላህ በጣሪያዎቹ ላይ ሐጅን በተመለከተ የደነገገው የቻጆ ሽማግሌ የሆነውን አባቴን ደርሰሁታል። ከብት ላይ መቀመጥ አይችልም። ስለርሱ እኔ ሐጅ ባደርግለትስ? (ነቢዩም) “ይቻላል” አሏት። ይህ በመሰናበቻው ሐጅ የተፈጸመ ክስተት ነው።”

إِذَا، وَحَقَّلَ النَّبِيُّ ﷺ يَضْرِبُ وَجْهَهُ الْفَضْلُ إِلَى الشَّقِّ الْأَخِيرِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَذْرَكَتْ أَبِي شَيْعًا كَبِيرًا، لَا يُبَيْتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَنْحَجُ عَنْهُ؟ قَالَ: (نَعَمْ). وَذَلِكَ فِي حَضْرَةِ الْوِدَاعِ.

306) አነስ ገገሥ ገገሥ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ ራሳቸውንና ዕቃቸውን ጭና በነበረች ከብት ላይ ሆነው የሐጅ ሥራ አከናውነዋል።

: عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَجَّ عَلَى رَحْلِ، وَكَانَتْ زَائِلَتَهُ.

307) የምእመናን እናት ዓሊሻ ገገሥ ገገሥ የአላህ መልዕክተኛን ጳጳስ እንዲህ አለቻቸው:- “ጂሃድ ከሥራዎች ሁሉ የላቀ መሆኑን እንገነዘባለን። ለምን በጂሃድ ተሳታፊ አንሆንም?” “አይሆንም! ግና (ለሴቶች) ከጂሃድ የሚልቀው አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያገኘ (መብሩር) ሐጅ ነው።” አሏት።

عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْأَعْمَالِ، أَمْ لَا نَحَامِدُ؟ قَالَ: (لَا)، لَكِنَّ أَفْضَلَ الْجِهَادِ حَجٌّ مُبْرُورٌ.

308) አቡ ሁሪይራ ገገሥ ገገሥ እንዲህ ሲሉ ስምቻቸዋለሁ ብለዋል። “ለአላህ ሲል ሐጅ ያደረገክ ከሚስቱ ጋርም ያልተገናኘና (ሌሎች ከሴቶች የሚከፈሉ ስሜታዊ ጉዳዮችን ያልፈጸመ)፤ እንዲሁም

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (مَنْ حَجَّ لِلَّهِ، فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمِ وُلِدَتْهُ أُمُّهُ).

¹ ይህ ድርጊት የተፈጸመው በመሰናበቻው ሐጅ ወትት በሆነም በሌላ ሐዲስ በጉልጽ እንደተጠቀመው የሐጅ ሥራው ተጠናቋል። ሁሉም “መስሪያ” አልነበሩም።

ወንጀል ያልሠራ እናቱ እንደወለደችው ዕለት ሆኖ (ከታጠሏት ዕድቶ) ይመለሳል።”

309) ኢብን ሀብባስ ረገዱ **رضي الله عنها** ለገደው ስት ነቢዩ ጳ ለመዲና ሰዎች "ኩል ሁለይፋ"ን፣ ለሻዎ (ሶሪያ) ሰዎች "ጁሁፋ"ን፣ ለነጅድ ሰዎች "ቁርናል መናዚል"ን፣ ለየመን ሰዎች ደግሞ "የለምለም"ን የሐጅ "ኢሕራም" መጀመሪያ ቦታዎች እንዲሆኑ መድበዋል። ከላይ ከተጠቀሱት ሥፍራዎች ለሚመጡና ከነርሱ ውጭም ላሉ ሕዝቦች ቦታዎቻን አልፎ ለሚሄድ ሐጅና ዑምራን ለሚሻ ሕዝብ መነሻ ተደርጓል። በነኝህ ክፍሉት ግቢ ያለ ከተነሳበት ቦታ (ኢሕራም) ማድረግ ይኖርበታል። የመካ ሰዎች (ለሐጅ) የሚሐርሙት ከመካ (ከቤታቸው) ብቻ ነው።

310) ዓሊሻ የነቢዩ ባልተቤት እንዳለችው። "የአላህ መልዕክተኛ "ኢሕራም" ከማድረጋቸው (የሐጅ ክንውኖች ውስጥ ለመግባት ከመነየታቸው በፊት) ሽቶ አድርገላቸው ነበር። (ከሐጅ ሥራ) ሲፈቱም በአላህ ቤት "ጠዋፍ" (የመሰናበቻውን) ከማድረጋቸው በፊት ሽቶ አድርጌላቸዋለሁ።"

يَلْبَسُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُحْرِمَ
عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ
قَالَتْ كُنْتُ أُطِيبُ.....

311) ኢብን ሀብባስ ረገዱ **رضي الله عنها** ስት ኡላማ ከነቢዩ ጋር ተፈናጦ ከዐረፋ እስከ መዝደሊፋ ተጉዟል። ከዚያም ከመዝደሊፋ እስከ ሚና ፈድል ተፈናጦ ሄዷል። ሁለቱም እንዳሉት ነቢዩ ጳ (በእነኝህ ሥፍራዎች) "ለበይክ..." ከማለት አልተወገዱም - "ጀምረተል ዐቀባ" (የመጨረሻው ምሳሌ) ላይ ጠጠርን እስኪጥሉ ድረስ።"

عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: قَالَ:
إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَتَتْ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ فَأَهْلِي
الْحُلَيْفَةِ، وَأَهْلِي الشَّامِ الْحُحْفَةِ، وَأَهْلِي
نَحْدِ قُرْنِ الْمَنَازِلِ، وَأَهْلِي أَيْمَنِ يَلْبَسُ،
مَنْ لَهْنُ، وَلَسَنْ أَبِي

عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: قَالَ:
إِسْمَاءُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ رَدَّتْ النَّبِيَّ
، مِنْ عَرَفَةَ إِلَى الْمُزْدَلِيَةِ، ثُمَّ أَرْدَتْ
الْفُضْلَ، مِنْ الْمُزْدَلِيَةِ، مِنْ الْمُزْدَلِيَةِ إِلَى
يَبَى، فَكَلِمَاتُنَا قَالَ: لَمْ يَنْزِلِ النَّبِيُّ
لِيَّيَّ حَتَّى رَمَى حِمْرَةَ الْعَقَبَةِ.

312) ዐብደላህ ኢብን ዑመር እንዳስተላለፈ ፡-
 4ተ፡- የአላህ መልዕክተኛ "ተልቢያ" እንዲህ ነበር፡- "ምንጊዜም የአንተ ታዛዥ ነኝ- አላህ ሆይ! የአንተ ሉሌ ነኝ! ታዛዥ ነኝ- ሸሪክ የለህም። አሁንም ታዛዥነቴን እናዘዛለሁ! ምስጋና፣ ፀጋና ሥልጣን ሁሉ ለአንተ ነው። ሸሪክ የለህም።"
 عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :
 أَنَّ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ : (كَلِمَاتُ اللَّحْمِ
 كَلِمَاتُكَ، كَلِمَاتُكَ لِأَعْرَابِكَ لَكَ كَلِمَاتُكَ، إِنَّ
 الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ
 لَكَ).

313) ዓሊሻ ገደባችው ሐዲስ፡-
 "ከአላህ መልዕክተኛ ጋር በመሆን በመጪ ረሻው ሐጅ ዓመት (ወደ መካ) ጉዞ ጀመርን። እንዳንደቻችን የሐረምነው ለዑምራ ብቻ ነበር። እንዳንደቻችን ደግሞ ለሐጅና ዑምራ ሐርመዋል (ነይተዋል)፣ ሌሎች ደግሞ ለሐጅ ብቻ ሐርመዋል። የአላህ መልዕክተኛ ለሐጅ ብቻ ነበር "ኢሕራም" ያደረጉት። ለሐጅ ብቻ "ኢሕራም" ያደረገ (ኢፍራድ)፣ ወይም ሐጅና ዑምራን ያጣመረ (ቂራን) የመስዋእት ቀን (የውሙ ነሀር) እስኪደርስ ድረስ (እስከ ዲድል አድሐ) (ከሐጅ) አልተፈታም።"
 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْهَا : قَالَتْ: خَرَجْنَا
 مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَامَ حَجَّةِ الْوُدَّاعِ،
 فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةَ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجَّةِ
 وَعُمْرَةَ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحَجِّ، وَأَهْلَ
 رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْحَجِّ، فَأَمَّا مَنْ أَهَلَ
 بِالْحَجِّ، أَوْ جَمَعَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ، لَمْ يَجِئُوا
 حَتَّى كَانَ يَوْمَ النَّخْرِ.

314) ዓሊሻ ገደባችው ሐዲስ፡-
 ነቢዩ ﷺ በከፊላ አጠገብ ሰላለው ከብ ገርግዳ ጠየቅኳቸው። "ይህ የቤት (የከፊላ) አካል ነውን?" "አዎ" ታዲያ ለምንድን ነው
 سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْحَذَرِ، أَمِنَ
 أَلَيْتَ هُوَ؟ قَالَ: (نَعَمْ). قُلْتُ: فَمَا لَهُمْ لَمْ
 يُدْخِلُوهُ فِي أَلَيْتِ؟ قَالَ: (إِنَّ قَوْمَكَ

1 ለዑምራ ብቻ የሐረመት ተመቀሱ "ጠዋና" እና "ሰዕይ" (በሰፋና መርዋ መዘር) ካደረጉ በኋላ ተፈተዋል። ከዚያም በ"የውሙ ተርዊያ" ብምንተኛው ዙል ሐጅ- ለሐጅ በመሐረም የሐጅ ከንፍናችን ጀምረው በእርዳ ቀን መሉ በመሉ ይፈታሉ። ሦስቱም የሐጅ "ኢሕራም" በሐዲስ የፀደቁ ናቸው። ነገር ግን በተለይ ቀደም ብለው መካ ለሚደርሱ ሐጃጆች "ተመቀሱ" (በመጀመሪያ ለዑምራ ከነዩት በኋላ ለሐጅ መነዩት) የተሻለ አማራጭ ነው። ዑመር "ተመቀሱ" "ኢሕራም"ን ዐብግን ደግሞ "ተመቀሱ"ንና "ቂራን"ን ቢከለክሉም በርካታ ሶላሞቻችን ወሊ ኢብን ዐባስ፣ ዓሊሻ፣ ጃቢር፣ ዒምራን... በተለያዩ ዘገባዎች "ተመቀሱ"ም ሆነ "ቂራን" በነቢዩ መሐመድ የፀደቁ መሆኑን ገልጸዋል።

ከከፊባው ሕገገ ጋር ያላገናኙትን "ወገኖችሽ
 (ቁረይቶች) የገንዘብ እጥረት ስላጋጠማቸው
 ነው" አሏት። "በሩስ ለምንድን ነው በጣም
 ከፍ የተደረገው?" "ወገኖችሽ ይህን
 ያደረጉት የወደዱትን ለማስገባት የጠሉትን
 ለመከልከል እንዲመቻቸው ነው። ያንች
 ወገኖች ከ"ሻሂሊያ" ወቅት ያላቸው ርቀት
 ቅርብ ባይሆን ኖሮና ይቀየማሉ ብዬ
 ባለሰጋ በከፊባ እጠገብ ያለውን ክብ ግርግዳ
 የከፊባው አካል እንዲሆን አደርግ ነበር።
 ደጃፋንም ከመሬት ወለል ጋር
 አስተካክለው ነበር።"

قَصْرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ. قُلْتُ: فَمَا شَأْنُ بَابِي
 مُرْتَفِعًا؟ قَالَ: (فَعَلَّ ذَلِكَ قَوْمُكَ، يُدْعِلُوا
 مَنْ شَاؤُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاؤُوا، وَلَوْلَا أَنْ
 مَنْ شَاؤُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاؤُوا، وَلَوْلَا أَنْ
 قَوْمُكَ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِالْحَامِلِيَّةِ، فَأَخَافُ
 أَنْ تُكَيِّرَ قُلُوبَهُمْ، أَنْ أُدْعِلَ الْحَدْرَ نِصِي
 الْبَيْتِ، وَأَنْ الصِّقَ بَابَهُ بِالْأَرْضِ).

315) ፀ-መር ወደ ሐጃረል "ሐጃረል
 አስወደ" (ጥቁሩ ድንጋይ) ተጠጉ። ሳሙት።
 እንዲሁም አሉ።-እኔ አንተ ድንጋይ
 መሆንህን አውቃለሁ። አትጉዳም። አትጠ
 ቅምም። ነቢዩ 𐌹 ሲሰመህ ባልመለከት
 ኖር አልሰምም ነበር።

: عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ جَاءَ إِلَى
 الْحَضْرَةِ الْأَسْوَدَ فَقَبَّلَهُ، فَقَالَ: إِنِّي أَعْلَمُ
 أَنَّكَ حَجَرٌ، لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْلَا أَنِّي
 رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُعَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ.

316) አቡ ሁረይራ ለሆነ ለገዳውሱት
 ከፊባን ሁለት ቅልጥምቹ ቀጫጭን የሆኑ
 (ጥቁር) ሀበሻ ያፈርሰዋል።

: عَنْ أَبِي مُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ
 النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (يُحْرَبُ الْكُتَيْبَةُ ذُو
 السُّوَيْفَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ).

317) ኢብን ፀ-መር ለገዳውሱት ለገቡ
 ሱት የአላህ መልዕክተኛ ወደ መካ ሲገቡ
 በቅድሚያ የጥቁሩን ድንጋይ ማፅዘን ከላሙ
 በኋላ ከሰባቱ የ"ጦዋፍ" ዙሮች በሦስቱ
 በሰምሶማ ሲርጡ (ረመል) ተመልክቻለሁ።

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
 رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جِئْتُ بِتَدْمُ مَكَّةَ، إِذَا
 اسْتَلَمَ الرُّكْنَ الْأَسْوَدَ، أَوَّلَ مَا يَطُوفُ:
 يُعَبِّئُ ثَلَاثَةَ أَطْوَابٍ مِنَ السَّجِّ.

318) ኢብን ፀ-መር ለገዳውሱት ለገቡ
 ወሱት ነቢዩ 𐌹 ከፊባን በመዞር ላይ ላሉ
 እጆቹን (ከሚመራው ሰው) ጋር በገመድ
 ወይም ሲባጉ ወይም ከዚህ ጋር ተመ
 ሣገደ በሆነ ነገር አስር (ጦዋፍ በሚያደርግ)

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ
 النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَتْبَةِ بِإِنْسَانٍ،
 رَطَبَ يَدَهُ إِلَى إِنْسَانٍ، بِسَمِيرٍ أَوْ بِخَيْطٍ أَوْ
 بِشَيْءٍ غَيْرِ ذَلِكَ.

የት ሰገዱ። ስማለቱ ጠየቃቸው። "በአብጦህ" የሚል መልስ ሳጡ። አነስ በማከልም እንዲህ አሉት። "መሪዎችህ እንደሚሠሩት ሥራ።"

المصّر يوم النفر؟ قال: بالأبطح، ثم قال أنس: افعل كما يفعل أمرؤك.

323) ኦሙል ፈድል رضى الله عنه በዕለት ዐረፋ (ዉቀረል ዐረፋ) ነቢዩ ﷺ ስለመያምና ያለመያማቸው ሰዎች ተጠራጠሩ። እኔም የሚጠጣ ነገር ላከኩላቸው። እርሳቸውም ጠጡ።

: عن أم الفضل رضى الله عنها قالت: شك الناس يوم عرفة في صوم النبي ﷺ، فبعثت إلى النبي ﷺ بشارب فشربه.

324) ኢብን ዑብሳን رضى الله عنهما እንደወ ሱት። "ከነቢዩ ﷺ ጋር በመሆን በዐረፋ ዕለት (ኩልሒሻ ፀ) ተነሳን (ሥነ-ሥርዓት አልቆ ወደ መ-ዝደሊፋ ለመሄድ)። ነቢዩም ﷺ ከኋላቸው ከፍተኛ ሁከት፣ ውኸትና ግመሎችም (በአለንጋ) ሲመቱ ሰሙ። በአለንጋቸውም ወደሰዎቹ ምልክት እየሰጡ። "እናንተ ሰዎች ሆይ! ተረጋጉ (ፀጥታ)! ችኩላ የበጉ ተግባር ምልክት አይደለም።" አሉ።

: عن ابن عباس رضى الله عنهما أنه دفع مع النبي ﷺ يوم عرفة، فسمع النبي ﷺ وراة زجرا شديدا، وضربا للإبل، فأشار بسوطه إليهم، وقال: (أيتها الناس، عليكم بالسكينة، فإن السير ليس بالإيضاع).

325) ዓሊሻ رضى الله عنها እንደወላቸው። "በመ-ዝደሊፋ ደረስን። ሰውዳ ሰዎች ከመ-ዝደሊፋ በጅምላ ከመነሳታቸው በፈት እርሷ መሄድ እንዲፈቀድላት ነቢዩን ጠየቀች። ወፍራምና ዘገምተኛ ሴት ነበረች። ነቢዩም ﷺ ፈቀዱላት። (ከመ-ዝደሊፋ ሱብሒ ሳይደርስ እና) ሰዎች ሳይነቃነቁ ተነሣች። እኛ እስኪነጋ ድረስ (በመ-ዝደሊፋ) ቆየን። ከዚያም (ነቢዩ) ጋር ጉዞ ጀመርን። ሰውዳ የአላህ መልዕክተኛን እንዳስፈቀደች ሁሉ እኔም ባለማስፈቀድ ቆዉኝ። ይህ ለኔ ከማንኛውም ደስታ የተሻለ ነበር።" [ዓሊሻ ጉዞው በጣም አስቸግሯት ነበር።]

: عن عائشة رضى الله عنها قالت: نزلنا المزدلفة، فاستأذنت النبي ﷺ سودة، أن تدفع قبل حطمة الناس، وكانت امرأة بطيئة، فأذن لها، فدفعت قبل حطمة الناس، وأقمنا حتى أصبحنا نحن، ثم دفننا بذيعبو، فلأن أكون استأذنت رسول الله ﷺ كما استأذنت سودة، أحب إلي من مفروح به.

326) ለሰማኦች ለሰብካር ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 (ጥቂት ካረረች በኋላ) ተነሳች። መስገድ ጽዕን ጽዕን። የተወሰነ ጊዜ ከሰገደች በኋላ
 (ባሪያዋን)። “ልጅ ሆይ! ጨረቃዎ ጠለቀች?”
 “የለም” አላች። ለተወሰነ ጊዜ ሰገደች። ለጊዜው ጨረቃዎ ጠለቀች?
 “አዎ” አላች። “አሁን (ወደ ሚና) መጓዝ አለብን” አላች።
 “አሁን በ”ጽምራው” ላይ ድንጋይ ወረወረች። ከዚያም ተመለሰች። በማረፊያው ሰብካን ሰገደች።
 እንዲሁም አልካች። “አንች እመቤት ወደ ሚና እኮ የመጣንው በምሽት ነው።”
 እንዲሁ አላች። “ልጅ ሆይ! ይህን የአላህ መልዕክተኛ ለሌቶች ፈቅድዋል።”
 ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 (ጥቂት ካረረች በኋላ) ተነሳች። መስገድ ጽዕን ጽዕን። የተወሰነ ጊዜ ከሰገደች በኋላ
 (ባሪያዋን)። “ልጅ ሆይ! ጨረቃዎ ጠለቀች?”
 “የለም” አላች። ለተወሰነ ጊዜ ሰገደች። ለጊዜው ጨረቃዎ ጠለቀች?
 “አዎ” አላች። “አሁን (ወደ ሚና) መጓዝ አለብን” አላች።
 “አሁን በ”ጽምራው” ላይ ድንጋይ ወረወረች። ከዚያም ተመለሰች። በማረፊያው ሰብካን ሰገደች።
 እንዲሁም አልካች። “አንች እመቤት ወደ ሚና እኮ የመጣንው በምሽት ነው።”
 እንዲሁ አላች። “ልጅ ሆይ! ይህን የአላህ መልዕክተኛ ለሌቶች ፈቅድዋል።”

: عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا :
 عَنْهَا : أَنَّهَا نَزَلَتْ لَيْلَةَ حَنْجِ عِنْدَ الْمُزَكَلِفَةِ، فَقَامَتْ تُصَلِّي، فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ: يَا بَنِيَّ، هَلْ غَابَ الْقَمَرُ؟ قَالُوا: لَا، فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ: هَلْ غَابَ الْقَمَرُ؟ قَالُوا: نَعَمْ، قَالَتْ: فَارْتَجِلُوا، فَارْتَجَلْنَا وَمَضَيْنَا، حَتَّى رَمَتِْ الْحَمْرَةَ، ثُمَّ رَجَعَتْ فَصَلَّتْ الصُّبْحَ فِي مَنْزِلِهَا، قَالَتْ: فَقُلْتُ لَهَا: يَا هَتَاهُ، مَا أَرَانَا إِلَّا قَدْ غَلَسْنَا، قَالَتْ: يَا بَنِيَّ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَذِنَ لِلطُّغْيَانِ.

327) ኢብን ዑመር ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 ሰብካን ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 ሰብካን ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَجَّجِهِ.

328) ኢብን ዑመር ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 ሰብካን ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 ሰብካን ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።

: وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُخَلَّقِينَ). قَالُوا: وَالْمَقْصُرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: (اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُخَلَّقِينَ). قَالُوا: وَالْمَقْصُرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: (وَالْمَقْصُرِينَ).

329) ኢብን ዑመር ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።
 ሰብካን ጸሎት ላይ ጸምዶ በመገደሉ ረረባች።

: عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّهُ كَانَ يَرَى الْخَمْرَةَ الدُّنْيَا

1 "ለይላተል ጸምዶ" ከወረራ የተነሱ ሐጃጆች በመገደሉ በተንግላለ ሚና ላይ በመሰባሰብ የሚያድሩበት ምሽት ነው።

እነሱት ጠጠርት ደወረውት ነበር። (ይህ ምሳሌ ከገሰፍ መስጊድ አቅራቢያ የሚገኝ ነው።) እያንዳንዳን ጠጠር ሲወረውሩ "አዲሁ አክበር" ይሉ ነበር። ከዚያ ጠፍጣፋ (ዝርግ) ቦታ እስኪያገኙ ድረስ ይሄሉ። ወደ "ዲብ" በመዞር ለረጅም ጊዜ ይቆማሉ። እጃቸውን ዝርግተው ፀሉት ያደርጋሉ። ከዚያ መካከለኛው ምሰሳ ላይ ደወረውራሉ። ከዚያ ወደ ጎራ ያመራሉ - ወደ መካከለኛው ቦታ። ወደ "ዲብ" ዞረው ለረጅም ጊዜ ይቆማሉ - እጃቸውን ዝርግተው ዳዳ ደርጋሉ። ከዚያ በሸለቆው መሀል ላይ ሆነው ወደ መጨረሻው ምሰሳ (ጸዮረተል ፀተባ) ደወረውራሉ። በዚህ ቦታ ላይ ቆመው (ዳዳ አላደረጉም)። ከዚያ ይሄሉ። እንዲሁም ይላሉ። ንቢዩ ጸ በዚህ መልኩ ሲያከናውኑ አይቻሉ።"

يَسْعُ حَصِيَّاتٍ، يُكَبِّرُ عَلَىٰ إِبْرَ كُلِّ حَصَاةٍ، ثُمَّ يَتَقَدَّمُ حَتَّىٰ يُسْوِلَ، فَيَقُومُ مُسْتَنْبِلَ الْقِبْلَةِ، فَيَقُومُ طَوِيلًا، وَيَذْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَرِيي الرُّسْطَى، ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ الشَّامِلِ فَيَسْتَهْوِلُ، وَيَقُومُ مُسْتَنْبِلَ الْقِبْلَةِ، فَيَقُومُ طَوِيلًا، وَيَذْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ، وَيَقُومُ طَوِيلًا، ثُمَّ يَرِيي جَمْرَةَ ذَاتِ الْمَقْبَعَةِ مِنْ بَطْنِ الرَّابِي، وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا، ثُمَّ يَنْصَرِفُ، فَيَقُولُ: كَذَآ رَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْنَلُهُ.

330) ኢብን ሙሳ (ሪዛዛ) ለገዳው ስት። ጎረቤት (መካን) ከመልቀቃቸው በፊት ከሰባን ለመጨረሻ ጊዜ እንዲዘኑ (መዋረል ወላፊ) ታዘዋል። የወር አጠባ የመጣቸው ሴቶች ገን የመሰናበቻውን ጠፍሮ ላደደርጉ (መካን) መልቀቅ ይችላሉ።

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَا: أَمِيرُ النَّاسِ أَنْ يَكُونَ آمِيرُ عَهْدِيهِمْ بِالْبَيْتِ، إِلَّا أَنَّهُ خُفَّتْ عَيْنُ الْحَائِضِ.

ዑምራ

331) አቡ ሁረይራ ለገዳው ስት። የአላህ መልዕክተኛ ጸ እንዲህ ብለዋል። ጎረቤት (ሥነ-ሥርዓት መረጫ) ከአገድ ዑምራ እስከ ተጣጦ ዑምራ በመካከላቸው (የሚፈጸመውን ወገን ያስፍቃል)። ተቀባይ ነት ያገኘ ሐጅ ዋጋው ገንት ብቻ ነው።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: (الْمُعْتَمِرَةُ إِلَى الْمُعْتَمَرَةِ تَفَارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ).

332) ኢብን ዑመር ለرضي الله عليها :
 عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :
 أُذِنَ لِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُتَمِرَةِ قَبْلَ الْحَجِّ ؟ قَالَ :
 لا يَأْسُ .
 وَقَالَ : اُغْتَمِرَ النَّبِيُّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَخُجَّ .

332) ኢብን ዑመር ለሱዝና ላይ፡ ላይኛው ዕድሜ ስለጥድረግ ተጠየቀ፡፡ ጉዳት የለውም አለ፡፡ ኢብን ዑመር በመጨመር እንዲህ ብለዋል፡- "ኢብን ጳጳስ ላይ ከጥድረግቶቹ በፊት ዕድሜ አደርገዋል፡፡"

333) 927 ልደል ላይ ላይ፡
 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فِي رِوَايَةٍ :
 أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا فِي الْعُمْرَةِ : (وَلَيْكُنْهَا عَلَى قَدْرِ تَقْطِيقِكَ أَوْ تَصْبِغِكَ) .

333) 927 ልደል ላይ ላይ፡ ኢብን ዑመር ለሱዝና ላይ፡ የዕድሜ ምንጻ በውጭሽና በደረሰብሽ ትገር (ድካም) ልክ እንደ ዓለው፡፡

334) ዑብይደላዊ ኢብን ዑመር ለرضي الله عليها :
 أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا قُضِيَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يَكْتُمِرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الْأَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ ، ثُمَّ يَقُولُ : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، أَيُّونَ نَائِبُونَ عَائِدُونَ سَائِدُونَ لِرَبِّنَا عَائِدُونَ ، صَدَقَ اللَّهُ وَعْدُهُ ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَخَلَفَ) .

334) ዑብይደላዊ ኢብን ዑመር ለሱዝና ላይ፡ እንዳወሱት የለላህ መልዕክተኛ ላይ ከዘመቻው ወይም ከሐድ ወይም ከዕድሜ ሲመለሱ ከፍ ያለ ቦታ ላይ በወጡ ተገር ሦስት ጊዜ "እኔህ አክበር" ይላሉ፡፡ ከዚያም (ወደ ቤታቸው ሲደርሱ) እንዲህ ይሉ ነበር፡- "ከለላህ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ አንድ ነው፡፡ ተባባሪ የለውም፡፡ ሥልጣን የርሱ ነው፡፡ ምስጋናም ለርሱ የተገዛ ነው፡፡ እርሱ በግንኙነውም ነገር ላይ ቻይ ነው፡፡ ነስህ ገብተን፣ ተገዝተን፣ በገደንና ለጌታችን አመስጋኝ ሆነን ተመለስን፡፡ ለላህ ቃል ኪዳንን አግላለን፤ ባሪያውን ረድቷል፤ (የጠላት) መገጋገም ለብቻው አሸንፏል፡፡"

335) ኢብን ዑብይደላዊ ላይ፡
 عَنْ أَبِي عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :
 عَنْهُمَا قَالَ : لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ ، اسْتَغْبَلَتْهُ أَغْلِيْمَةٌ بِيَعْدِ الْمُطَلِّبِ ، فَحَمَلَهَا وَاجْتَدَى بَيْنَ يَدَيْهِ وَآخِرَ خَلْفِهِ .

335) ኢብን ዑብይደላዊ ለሱዝና ላይ፡ ኢብን ዑመር ለሱዝና ላይ፡ ከሱዝና ላይ ላይ፡ አንዳችን ተቀበላችው፡፡ ከነርሱ መካከል አንደኛውን ከፊት ለፊታቸው ሌላውን ደግሞ ከኋላቸው አፈናጠዋቸው (ተገዝዋል)፡፡

341) ሳኢብ ኢብን የዚድ ረገድ **رضى الله عنه** :
 عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حُجَّ بِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا
 لَأَنْبِيءَ بَيْنَهُمْ [ከቤተሰቦቹ ጋር በመሆን]
 ከአላህ መልዕክተኛ ጋር የሰባት ዓመት
 ልጅ ላለሁ ሐጅ አድርጌአለሁ።

342) ኢብን ዐብዳህ **رضى الله عليهما** ለንዳው ሳኢብ ነዚድ ሕጅ ረገድ ሲመለሱ ኩም ሲኖን አል-አንሷሪያን ጠየቁት፡- "ሐጅ ለማድረግ ያገደሽ ምንድን ነው?" በማለት "የእገሌ አባት ነው።" አለች ብሏን ለመጠቀም ነው። "ሁለት ገመሱች ነበሩት። እርሱ በአገድ (ገመል) ሐጅ አደረገ። ሌላው ደግሞ መሬታችንን የምናጠጣበት ነው።" ነዚድም ለንዳህ አሏት፡- "ዐምራ ረገድ በረመዲን የሚረገድም ዐምራ ከኔ ጋር ከሚከናወን ሐጅ ጋር ተመጣጣኝ (ምንዳ) አለው።"

343) አቡ ሰዒድ ረገድ **رضى الله عنه** ለፋት -ከነዚድ ሕጅ ጋር አስራ ሁለት ዘመቻዎችን ተካፍሏል- አራት ነገሮችን ከአላህ መልዕክተኛ ሕጅ ሰምቻለሁ። የሚያስደንቁኝና የሚያስገርሙኝ ናቸው። 1) ለንዳት ሴት ሁለት ቀን የሚያስኬድ መንገድን ከባሏ ወይም ከቅርብ የሥጋ ዘመዲ ጋር ካልሆነ በቀር ለንዳት-ገንጠ። 2) በሁለት ቀናት (በዓይድ ረገድና ዓይድ አድሀ) ለንዳይደም። 3) ከሁለት ሰዓቶች በኋላም ሰዓት ለንዳይሰገድ -ከዐስር በኋላ ፀጋይ እስከትግባ፣ ለንዳሁም ከሱብሊ በኋላ ፀጋይ እስከትወጣ ድረስ ። 4) ከብትም ሊጫን አይገባውም (ሃይማኖታዊ ጉዞም መደረግ ያለበት) በሦስት መስጊዶች ካልሆነ በቀር መስጊድ ሐራም (መካ ያለው መስጊድ) ይህ የኔ መስጊድ (መስጊድ ነበዊይ በመዲና) ለንዳሁም መስጊድ አቅሏ (ቁድስ)።

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَقَدْ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَثْنِي عَشْرَةَ غَزْوَةً، قَالَ: أُرْبِعَ سِمَتَهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَأَعْجَبْتَنِي وَأَثَقْتَنِي: (أَنْ لَا تُسَافِرَ امْرَأَةٌ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ لَيْسَ مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ دُوٌّ مَحْرَمٌ، وَلَا صَوْمٌ يَوْمَيْنِ: الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى، وَلَا صَلَاةٌ بَعْدَ صَلَاتَيْنِ: بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ، وَبَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَلَا تُنْشُدَ الرِّجَالَ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي، وَمَسْجِدِ الْأَنْصِيِّ).

348) አቡ ሁረይራ ረዛ ለሱ ገሰገሱ ገሰገሱ

ሐዲሱ፡- "በመዲና መግቢያዎች (መገንገዶች) ላይ መላእክት አቡ (በጥበቃ ላይ የተሠማሩ)። ተላላፊ ወረርሽኝና ደጃል አይገቡበትም።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (عَلَى أَنْصَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ، لَا يَدْخُلُهَا الطَّاعُونَ وَلَا الدُّخَانُ).

349) አነስ ኢብን ማሊክ ረዛ ለሱ ገሰገሱ

አንዳውሱት ነቢዩ ጳጳስ እንዲህ ብለዋል፡- "አንድም ሀገር ቢሆን ደጃል የማይገባበት የለም መካና መዲና ሲቀሩ። (በነኝህ ከተሞች) መግቢያዎች ላይ በሰልፍ ሆነው የሚጠብቁ መላእክት ይገኛሉ። ከዚያም መዲና ከነጥሪዎችዋ ሦስት ጊዜ ትንቀ ጠቀጣለች። በውስጧ የነበሩ ከሐዲዎችና መናፍቃን (ሙሉ በሙሉ) ይባረራሉ።"

: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلَّا سَبَطُوهُ الدُّخَانُ، إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ، لَيْسَ لَهُ مِنْ نَقَابِهَا نَقَبٌ إِلَّا عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَائِمِينَ يَحْرُسُونَهَا، ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةَ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَحَقَاتٍ، فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ كُلُّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ).

350) አነስ ረዛ ለሱ ገሰገሱ (ሐዲሱ)

ነቢዩ ጳጳስ እንዲህ ሲሉ (ፀልየዋል)፡- "አላህ ሆይ! በመካ ላይ ካወረድከው "በረካ" (ረድኤት) እጥፍ (ረድኤት) በመዲና ላይ አውርድ።"

: عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفَيَّ مَا خَفَلَتْ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَةِ).

ክፍል ስምንት ፆም

351) አቡ ሁረይራ ረዛ ለሱ ገሰገሱ

ፋት መሠረት የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ እንዲህ ብለዋል፡- "ፆም ጋሻ ነው። (የፆመ ግለሰብ) ከሚስቱ ጋር አይገናኝ (ስሜታዊ ጉዳዮችን አይፈጽም)። መጥፎ ተግባርም አይሰራ። አንድ ሰው ቢጋደለው ወይም ቢሰድበው "እኔ ፆመኛ ነኝ፤ እኔ ፆመኛ ነኝ" ይባል። ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላሊሁ የፆመኛ ሰው አፍ ጠረን አላህ

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (الصِّيَامُ حُنَّةٌ، فَلَا يَزُوقُ وَلَا يَحْتَمِلُ، وَإِنْ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ، فَلْيَقُلْ إِنْسِي صَائِمٌ - مَرْتَيْنِ - وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ

ዘንድ ከሚሰክ ሽታ በላይ የተወደደ ነው። (አላህም እንዲህ ይላል)፡- “ምግቡን፣ መጠጡን፣ ስሜቱን፣ ለኔ ሲል ይተዋል። ም ለኔ ነው። ምንዳውንም የምከፍለው እኔ ነኝ። አንድ መልካም ሥራ ደግሞ የሚመነዘረው በአሥር አጥፍ ነው።”

ربح اليُسْبُ، يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصِّيَامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا).

352) ስህል ለህይወት ለእንዳወሰኑት ነቢዩ ጳጳስ እንዲህ ሲሉ ሰምቻችዋለሁ፡- “በገነት ውስጥ በር አለ “ረያን” የሚባል። በዕለተ ትንሣኤ የመኞት የሚገቡበት በር ነው። ከነሱ ውጭ ያለ ሰው አይገባበትም። ገብተው ሲጨርሱ ይዘጋል ሌላ ወገን አንድም አይገባበትም።”

: عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرِّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ أَيْنَ الصَّائِمُونَ، فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ، فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ).

353) አቡ ሁረይራ ለህይወት ለእንዳወሰኑት የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ እንዲህ ብለዋል፡- “ረመዲን በሚጀመርበት ጊዜ የሰማይ (የገነት) በርች ይከፈላሉ። የገሀንም በርች ይከፈላሉ። ሰይጣናትም ይታሰራሉ።”

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتُخْتَفِئُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَتُغْلَقُ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَتُسَلِّطُ الشَّيَاطِينُ).

354) አቡ ሁረይራ ለህይወት ለእንዳወሰኑት የአላህ መልዕክተኛ ጳጳስ እንዲህ ብለዋል፡- “የሀሰት ንግግርችን ያልተወና ከዚህ አኳያም መስራቱን ያልተቆጠበ ምግቡንና መጠጡን መተው (ብቻ) በአላህ ዘንድ ትኩረት አይሰጠውም።”

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّوْرِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ بِهُ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ).

355) ዐብደላህ ለህይወት ለእንዳወሰኑት፡- ነቢዩ ጳጳስ ጋር ነበርን። እንዲህም አሉን። የማስተዳደር (ቀለብ፣ ልብስና መጠለያ ማቅረብ የቻለ) ያገባ፣ (ጋብቻ) ለዓይን ገደብ ነው፣ ብልትንም ይበልጥ ጠባቂ ነው። ይህን ያልቻለ ምን ይጸም፣ ይህም (ምን) የወሲብ ጋይሉን (ስሜቱን) ይቀንስለታልና።”

: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: (مَنْ اسْتَتَقَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَعْضُ يَلْبَصُرُ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِيعْ فَعَلَيْهِ بِالضُّومِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ).

356) ኣቡ ሁረይራ **رضى الله عنه** : **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** :
 እንዳስተላለፉት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል:-
 "እንደኛቸው ረመዲንን በእንድ ቀን ወይም በሁለት ቀን ያም እያስቀድም። (የተለመደ) ያም የሚያም ከሆነ መያም ይችላል። (ለምሳሌ ሰኞና ሀሙስ መያም ያስለመደ) ካለ ረመዲን ነገ ወይም ከነገ ወዲያ ይሆናል የሚል ግምት ባለበት ሁኔታ ያስለመደውን ያም መያም ይችላል። ምንም ዓይነት የያም ልምድ ወይም "ቀዳ" ያም የሌለበት ገን ረመዲን ሊገባ እንድ ቀን ወይም ሁለት ቀን ሲቀረው መያም አይፈቀድለትም።"

357) ዘይድ ኢብን ሳቢት **رضى الله عنه** : **عَنْ زَيْدِ بْنِ نَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** قَالَ : تَسَحَّرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ ، فَقِيلَ لَهُ : كَيْفَ كَانَ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالشُّحُورِ ؟ قَالَ : فَتَرُ خَمْسِينَ آيَةً .
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ﷺ ጋር "ሰሐር" (በረመዲን ሌሊት መመገብ) ወሰድን። ከዚያም ሶሳት (ሱብሐ) ሰገዱ። "በ"አዛን"ና በ"ሰሐር" መካከል ምን ያህል ርቀት አለ? የሚል ጥያቄ (ለዘይድ) ቀረበለት። "በመሀል ያለው ክፍተት ሃምሳ የቁርአን አንቀጽ ያስነብዳል።" (ሲል መልሷል)።

358) አነስ ኢብን ማሊክ **رضى الله عنه** : **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ ﷺ : (تَسَحَّرُوا ، فَإِنَّ فِي الشُّحُورِ بَرَكَةً) .
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል:-
 "ሌሊት ተመገቡ፤ የሌሊት ምግብ በረካ አለበት።"

359) ሰለመት ኢብንል አከወፅ **رضى الله عنه** : **عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** : أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا يَتَاوَى فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ : (إِنَّ مِنْ أَكَلِ فَلَنِيْمٍ ، أَوْ فَلَنِيْمٍ ، وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلَا يَأْكُلْ) .
 እንዳወሰኑት ነቢዩ ﷺ በ"ዐቸራ" ቀን (መሐረም አስር) አንድ ሰው ላኩ። ሰዎችንም እንዲህ ሲል አሳሰቡ:- " (ከነጋ) የተመገቡ (በያም) ይሙላ፤ ያልበላ ደግሞ አይመገቡ።"

360) ከዓለቸና አሙ ሰለማ በተገኘው መረጃ መሠረት የአላህ መልዕክተኛ "ደናባ" ሆነው የሱብሐ ጉሀ የሚቀድበት ጊዜ ነበር -ከዚያም ይታጠባሉ የማቸውንም ይቀጥላሉ።

عن عائشة وأم سلمة رضي الله عنهما: أن رسول الله ﷺ كان يُدبرِكُهُ الفخْر، وهو جنبٌ من أهلي، ثم يتَّسِلُ ويصومُ.

361) ዓለቸ ገላጃ ለሱብሐ ለሚቀድበው ነቢዩ ጌታ የመኛ ሆነው ይሰሙንና ያቅፉን ነበር። (ነገር ፡፡) ከናጉተ በበለጠ ሁኔታ ለሚታቸውንና ፍላጎታቸውን የመቆጣጠር ብርታት ነበራቸው።

عن أبي هريرة رضي الله عنه، عن النبي ﷺ: قال: إذا نسي فأكل وشرب فليجِمْ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطَعَهُ اللهُ وَسَقَاهُ. وَعَنْهُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَهَلْكَتُ. قَالَ: (مَا لَكَ؟) قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي يَسِي رَمَضَانَ وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: (هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً تُنْفِقُهَا؟) قَالَ: لَا. قَالَ: (فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابَعَيْنِ؟) قَالَ: لَا. فَقَالَ: (هَلْ تَجِدُ أَطْعَامَ سَبْتَيْنِ مِسْكِينًا؟) قَالَ: لَا. قَالَ: فَمَكَتَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، بَيْنَمَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ أَيْ النَّبِيِّ ﷺ بَعَرَقَ فِيهِ تَمْرٌ، وَالْعَرَقُ الْمِجْكَلُ، قَالَ: (أَبْنِ السَّائِلُ؟) فَقَالَ: آتَا. قَالَ: (عُذْ هَذَا قَصَدْتُ بِكَ). فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: أَغْلَى أَفْقَرُ مِنِّي يَا رَسُولَ اللهِ؟ فَوَا اللهُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا، يُرِيدُ الْحَرَمَيْنِ، أَهْلُ

362) አቡ ሁረይራ ለሱብሐ ለሚቀድበው ነቢዩ ጌታ የበላና የጠጣ የሙን ይሙላ -ያበላውና ያጠጣው አላህ ነውና።

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: إذا نسي فأكل وشرب فليجِمْ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطَعَهُ اللهُ وَسَقَاهُ. وَعَنْهُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَهَلْكَتُ. قَالَ: (مَا لَكَ؟) قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي يَسِي رَمَضَانَ وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: (هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً تُنْفِقُهَا؟) قَالَ: لَا. قَالَ: (فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابَعَيْنِ؟) قَالَ: لَا. فَقَالَ: (هَلْ تَجِدُ أَطْعَامَ سَبْتَيْنِ مِسْكِينًا؟) قَالَ: لَا. قَالَ: فَمَكَتَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، بَيْنَمَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ أَيْ النَّبِيِّ ﷺ بَعَرَقَ فِيهِ تَمْرٌ، وَالْعَرَقُ الْمِجْكَلُ، قَالَ: (أَبْنِ السَّائِلُ؟) فَقَالَ: آتَا. قَالَ: (عُذْ هَذَا قَصَدْتُ بِكَ). فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: أَغْلَى أَفْقَرُ مِنِّي يَا رَسُولَ اللهِ؟ فَوَا اللهُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا، يُرِيدُ الْحَرَمَيْنِ، أَهْلُ

363) አቡ ሁረይራ ለሱብሐ ለሚቀድበው ነቢዩ ጌታ ጋር ተቀምጠን ሳለን አንድ ሰው ወደርሳቸው መጣ። "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ጠፋሁ!" አላቸው። "ምን ሆነ?" አሉት። "በረመዲን ከሚሰጅ ጋር ተገናኘሁ -የመኛ ሆኜ ሳለ-" አላቸው። የአላህ መልዕክተኛም ጌታ "ነጻ የምታወጣት ባሪያ አለች ህን?" አሉት። "የለኝም" አለ። "በተከታታይ ሁለት ወር መያም ትችላለህ?" አሉት። "አልችልም" አለ። "በልሳ ደሃዎችን መመገብ ትችላለህ?" አሉት። "አልችልም" አለ። ሰውየውም ነቢዩ ጌታ ጋር ቆየ። ተምር የያዘ ትልቅ ቅርጫት መጣላቸው። "ጠያቂው የት ነው?" አሉ። "እኔ ነኝ" አላቸው። "ይህን ያዝና ሰደቃ አውጣ" አሉት። ሰውየው (፡፡) እንዲህ አላቸው። "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ከኔ የበለጠ ደሀ አለን? በአላህ ም እምላለሁ በከተማችን

ከኔ የተቸገረ ቤተሰብ የለም።” ነቢዩ ﷺ ቀንጣጤአቸው እስኪታይ ላቁ። ከዚያም፡- “ቤተሰብህን መግብበት።” አሉት።

بَسُوْا أَفْقَرُ مِنْ أَهْلِ نَبِيِّ. فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْفَاهُ ثُمَّ قَالَ: (أَطْلُبْنَاهُ أَهْلَكَ).

364) ኢብን ሀብባስ ረዘመ ላለተት ነቢዩ ﷺ ለማድረግ ሐርመው ላለ ታገመዋል። የመኛ ሆነውም ታገመዋል።

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اخْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ، وَاجْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ.

365) የነቢዩ ባልተቤት የሆነችው ዓሊሻ ነቢዩ ለማድረግ ሐርመው ላለ ታገመዋል። የመኛ ሆነውም ታገመዋል።

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ. أَنَّ حَمْرَةَ بِنَ عَمْرِو الْأَسْلَمِيِّ، قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: «الصُّوْمُ فِي السَّفَرِ؟» وَكَانَ كَثِيرَ الصِّيَامِ، فَقَالَ: (إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَافْطِرْ).

366) አቡ ደርዳእ ረዘመ ላለተት ነቢዩ ﷺ ካደረገቸው ጉዞዎች በአንዱ አብሬአቸው በተጓዝኩበት ወቅት ቀኑ እጅግ በጣም ኃይለኛ መቀት ነበረበት። ሰዎችም መቀቱ ስለበዛባቸው እጃቸውን ራሳቸው ላይ ያደርጉ ነበር። ነቢዩና ኢብን ረዋህ ብቻ ሲቀሩ ማንም የያመ አልነበረም።

: عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: عَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فِي يَوْمٍ حَارًّا، حَتَّى بَضَعَ الرَّجُلُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ، وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلَّا مَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنِ رَوَاحَةَ.

367) ጃቢር ኢብን ሀብረሷህ ረዘመ ላለተት የአላህ መልዕክተኛ ጸጋው ላይ ላሉ ገርግር ተመለከቱ። አንድ ግለሰብም ጥላ ተይዞለት ተመለከቱ። “ጉዳዩ ምንድን ነው?” አሉ። “የመኛ ነው” አሏቸው። “በጉዞ ላይ እያሉ መሆን ከበጉ ምግባር አይቆጠርም።” አ/...!

: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَرَأَى زِحَامًا وَرَجُلًا قَدْ ظَلَلَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: (مَا هَذَا). فَقَالُوا: صَائِمٌ، فَقَالَ (لَيْسَ مِنْ أَلْبِرِ الصُّوْمِ فِي السَّفَرِ).

¹ ከእነዚህ ሐዲሶች የምንገነዘበው በጉዞ ላይ ያለ ሰው የመሆን ወይም የለመሆን ምርጫ ተሰጥቶታል። ጤነኛና ጠንካራ የሆነ ሰው መሆኑ የተመረጠ ነው። ደካማና

368) ለነሰ ኢብን ማሊክ **رضى الله عنه** : **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نَسَافِرُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، فَلَمْ يَجِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ، وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.**

እንዳስተላለፉት፡-ነቢዩ **ﷺ** ጋር ጉዞ እንወጣ ነበር። ምድቶች ያፈጠሩ ሰዎችን አያነውሩም፤ ያፈጠሩ ሰዎችም እንዲሁ (የሚያሙትን በጉዞ ላይ ሳሉ ባለማፍጠራቸው ተቃውሞ አያሰሙም።)

369) ዓሊሻ **رضى الله عنها** ለእያንዳንዳቸው የአላህ መልዕክተኛ **ﷺ** እንዲህ ብለዋል፡- "የረመዲን ወይም የሰለት) ምን እያለበት የሞተ ሰው ቤተሰቡ ስለርሱ ይጹምለት።"

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ رِيًّا).

370) ኢብን ዐብዳላ **رضى الله عنه** እንዳወሰኑት ወደ ነቢዩ **ﷺ** አንድ ግለሰብ መጣ። "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እናቴ ሞተች። የአንድ ወር ምን አለባት። ስለርሷ "ቀዳ" ላውጣላት?" "አዎ! አላህ ጋር ያለ ዕዳ ሊከፈል ይበልጥ የተገባ ነው።" በማለት መለሰ።

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ، وَعَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ، أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ: (نَعَمْ)، فَذَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى).

371) ሰህል ኢብን ሰዕድ **رضى الله عنه** ባወሰኑት ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ **ﷺ** እንዲህ ብለዋል፡- "ሰዎች በጉ ነገር ከመፈጸም አይቆጠቡም -ምንቸውን ወቅቱ እንደገባ በአስቸኳይ እስካቆሙ (እስካፈጠሩ) ድረስ።"

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: (لَا تَزَالُ النَّاسُ بِمُخْتَلِفٍ مَا عَحَلُوا الْفِطْرَ).

372) ጁወይሪያ ቢንት አላህሪስ **رضى الله عنها** እንዳወሳቸው ነቢዩ **ﷺ** በዕለተ ጁሙዓ (ወደ ቤተ) ሄዱ። ምድቶች ነበረች። "ትናንት የመሽ ነበር?" አሏት። "የለም" አለች። "ነገስ ትምረያለሽ?" "የለም!" አለች። "እንግዲያውስ እናጥሪ!" አሏት።

عَنْ حُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْعُمَّةِ، وَهِيَ صَائِمَةٌ، فَقَالَ: (أَصْنَعْتِ أَمْسِي؟) قَالَتْ: لَا، قَالَ: (رُبَيْدِينَ أَنْ تَصُومِي غَدًا؟) قَالَتْ: لَا، قَالَ: (فَأَنْظِرِي).

በሽተኛ ለሆነ ሰው ገን ያለመም ይመረጣል። ገዢ ላይ እያሉ መም ከዘጉ ምግብ አይቆጠርም። የሚለው የነቢዩ ገለጻ የሚመለከተው ደካማና ችግር ላይ የሚወድቁ ሰዎችን ነው።

373) **ዓሲሻ** رضی اللہ عنہا 373) **ዓሲሻ** رضی اللہ عنہا 373) **ዓሲሻ** رضی اللہ عنہا
 የ"ዐቸራ"ን ቀን (መሐረም 10) ቁረይቾች የ"ዐቸራ"ን ቀን (መሐረም 10) ቁረይቾች
 በ"ጸላሊያ" ይቆያቸው ነበር። የእሳህ መልዕክ ተኛም ይቆያቸው ነበር። መዲናም ከገቡ በኋላ ይቆያቸው ነበር። እንዲያምም አዘዋል። ረመዲን ገደታ ሲደረግ "ዐቸራ" ቀን መያዝን ተወት። (ከዚያም የኛ ሰው ሲቆይ ነበር። ያልፈለገ ደግሞ ትቶታል።
 عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْحَاضِرَةِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَصُومُهُ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ، صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ، فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تَرَكَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ.

374) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 374) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 374) **ኢብን ዐብደላ** رضی الل� عنہما
 ሐዲስ ነቢዩ **ጳጳሳማ** በመዲና መኖር እንደጀመሩ ሐዲስ ነቢዩ **ጳጳሳማ** በመዲና መኖር እንደጀመሩ
 አይሁድ ዕለት "ዐቸራ"ን ይቆያቸው ነበር። አይሁድ ዕለት "ዐቸራ"ን ይቆያቸው ነበር።
 "ይህ ለምን ሆነ?" ሲሉ ጠየቁ። "ይህ መልዕክም ቀን ነው። አሳህ ትእዛዙ የበላይ የሆነ ጌታ- የእስራኤልን ልጆች ከጠላቶቻቸው ነፃ ያወጣበት ዕለት ነው። መሣ በዚህ ቀን ያሟላል።" "እኔ ከኖንተ ይልቅ ለመሣ የተገባሁ (ቅርብ) ነኝ። በማለት ዕለቱን መያዝ ጀመሩ እንዲያምም አዘዙ።
 عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ، فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: (مَا هَذَا). قَالُوا: يَوْمَ صَلَّيْحَ، هَذَا يَوْمَ نَحَى اللَّهُ نَبِيَّ إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ، فَصَامَهُ مُوسَى. قَالَ: (فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ). فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ.

375) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 375) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 375) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما
 ከነቢዩ **ጳጳሳማ** አስላሳዎች መካከል የተወሰኑ ሰዎች በሕልማቸው "ለይለተል ቀድር" የመመልከት ዕድል ገጠማቸው በመጨረሻው ሰባት። (በ27ኛው ሌሊት።) የእሳህ መልዕክተኛም እንዲህ አሉ:- "ሕልማችሁ በመጨረሻው ሰባት ላይ ተስማምቷል። (ለይለተል ቀድርን) ለማግኘት የፈለገ በመጨረሻው ሰባት ይጠበቅብኑ።"
 عَنْ ابْنِ عَمْرِو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أُرْوَاهُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْمَنَامِ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (أَرَى رُؤْيَاكُمْ قَدْ تَوَاطَأَتْ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ، فَمَنْ كَانَ مُتَحَرِّبًا فَلْيَتَحَرَّعًا فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ).

376) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 376) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما 376) **ኢብን ዐብደላ** رضی اللہ عنہما
 ላለፉት ነቢዩ **ጳጳሳማ** እንዲህ ባለዋል:- ላለፉት ነቢዩ **ጳጳሳማ** እንዲህ ባለዋል:-
 "ለይለተል ቀድርን) በመጨረሻው አምር የረመዲን (ሌሊቶች) ፈልጓት።..."
 النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: (التَّيْسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، لَيْلَةُ الْقَدْرِ،

ክፍል ዘጠኝ

የገገድ ልውውጥ (ቡዩዕ)

382) ነዕምን ኢብን በሺር **رضى الله عليهما**

እንደወሰኑት ነዚዩ ፳ እንዲህ ብለዋል፡-
"ሐላል" ነገር ገልጽ ነው፤ "ሐረም" ነገርም
ገልጽ ነው። በመካከላቸው ገን ገልጽ ያል
ሆኑ (አጠራጣሪ) ነገሮች አሉ። ከወንጀል
የተጠራጠረውን ነገር ወንጀል ላይ እወድቅ
ይሆናል ብሎ በመሰጠት የተወሰደው በርግ
ጠኛነት ሕገ-ወጥ የሆነውን ነገር ከመፈጸም
ይታቀባል። አጠራጣሪ የሆኑ ነገሮችን
በድፍረት የሚፈጸም በገልጽ ሕገ-ወጥ
የሆኑ ነገሮችን ለመሥራት የተመቻቸ
ይሆናል። ወንጀል የአላህ ክልክል ሥፍራ
ነው። በአገድ ገለበጥ ይዞታ ሥር ባለ ዉፊ
ኩሪያ (ከብተትን) የሚጠብቅ በውስጡ
ለመግባት መጋዘዙ አይቀርም።"

: عن الثَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (الْحَلَالُ
بَيْنَ وَالْحَرَامِ بَيْنٌ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَةٌ،
فَمَنْ تَرَكَ مَا شَبَّهَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِنْمِ كَانَ لِمَا
أَسْتَبَانَ أَنْتَرَكَ، وَمَنْ أَجْتَرَأَ عَلَى مَا يَشْكُ
فِيهِ مِنَ الْإِنْمِ أَوْشَكَ أَنْ يُوَاقِعَ مَا
أَسْتَبَانَ، وَالْمُعَاصِي جَمِىُّ أَفْوَى، مَنْ يَرْفَعْ
عَوَلَ الْجَمِىِّ يُؤْنِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ).

383) ዐብዱረሕማን ኢብን ዐውፍ **رضى الله**

በዘገበው መሠረት መዲና በገባበት
ወቅት የአላህ መልዕክተኛ በኔና በሰዕድ
ኢብን ረቢዕ መካከል ጥብቅ ወንድማ
ማችነት እንዲኖር (ከርሱ ቤት እንዲኖርና
እንዲጠለል) አደረገ። ሰዕድ ኢብን ረቢዕም
እንዲህ አለኝ፡- "እኔ ከአንሷር (ከመዲና
ሰዎች) መካከል በርካታ ገንዘብ ያለኝ ሰው
ነኝ። የገንዘቤን ግማገን ልሰጥህ። ከነኝህ
ሚሰጡትም አንተ የፈለግካትን ምረጥ። እኔ
እፈታልህና "ዲዳዎ"ን ስትዉርስ ታገባታ
ለህ።" ዐብዱረሕማን ገን፡- "እኔ እንኳ የምት
ለኝን ለመፈፀም ፈቃደኛ አይደለሁም። ይል
ቁንም ነገድ የሚካሄድበት የገበያ ቦታ ይኖራ
ልን?" አለው። "ቀይነቃእ" የተባለ የገበያ
ቦታ አለ።" አለው። በማግለቱ ዐብዱ

: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ
أَخَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ
الرَّيْبِعِ، فَقَالَ سَعْدُ بْنُ الرَّيْبِعِ: إِنِّي أَكْثَرُ
الْأَنْصَارِ مَالًا، فَأَقْسِمُ لَكَ بِضَعْفِ مَالِي،
وَأَنْظُرَ أَيُّ زَوْجَتِي هَوَيْتَ تَزَلَّتْ لَكَ
عَنْهَا، فَإِذَا حَلَّتْ تَزَوَّجْتَهَا، قَالَ: فَقَالَ
عَبْدُ الرَّحْمَنِ: لَا حَاجَةَ لِي فِي ذَلِكَ،
مَلٌ مِنْ سُوقِي فِيهِ تِجَارَةٌ؟. قَالَ: سُوقٌ
قَبِيلَتَاعٍ، قَالَ: فَقَدَّا إِلَيْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ،
فَأَتَى بِأَقِطٍ وَسَمْنٍ، ثُمَّ تَابَعَ الْعُدْرَةَ، فَمَا
لَيْتَ أَنْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ أَنْتَرُ

ረከግን ወደ ቦታው ሄደ፤ እደብና ቅቤ ይዞ መጣ። በግንባታው (ወደ ዝግ) ሄደ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ዐብዱረሀማን በሽቶ መጣ ታወቀ መጣ። የአላህ መልዕክተኛም፡- "እገህ እገደ?" አሉት። "አዎ" አለ "ግንን?" ሲሉ ጠየቁት። "የ"አገሳር" ሴት ነች።" አላቸው። "ምን ያህል (መሀር) ሲጠሃት?" የተምር ፍሬ ከብደት ያለው ወርቅ" አለ። ነቢዩም ጿ። "እገድ ፍየል (አርደሀ እገኳ ቢሆን) ደገሰ።" አሉት።

الصُّفْرَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (تَرْوُجَتْ؟) قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: (وَمَنْ؟) قَالَ: أَمْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، قَالَ: (كَمْ سَفَّتْ إِلَيْهَا؟) قَالَ: زِنَةَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ، أَوْ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: (أَوْ لِمَ وَلَوْ بِشَاؤٍ).

384) 9ኢጁ ገንዳስተላለፈችው፡- "የአላህ መልዕክተኛ ሆይ፤ ሰዎች ለሀገር ይዘውልጉ ይመጣሉ። እኛ የአላህን ስም (እገሰነው ሲታረድ) ያውሱበት አያውሱበት አናውቅም (እገደት እናድርገን)" በግለት የተወሰኑ ሰዎች ጠየቁአቸው። የአላህ መልዕክተኛም እገደህ አሉ። "በሀገርው ላይ) የአላህን ስም ጠርታኞች ተመገቡ።"

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: إِنَّ قَوْمًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَنَا بِاللَّخْمِ لَا نَدْرِي: أَذَكَرُوا أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ أَمْ لَا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (سَمُوا اللَّهَ عَلَيْهِ وَكَلُّوْهُ).

385) አቡ ሀረይራ ገንዳስተላለፈችው፡- "በሀገር ይዘውልጉ እገድ ሰው ገንዘቡ ከተፈቀዱ ነገሮች (ከሐላል) ወይስ ከከልከል ነገሮች (ከሐራም) የመጣ ስለመሆኑ የማይወነቅበት።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ، لَا يَبَالِغُونَ فِي السَّرِّ مَا أَخَذَ مِنْهُ، أَيْ مِنَ الْحَلَالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ).

386) ዘይድ ኢብን አርቀም እና በራእ ኢብን ዓቢደን ገንዳስተላለፈችው፡- "የአላህ መልዕክተኛ በኖሩበት ዘመን ሁላችንም ነጋዴዎች ነበርን። የአላህን መልዕክተኛ ስለ "ሰርፍ" (የገንዘብ ምንጭ) ጠየቅናቸው። እጅ በእጅ ከሆነ ምንም አይደለም። በዳቤ ከሆነ ግን አይፈቀድም (ሐራም ነው)። አሉት።"

: عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَارِبٍ وَرَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا: كُنَّا تَاجِرَيْنِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الصَّرْفِ؟ فَقَالَ: (إِنْ كَانَ يَدَا يَدَيْهِ فَلَا بَأْسَ، وَإِنْ كَانَ تَسَاءً جَلَا يَضْلَعُ).

ገጽ 116

387) ለነበ ሊብን ግሊክ ገረግሪ ዳዎስት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ፡- "ሪክት" (ሲላይ) እንዲሰፋሉት ወይም ዕድሜው እንዲረዝም የፈለገ ሰው ዝምድናውን ይቀጥል። (ከዘመዶቹ ጋር ጥሩ ገንኙነት ይኑረው።)"

: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ :
قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ :
(مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ ، أَوْ يَنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ ، فَلْيَجِلْ رِجْمَهُ) .

388) [ቀታዳ እንዳወሰት] ለነበ ሊብን ግሊክ ገረግሪ ዳዎስት የተለቀለቀ የገብስ ዳቦ ይዞ ወደ ነቢዩ ሄደ። ነቢዩ የጦር ልብሳቸውን ለአንድ የመዲና አይሁድ አሰይዘው ጥቂት ገብስ ለቤተሰቦቻቸው ተበድረውታል። ነቢዩም እንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋለሁ፡- "በመሐመድ ቤተሰብ ውስጥ አንድ "ሷዕ" (3.20 ኪ.ግ) ሰንደም ሆነ አንድ "ሷዕ" እህል ለእራት አይገኝም። ምንም እንኳን ከርሱ ጋር ዘጠኝ ሚስቶች ቢኖሩም።"

: عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ : أَنَّهُ
سَمِعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُخْبِرُ شُعْبَةَ ، وَإِمَامَةَ
سَيْحَةَ ، وَقَدْ رَمَنَ النَّبِيُّ ﷺ جِرْعًا لَهُ
بِالْمَلِيَّةِ جَنْدَ يَهُودِيٍّ ، وَأَخَذَ مِنْهُ شُعْبَرًا
لَاخِلِيًّا ، وَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ : (مَا أُنْسَى
عِنْدَ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ صَاعٌ بَرٌّ ، وَلَا صَاعٌ
حَبٌّ ، وَإِنْ عِنْدَهُ لَيَنْسَعُ بِنِسْوَةٍ) .

389) ሚትዳም ገረግሪ ዳዎስት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- "አንድ ሰው ከሚመዝው ምንብ ሁሉ የላቀው በእጁ የሠራውን (የላቡን) የሚበላው ነው። ነቢዩ ዳውድ ጸብ እንኳን እጃቸው ከሠራቸው (የጉልበታቸውን ዋጋ) ነባር የሚመዝቡት።"

: عَنِ الْمُقَدَّامِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ،
عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ : (مَا أَكَلَ أَحَدٌ
طَعَامًا قَطُّ ، خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ
يَدَيْهِ ، وَإِنْ نَبِيٌّ أَلْفُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ
يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ) .

390) ጳቢር ሊብን ዐብደላህ ገረግሪ ዳዎስት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- "ሲሸጥም ሆነ ሲገዛ እንዲሁም ያበደረውን ገንዘብ ሲጠይቅ አግባብነቱ (በዲፕሎማሲ) የሆነን ሰው አላህ ይዘገባሉት።"

: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
عَنْهُمَا : أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ : (رِجْمَ
اللهُ رَجُلًا ، سَمِعَنَا إِذَا بَاعَ ، وَإِذَا
أَشْتَرَى ، وَإِذَا أَتَقَضَى) .

391) ሁዘይፋ ገረግሪ ዳዎስት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- "መላእክት ከኖጥት ነቢዩ እንዲህን ገልፀዋል፡-

በፊት ከነበሩ (ሕዝቦች) መካከል የአገድን ሰው ነፍስ (ሩሀ) ያዙ። "በጉ ነገር (ሰርተሀ ታውቃለህን?" አሉት። እንዲሁም አላቸው። "ትጥር ሠራተኞቹን ሀብታሞች ዕዳቸውን እስኪከፍሉ ጊዜ እንዲሰጧቸው ደሃዎችን ደግሞ ይቅር እንዲሉ አዛቸው ነበር።" አላሁም (የገለሰቡን ወንጀል በዚህ ተግባሩ ላቢያ) ማረው።

عَنْ حَدِيثِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (تَلَقَّتِ الْمَلَائِكَةُ رُوحَ رَجُلٍ يَمْتَضِنُ كَمَا تَلْبَكُمُ، قَالُوا: أَعْمِلْتَ مِنْ الْخَيْرِ شَيْئًا. قَالَ: كُنْتُ أَمُرُ نَيْبَانِي أَنْ يُنْظِرُوا الْمُغْسِرَ وَيَتَحَاوَرُوا عَنِ الْمُوسِرِ، فَتَحَاوَرَا اللهُ عَنْهُ).

392) ሐኪም ሊብን ሊዛም رضی اللہ عنہ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- "ገዥና ሻጭ በምርጫ ላይ ናቸው (ዕቃውን ለመውሰድ ወይም ለመመለስ) እስካልተለያዩ ድረስ... እውነትን ከተናገሩ፣ የዕቃውን ጥራትና እገኝነት ከተገለጸ የሁለቱም ልውውጥ የተባረከ ይሆናል። እንዳገድ ነገሮችን ከሸሸጉና ከዋሹ ግን የሽያጭን በረካ ይነፈጋሉ።"

عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: (الْبَيْعَانِ بِالْعِيَارِ مَا لَمْ يَتَّفَقَا، أَوْ قَالَ: حَتَّى يَتَّفَقَا، فَإِنْ صَدَقَا وَيَتَّابُورَكَ لَهُمَا بِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا).

393) አቡ ሰዒድ رضی اللہ عنہ የተቀላቀሉ የተምር ዓይነቶች ይሰጠን ነበር። እኛም ሁለት ቁና የተቀላቀሉ ተምሮችን በአገድ ቁና ገፁ ተምር እንሸጥ ነበር። ነቢዩ እንዲህ አሉን፡- "ሁለት ቁና በአገድ ቁና፣ ሁለት ዲርሃም በአገድ ዲርሃም (መሸጥ) የለበትም።"

سأب: تبع العِلْطُ مِنَ التَّمْرِ: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نُرْزِقُ تَمْرَ الْحَمْعِ، وَهُوَ الْعِلْطُ مِنَ التَّمْرِ، وَكُنَّا نَبِيعُ بِصَاعٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (لَا صَاعَيْنِ بِصَاعٍ، وَلَا ذِرْمَتَيْنِ بِذِرْمَةٍ).

394) አቡ ጁሀይፋ رضی اللہ عنہ የተቀላቀሉ የተምር ዓይነቶች ይሰጠን ነበር። እኛም ሁለት ቁና የተቀላቀሉ ተምሮችን በአገድ ቁና ገፁ ተምር እንሸጥ ነበር። ነቢዩ እንዲህ አሉን፡- "ሁለት ቁና በአገድ ቁና፣ ሁለት ዲርሃም በአገድ ዲርሃም (መሸጥ) የለበትም።"

سأب: فوكيل الروما: عَنْ أَبِي جَعْفَرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى عَيْدًا حَخَامًا فَأَمَرَ بِمَحَاجِيهِ فكَسِرَتْ، فَسَأَلَهُ فَقَالَ: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ تَمْنِ الْكَلْبِ، وَتَمْنِ الدَّمِ، وَنَهَى عَنِ الْوَأَيْمَةِ وَالْمَوْشُومَةِ.

መሠማራትን) እንዲሁም የወለድ ገንዘብ የሚበላና ተወካዩንም (ድርጊታቸውን) ከልክለዋል። ሰንሊንም ረገመዋል።

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال:

395) አቡ ሁረይራ ለሩዲ ለሩዲ እንዳወሰኑት የአላህ መልዕክተኛ ጌ እንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋለሁ። “መጋላ ዕቃን ያጣራል፤ ረድኤትን (በረከን) ያከሰማል።”

سمعت رسول الله ﷺ يقول: (الحليف منفقة للسلمة، منفقة للبركة).

396) ከተጠብቀው ለሩዲ ለሩዲ እንዳወሰኑት። በ“ሻሊያ” አንጥረኛ ነበርኩ። ዓሰ ሊብን ዋሊል ከኔ የወሰደው ገንዘብ ነበር። ይሰጠኝ ዘንድ ለመጠየቅ ሄድኩ። በሙሐመድ ካል ካድክ አልሰጥህም አለኝ። “አላህ አንተን በሞት ወሰደህ (ለትንሣኤ) እስክትቀሰቀስ ድረስ እኔ በሙሐመድ አልክድም” አልኩት። “እንግዲያውስ ሞቼ እስከምቀሰቀስ ድረስ ተወኝ። ያኔ ገንዘብና ልጅ እለገላለሁ። እክፍልህላሁ።” አለኝ። (በዚህ ጊዜ) ይህ አንቀጽ ወረደ።

عن عتياب رضي الله عنه قال: كنت

“ያንንም በአንቀጾቻችን የካደውን፣ (በትንሣኤ ቀን) ገንዘብ ልጅም በእርግጥ እስሰጣለሁ ያለውን እየሀንን ሩቁን ምስጢር ዐወቀን? ወይስ አር-ረሕማን ዘንድ ቃልኪዳን ያዘንን?” (19፣77-78)

تينا في الحاهيل، وكان لي على العاصي بن وائل دين، فأتيتُه أفاضاً، قال: لا أمطيك حتى تكفر بمحمد ﷺ فقلت، لا أكفر حتى يبينك الله ثم بُعث. قال: دعني حتى أموت وأبنت، فسأوتني مالا وولدت فاقضيك. فنزلت: ﴿أفرايت الذي كثر بآياتنا وقال لأوتين مالا وولدت أطلع الغيب أم اتصخدا عند الرحمن﴾
عنه.

397) አነስ ሊብን ማሊክ ለሩዲ ለሩዲ እንዳወሰኑት ነቢዩ ጌ በገበያ ቦታ ላይ ላሉ አንድ ገለሰብ “አንተ የቃሲም አባት (አበል ቃሲም)” በማለት ተጣራ። ነቢዩም ጌ ወደ እርሱ ዞሩ። “ይህን ነው የጠራሁት (እርሶምን አይደለም)።” አለ። ነቢዩም ጌ “በኔ ስም መጠራት ትችላላችሁ በትጽል ስሜ (ኩንያ) ገን አትጠሩ።” አሉ።

عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال:

كان النبي ﷺ في السوق، فقال رجل: يا أبا القاسم، فالتفت إليه النبي ﷺ: فقال إنما دعوت منا فقال النبي ﷺ (سموا باسمي، ولا تكونوا بكنتي).

398) **ሚቅዳም ኢብን ሙዕዲከሪብ** رضى الله عنه: **عَنِ الْمُقَاتِلِ بْنِ مُعَاذٍ يَكْرِِبُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (كَيْلُوا طَعَامَكُمْ بِتَارِكِ لَكُمْ).**
 ለገጹውት ነቢዩ ጵ ለገዲህ ብለዋል:- "ምግብችሁን መዘኑ ለላህ ረድኤት ይጨምርበታል!"

399) **ዐብደላህ ኢብን ዘይድ** رضى الله عنه: **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: (أَنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لَهَا، وَحَرَّمَتِ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ، وَدَعَوْتُ لَهَا فِي مُدْعَا وَصَاعِهَا مِنْهَا مَادَعَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِمَكَّةَ).**
 ለገጹውት ነቢዩ ጵ ለገዲህ ብለዋል:- "ኢብራሂም መካን ቅዱስ ሀገር አድርጎልኋል። ዳዳም አድርጉላታል። እኔ ደግሞ መዲናን ቅዱስ ሀገር አድርጌአታለሁ። እያንዳንዱ እፍኝና ቁናም (እንዲባረክ) ፀልፍለሁ- ኢብራሂም ለመካ እንደፀለፍ ሁሉ:-"

400) **ኢብን ዐብዛስ** رضى الله عنهما: **عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى أَنْ يَبِيعَ الْحُلَّ طَعَامًا حَتَّى يَمْتَسِقِيَهُ. قِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ: كَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: ذَلِكَ دَرَاهِمُ بَدْرَاهِيمَ، وَالطَّعَامُ مُرُحًا.**
 ለገጹት ነቢዩ ጵ:- "እንድ ሰው እንድን የምግብ ሸቀጥ ለከተ (ሰፍር) በእጁ ከማሰገግቱ በፊት መሸጥ አይቻለትም።" አሉ። ኢብን ዐብዛስም "ይህ ምን ማለት ነው? (አብራሩልን)" ተብለው ተጠየቁ። "ይህም ገንዘብን በገንዘብ እንደመለዋወጥ ይቆጠራል። ምክንያቱም የመጀመሪያው ገዥ ያልተረከበውን የምግብ ሸቀጥ ለሌላ ገዥ አሳልፎ መሸጡ (እየር ባየር ማሳለፍ) ገንዘብ በገንዘብ እንደ መለዋወጥ ነው።"

401) **ዑመር ኢብን ኦሞ** رضى الله عنه: **عَنْ عُمَرَ بْنِ الْعَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: يُغَيِّرُ عَنْ رَسُولِ ﷺ قَالَ: (الذَّهْبُ بِالذَّهَبِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالْفِئْرُ بِالْفِئْرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رَبًّا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ).**
 ከነቢዩ የሰሙትን እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:- "ወርቅ በወርቅ መቀየር ወለድ ነው። እጅ በእጅና እኩል በእኩል ካልሆነ በቀር። ስንዴ በስንዴ መቀየር ወለድ ነው። እጅ በጅና እኩል በእኩል ካልሆነ በቀር። ተምር በተምር እጅ በእጅና እኩል በእኩል ካልሆነ ወለድ ነው። ገብስ በገብስ መለወጥም"

እጅ በእጅና እኩል በእኩል ካልሆነ በቀር ወለድ ነው።¹

402) አቡሁረይራ *رضي الله عنه* እንዳወሰኑት *عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: نهى رسول الله ﷺ أن يبيع حاضيروايبا، ولا تباحثوا، ولا يبيع الرجل على بيع أخيه، ولا يخطب على خطبة أخيه، ولا تسأل المرأة طلاق أختها لتكفنا ما في إناها.* የአላህ መልዕክተኛ ፳ የከተማ ነዋሪ ለገጠር (በረሃ) ነዋሪ መሸጥ ከልክለዋል፤ ዋጋ ማሳቀልና (ተናጸገ)፣ ወንድሙ በሸጠው ነገር ላይም ጣልቃ ገብቶ በማፍረስ ለራሱ አይሸጥ፤ ወንድሙ የሚገኝም ለዕራሞችነት አይጠይቅ፤ እንዲት ሴት እህቷን ባሏ እንዲፈታት አድርጋ በቦታው እራሷ ለመግባት አትሞክር።

403) አቡሁረይራ *رضي الله عنه* እንዳወሰኑት *عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: (من اشترى عنما مصرية فاحتقها، فسلن رضيها أمسكتها، وإن سخطها ففي حلتها صاع من تمر).* የአላህ መልዕክተኛ ፳ እንዲህ ብለዋል፡- “ለረጅም ጊዜ ላትታለብ የቆዮች በገን ያገዛ ሰው ከዚያም በገን እያለበ ከተጠቀመ ከፈለገ በይዘታው ሊቀጥል ይችላል፤ ካልፈለገ ገንዘብ መመለስ ይችላል። ላለበው ወተት ገን እንደ “ሷዕ” ተምር መክፈል ይኖርበታል።”

404) ኢብን ዑብየስ *رضي الله عنه* እንዳወሰኑት *عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: (لا تلقوا الركبان، ولا يبيع حاضيروايبا). قيل لائس عباس: ما فوكده: لا يبيع حاضيروايبا. قال: لا تكون له يمسارا.* የአላህ መልዕክተኛ ፳ እንዲህ ብለዋል፡- “ከሌላ ቦታ የሚመጡ ነዳጆችን የገበያ ቦታዎችን ላታላዩ አቸው ከመገንድ ላይ (በርካሽ ዋጋ) ዕቃዎቻቸውን አትግዙ፤ የከተማ ሰውም ለገጠር ሰው አይሸጥ።” ኢብን ዑብየስ፡- “የከተማ ሰው ለገጠር ሰው አይሸጥ ማለት ምን ማለት ነው” የሚል ሲያስተምሩት።

¹ ይህ ሐዲስ ወለድ በተባቅ የተከለከለ መሆኑን ያመለክታል። በርገጥ ወርቅን በወርቅ፣ ብርን በብር ወይም ተምርን በተምር በእኩል መጠንና እጅ በእጅ መለዋወጥ ትርጉም የለውም። ገለጸው የሚያመለክተው ወለድ እውን መሆን የሌለበት መሆኑን ነው።

ጥያቄ ቀረበላቸው። "ደላላ አይሁን ማለት ነው" ቢሉ መልሰዋል።¹

405) ኢብን ሀመር ጠቅሞህ ገደብ።
 ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ ❶ እንዲህ ብለዋል፦ "ከፊሉ በከፊሉ ሽያጭ ውስጥ አይገባ (አያፋርስ)፤ ከውጭ የሚመጡ ነጋዴዎችንም የገበያ በታ ሳይደርሱ አትገኙቸው።"
 عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :
 أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : (لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَا تَلْقُوا السَّلْعَ حَتَّى يَهْبَطَ بِهَا إِلَى السُّوقِ).

406) ኢብን ሀመር ጠቅሞህ ገደብ።
 ሐዲስ የአላህ መልዕክተኛ ❷ "ሙዛብና" ክልክለዋል "ሙዛብና" እሾት ተምርጎ በከረመ ተምር በተመሳሳይ ስፍር መሸጥ ነው። እንዲሁም የከረመ ዘቢብን በእሾት ዘቢብ በተመሳሳይ ስፍር መሸጥ ነው።
 وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
 نَهَى عَنِ الْمِرْبَاطِ وَالْمِرْبَاطِ : يَبِيعُ التَّمْرَ بِالْتَّمْرِ كَيْلًا ، وَيَبِيعُ الرَّبِيبَ بِالْكَرْمِ كَيْلًا .

407) አቡባካር ጠቅሞህ ገደብ።
 የአላህ መልዕክተኛ ❸ እንዲህ ብለዋል፦ "ወርቅን በወርቅ አትሸጡ፤ እኩል መጠን ያላቸው ቢሆን እንጂ። ብርን በብር አትሸጡ እኩል በኩል ካልሆነ በቀር። ወርቅን በብር ብርን በወርቅ እንዳሻቸሁ መሸጥ ትችላላችሁ።"
 عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : (لَا تَبِيعُوا النَّعْصَ
 بِالنَّعْبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ ، وَالْفَيْضَةَ بِالْفَيْضَةِ
 إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ ، وَيَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالْفَيْضَةِ ،
 وَالْفَيْضَةَ بِالنَّعْبِ ، كَيْفَ شِئْتُمْ).

408) አቡሰሜድ አልቲድሪይ ጠቅሞህ ገደብ።
 እንዲህ የአላህ መልዕክተኛ ❹ እንዲህ ብለዋል፦ "ወርቅን በወርቅ አትሸጡ ብት መሳሳይ መጠን ካልሆነ በቀር። ከፊሉን በከፊሉ ሳይ አታብላል፡፡ (10 ግራም ግራም ወርቅ ለ15 ግራም ወርቅ መለወጥ የለበትም) ብርን በብር አትሸጡ ተመሳሳይ
 عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :
 أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : (لَا تَبِيعُوا النَّعْصَ
 بِالنَّعْبِ إِلَّا مِثْلًا بِمِثْلٍ وَلَا تُثَفِّقُوا بَعْضُهَا
 عَلَى بَعْضٍ ، وَلَا تَبِيعُوا

¹ የከተማ ሰው ከገጠር እቃ ቢመጣ በማከማቸት የዋጋ ጎረት መፍጠር የሌለበትና ለዳጎት (ፈርቅ) መያዝ እንደሌለበት ያመለክታል።

የተመሠረተው በእጅ በምሥራው ነገር ነው። እነዚህን ሰዕሎች እሠራለሁ።" አላቸው። ኢብን ሀብብስም፡- "ከአላህ መልዕክተኛ ጭ የሰማሁትን ብቻ ነው የምንገርህ። ስዕልን የሚሠራ አላህ (በዕለተ ትንሣኤ) ይቀጣዋል። ነፍስ እንዲነፋበት (ያዘዋል)። እርሱ ደግሞ ምንጊዜም ነፍስ ሊነፋበት አይችልም።" ሰውየው እጅግ በጣም ተንቀጠቀጠ። ፊቱ ገረጣ። (ኢብን ሀብብስ) "ወደ-ወልሀ! ስዕል መሥራትን አላቆምም ካልክ (እምቢ ካልክ) ዛፍና ሌሎች ነፍስ (ፋህ) የሌላቸውን ነገሮች (መሳል) ትችላለህ"

وَأَنى اصْنَعُ هَذِهِ الصَّوِيرَ. فَقَالَ أَسْنُ عِبَّاسٍ: لَا أَحَدَثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: سَمِعُهُ يَقُولُ: (مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفَخَ فِيهَا الرُّوحَ، وَأَسْنُ يَنْفَخُ فِيهَا أَيْلًا). فَرَأَى الرَّجُلَ رَتُوبَةً شَدِيدَةً وَأَصْفَرَ وَجْهَهُ، فَقَالَ: وَتَحَكَّ، إِنَّ آيَاتٍ إِلَّا أَنْ تَصْنَعَ، فَعَلَيْكَ بِهَذَا الشَّخْرِ، كُلُّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيهِ رُوحٌ.

413) አቡሁረይራ ገደህ ለእናንተ ነቢዮች እንዲህ ብለዋል "አላህ ጭ እንዲህ ብሏል፡- ሦስት ሰዎችን በዕለተ ትንሣኤ በጥብቅ እቀጣቸዋለሁ፡- በኔ ስም ቃል ከገባ በኋላ የከፋ ነፃ ሰውን ሸጦ ዋጋውን የበላ የቀጠረውን ሰው በሚገባ ካሠራ በኋላ የላቡን ዋጋ ያልሰጠ ሰውን።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (قَالَ اللَّهُ: ثَلَاثَةٌ أَنَا عَصَمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أَغْطَى بِي ثَمَّ عَدْرًا، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أُخْرَةً).

414) ጃቢር ኢብን ሀብብስ ገደህ ለእናንተ መካ በድል በተከፈተችበት ዕለት የአላህ መልዕክተኛ ጭ እንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋለሁ ብለዋል፡- "አላህና መልዕክተኛው፣ አስካሪ መጠጥ፣ በክት፣ አላማና፣ ጣዖት መሸጥን ከልክለዋል።" "የበክትን ሞራ መሸጥስ እንዴት ነው? ለታንኪ ማዋኅ ቆዳም እንዲለዝብ ይደረግበታል። ሰዎችም ለመብራትነት ይጠቀሙበታል።" የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው። "የለም! እርሱም ቢሆን ከልክል ነው አሉ።" ከዚያም የአላህ መልዕክተኛ ጭ እንዲህ አሉ፡- "አይሁዳዎች ላይ የአላህ እርግማን ይወረድ! አላህ የእንስሳትን ሞራ (እንዳይበሉ) ሲከለክላቸው ሞራውን

: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ: (إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَرَمٌ يَبِغُ الْعَمْرَ وَالْمَيْتَةَ وَالْعَجْزِيرَ وَالْأَصْنَامَ). فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ، فَإِنَّمَا يُغْلَى بِهَا السُّفُنُ، وَيُنْخَسَنُ بِهَا الْحُلُودُ، وَيَسْتَنْبَحُ بِهَا النَّاسُ؟ فَقَالَ: (لَا، هُوَ حَرَامٌ). ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ: (قَاتِلِ اللَّهَ

አቅልጠው (በዘይት ስም) ሸጡት። **قَالُوا يَا لَئِيْنًا حَرَّمَ شَعْرُومَهَا حَمَلُوهُ، ثُمَّ تَأَهُوهُ، فَأَكَلُوا نَسْنَهُ.**

415) አቡ መስዕድ አል-አንጊራይ **رضى الله** ለእንዳወሱት የእላህ መልዕክተኛ 𐌀 𐌁 የወሻ ዋጋን (የሸያጭ ገንዘብ)፣ ዝሙተኛ ክፍያ መቀበሏን እና በጠገቋይ የሚገኝ ገንዘብ እርም እድርገዋል።
: عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ نَسْنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَيْضِ، وَخُلْوَانِ الْكَاغِبِ.

416) ኢብን ዑብየድ **رضى الله** ለእንዳወሱት ነቢዩ 𐌀 ወደ መዲና በሄዱበት ወቅት ሰዎች ከእንድ እስከ ሁለት ዓመት ውስጥ ለሚያገኙት ፍራፍሬ ዋጋውን ቀድመው ይከፍሉ ነበር። ነቢዩም እንዲህ አሏቸው፡- “ፍራፍሬ (ተምር) ለማግኘት በቅድሚያ የሚከፍል ለታወቀ ከብደትና ቁጥር (ልክ) ይክፈል።” በሌላ ዘገባ “ለተወሰነ እውቅ ጊዜ” የሚል ተገኝቷል።
: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ، وَالنَّاسُ يُسَلِّفُونَ فِي النَّعْرِ الْعَامَّ وَالْعَامَتَيْنِ، فَقَالَ: (مَنْ سَلَّفَ فِي نَعْرٍ، فَلْيُسَلِّفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ). وَعَنْهُ فِي رِوَايَةٍ: (إِلَى أَحَلِّ مَعْلُومٍ).

417) ኢብን አቡ አውፋ **رضى الله** ለእንዳወሱት በእላህ መልዕክተኛ 𐌀 በእቡበከር እና ዑመር የሕይወት ዘመን በሰንዴ፣ በገብስ፣ በዘቢብና በተምር “ሰለፍ” (ቅድሚያ ሒሳብ) እንከፍል ነበር። በሌላ ዘገባቸው እንዲህ ብለዋል፡- “የሸእም ገበሬዎችን ቀድመን እንከፍላቸው ነበር። ሰንዴ ገብስና ዘቢብ ለማግኘት። በታወቀ ስፍርና (የማስረከቢያ ወቅቱ) በታወቀ ሁኔታ።” “ዕቃውን ወደፊት ለማስረከብ ለሚችሉ ባለ ይዘታዎች ነው?” የሚል
: عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: إِنَّا كُنَّا نَسَلِّفُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ: فِي الْحِنْطَةِ وَالشُّعِيرِ وَالزُّبَيْرِ وَالنَّمْرِ. : وَعَنْهُ فِي رِوَايَةٍ قَالَ: كُنَّا نَسَلِّفُ نَبِيْطَ أَهْلِ الشَّامِ فِي الْحِنْطَةِ وَالشُّعِيرِ وَالزُّبَيْرِ، فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، إِلَى أَحَلِّ

1 ዝሙተኛ ሴት ሕገ ወጥ ወሲብ መፈጸሚ ታላቅ ኃጢአት ከመሆኑ ባገርገር ገንዘብ መቀበሏም ከልክል ነው።

2 ይህ ዓይነቱ ልዑጥ “ሰለም” በመባል ይታወቃል።

ጥያቄ ቀረጠለት 'በገቢህ እንጠይቅም ነበር' ሲል ኢብን አቡ አውፋ መልሷል።

مَعْلُومٌ قِيلَ لَهُ: إِلَى مَنْ كَانَ أَضَلُّهُ عِنْدَهُ؟ قَالَ: مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ.

418) አቡ ራፊዕ ረገሱ ላይ የተባለ ነቢዩ ፳ ነፃ ያወጡት ባሪያ ወደ ሰዕድ ኢብን አቡ ወቃስ በመምጣት እንዲህ አለው፡- 'በቤትህ ውስጥ የሚገኙትን ሁለት ቤቶች ግዛኝ።' ሰዕድም 'በሂደት የምክፍለው የሆነ አራት ሺህ (ዲርሃም) በላይ አልወጥምም።' አለው። አቡ ራፊዕ እንዲህ አለው፡- 'እያንዳንዱን መቶ ዲርሃ ተስተቶኝ ነበር።' የአላህ መልዕክተኛ 'ጉረቤት በቅርብ ባለህ ከማንኛውም ሰው በላይ ሐቅ አለው።' ሲሉ ባልሰማቸው ኖር (ሁለቱንም ቤቶች) አራት ሺህ (ዲርሃም) አልሸጥልሁም ነበር።¹ ለሰዕድ ሸጠለት። [አንድ ዲርሃ = 10 ዲርሃም]

: عَنْ أَبِي زَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّهُ جَاءَ إِلَى سَعْدِ بْنِ أَبِي زَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: أَتَبِعَ مِنِّي يَتَّبِعِيَنِي فَارِكَ، فَقَالَ سَعْدٌ: وَاللَّهِ لَا أُرِيدُكَ عَلَى أَرْبَعَةِ آفَاقٍ مُنْجَمَةٍ، أَوْ مُقَطَّعَةٍ، قَالَ أَبُو زَافِعٍ: لَقَدْ أُعْطِيتُ بِهَا خَمْسِمِائَةَ دِينَارٍ، وَلَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: (الْجَارُ أَحَقُّ بِسَقِيهِ). مَا أُعْطِيتُكُمَا بِأَرْبَعَةِ آفَاقٍ وَأَنَا أُعْطِيَ بِهَا خَمْسِمِائَةَ دِينَارٍ. فَأَعْطَاهَا إِيَّاهُ.

419) ዓሊቫ ረገሱ ላይ የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ለኔ ሁለት ጉረቤቶች አሉኝ። ለየትኛዎ ነው ስጦታ መለገስ ያለብኝ በማለት ጠየቀች። 'ከአንት ቤት ደጃፏ በቅርብ ርቀት ለሚገኘው።' የሚል መልስ ተሰጣት።

: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي جَارَيْنِ، فَيَأْتِي أَحَدَهُمَا أَمِيدِي؟ قَالَ: (إِلَى أَقْرَبِهِمَا بِنَائِكَ بَابًا).

420) አቡ መሣ ረገሱ ላይ የአላህ መልዕክተኛ ነቢዩ ፳ ዘንድ ሄድኩ። ከኔ ጋር ሁለት ሰዎች ነበሩ። የአሸፍኔ ጉሣ አባላት የነበሩ። 'እነኝህ ሥራ የሚፈልጉ መሆናቸውን አላወቅኩም።' አልኳቸው። 'የለም እኛ ሥራዎቻችንን (ጭልፍ በታዎቻችንን) በከፍተኛ ሁኔታ (ጉጉት) ለሚፈልጓቸው ሰዎች አንሰጥም።' አሉ።

: عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعِيَ رَجُلَانِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ، فَقُلْتُ: مَا عَلِمْتُ أَنَّهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ، فَقَالَ: (لَنْ - أَرْ - لَا - نَسْتَمُولُ عَلَى عَمَلِنَا مِنْ أَرَادَهُ).

¹ ልዲላ በል '፳ፋፃ' (ተገባሪና ሸሪክ መብት) የሚገልጽ ነው።

421) አቡ ሰዲድ رضى الله عنه ባወሩት ሐዲስ እንዲህ ብለዋል፡- "ከእላህ መልዕክተኛ ባልደረባዎች መካከል የተወሰኑ ግለሰቦች በአንድ ጉዞ ላይ ሳሉ ከወረቦች ቀበሌ በአንድ (ምሽት) ደረሱ። እንግዳ መሆናቸውን ገልጸውም እንዲ ያስተናግዳላቸው ጠየቁ። ሰዎቹ ግን እንግዳነታቸውን ለመቀበል አልፈዋቸውም። (ያረፉበት ቀበሌ ጉዳ) ሹም በእባብ በመነደፉ እሱን ለማዳን በርካታ ጥረት ቢያደርጉም ምንም አልፈደውም። ከቀበሌው ሰዎች ውስጥ "በዚህ ምሽት ወደ መጡት ሰዎች ሂዱ። ከነርሱ መካከል መድጋኒት የሚሆን ነገር የያዘ ግለሰብ ሊኖር ይችላል።" የሚል ሀሳብ ቀረበ። ወደ ነቢዩ አስሐባዎችም በመምጣት እንዲህ አሉ፡- "እናንተ ሰዎች ሆይ! አለቃችን በእባብ ተነድጏል። ሁሉንም ነገር ሞክረናል። ግን ሊፈይደው አልቻልንም። ከናንተ ዘንድ የሚጠ ቅም ነገር የያዘ አለን?" "አዎ! በእላህ ስም "ሩቅያ" ላደርግለት እችላለሁ። ግን እንግዳነታችንን ለመቀበል ባለመፈለጋችሁ ለእኛ የተወሰነ ገንዘብ ካልከፈላ ችሁ አገልግሎት አልሰጥም።" አላቸው። በርካታ በጉች ለመሰጠት ተስማሙ። አንደኛው ሄደ። ሱራ አል-ፋቲሐንም አነበበ። ሹመም ላይ ትፍ ትፍ አለበት። ሰንጠለቱ እንደተፈታለት ሰው (በድንገት) ተነሣ፤ መራመድም ጀመረ። ታዋ የማያውቅ መሰለ። ለመሰጠት የተስማሙትን ከፈሏቸው። የተወሰኑት (ሌላዎች) ድርሻቸውን ለመከፋፈል ፈለጉ። ሕክምናውን የሰጠው ሌላባ ግን "ነቢዩ ጋር ሄደን የሆነውን ካወሳገዳቸው በኋላ ትእዛዝ ሳይሰጠብት መከፋፈል የለብንም" አለ። ወደ እላህ መልዕክተኛም በመሄድ የተፈጠረውን ታሪክ ተረክላቸው። "ፋቲሐ እንደ መድጋኒት የሚያገለግል መሆኑን ማን ነገረህ?" አሉት። "ጥሩ ሥራ ሠርተሃል። አሁን ተከፋፈሉ። ለኔም ድረሻዬን አምጡ።" አሉ -ፈገግ በማለት።

422) ኢብን ቡመር رضى الله عنها እንዳወሱት عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : قَالَ : نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ عَسَبِ الْقَحْلِ . ነቢዩ ﷺ "ኮርማ (ማንኛውም እንሰላ) የዘር ማብዛት አገልግሎት በመሰጠቱ (ለሰሪያ በማገልገሉ) ባለ ንብረቱ ገንዘብ መቀበል የለበትም።"

423) አቡ ሁረይራ رضى الله عنه እንዳስተላለ ፉት የእላህ መልዕክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- "ሀብታም ሰው ፅዳውን ሳይከፍል መዘግየቱ ኢፍትሃዊነት ነው። እናንተ ያላባችሁ ፅዳ ከአበዳሪያችሁ ወደ ሌላ ሀብታም ሰው ከተላለፈላችሁ ተስማሙ።"

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ : (مَنْ مَلَأَ الْقَهْلَ عَقْلًا، وَإِذَا أَنْعَ أَحَدَكُمْ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتْبَعِ).

424) ለነሱ ሊብን ማሊክ ረገሱ
 ተጠየቁ- “የአላህ መልዕክተኛ “በሊሳላም
 ወስጥ የትብብር ስምምነት የለም” የሚል
 ሰለመናገራቸው የደረሰዎት ነገር አለ” እን
 ዲህ ሲሉ መለሱ:- “ነቢዩ ጌ በቁረይኾችና
 በአገራች መካከል የትብብር ስምምነት
 በእኔ ቤት ወስጥ አድርገዋል።”

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ
 قِيلَ لَهُ: أَبْلَغَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: (لَا
 حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ). فَقَالَ: نَدَّ خَالَفَ
 النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ قَوْمَيْهِ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِي.

425) ሰለመት ሊብን አል-አክወዕ ረገሱ
 ላይ እንዳወሰኑት:- ነቢዩ ጌ ዘንድ እንደተቀ
 መጥን አንድ “ጀናዛ” መጣ። “ይስገዳብት”
 አሏቸው። “እዳ አለበትን?” አሉ። “የለበትም።”
 ተባሉ። “የተወወ ንብረትና ገንዘብ አለን?”
 “የለም።” ሰገዳብት። ሌላ “ጀናዛ” መጣ።
 “ይስገዳብት የአላህ መልዕክተኛ ሆይ!”
 ተባሉ። “እዳ አለበትን?” አሉ። “አዎ!” ተባሉ።
 “የተወወ ነገር አለን?” “ሦስት ዲናር” የሚል
 ምላሽ ተሰጡ። ሰገዳብት። ከዚያም ሦስተኛ
 ጀናዛ መጣ። “ስገዳብት” ተባሉ። “የተወወ
 ነገር አለን?” አሉ። “የለም” ተባሉ። “እዳስ
 አለበት?” “ሦስት ዲናር አለበት።” ተባሉ።
 “በገደኛችሁ ላይ ሰገዳብት” አሉ። (እርሳቸው
 ሲስገዳብት አልፈዋቸው።) አቡ ቀታዳም
 “የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እዳውን እኔ
 እከፍልለታለሁ” አለ ሰገዳብት።

عَنْ سَلْمَةَ بِنِ الْأَمْوَءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 قَالَ:
 كَمَا حُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَتَى بِخَنَازِرِهِ
 فَقَالُوا: صَلِّ عَلَيْهَا، فَقَالَ: (صَلِّ عَلَيْهَا
 دِينٌ؟). قَالُوا: لَا، قَالَ: (فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا).
 قَالُوا: لَا، فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ أَتَى بِخَنَازِرِهِ
 أُخْرَى، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، صَلِّ
 عَلَيْهَا، قَالَ: (هَلْ عَلَيْهَا دِينٌ?). قِيلَ: نَعَمْ،
 قَالَ: (فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا?). قَالُوا: لَلَّاءَ
 دَنَائِبٍ فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ أَتَى بِالثَّالِثَةِ، فَقَالُوا
 صَلِّ

426) ዑትበት ሊብን ዓሚር ረገሱ
 እንዳስተላለፉት ነቢዩ ጌ በጉች ሰጡት -
 ለሶላሳዎች እንዲያከፋፍል። አንድ ወንድ
 ገልገል ተረፈ። ለነቢዩም ነገራቸው።
 “ለራሱ መስዋዕት አድርገው።” አሉት።

عَنْ عَقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ
 النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهَا غَنَمًا بِمِيسْمَاهَا عَلَى
 صَحَابِيهِ، فَبَيَّعَ عَتُودٌ، فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ
 فَقَالَ: (ضَحَّ بِوَأْتِ).

427) ከዕብ ሊብን ማሊክ ረገሱ
 እንዳወሰኑት በሰልዕ (ተራራ) የሚጠበቁ

عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ
 كَانَتْ لَهُمْ غَنَمٌ تَرْضَى بِسَلْعٍ،

ፍየሉች ነበሩት። እንዲት ሳሪያ ቤት እንዳ ፍየላችን በምት አፋፍ ላይ መሆኗን ተመልክተች። ድንጋይ ለብራ በርሱ አረደች። (ከዕብም ለቤተሰቦቹ) ይህን (ሰጋ) አትብሉ። በጉዳዩ ላይ ነቢዩን እስከጠይቅ ድረስ ወይም የሚጠይቅልኝ ሰው እስከልከ። አለ። ነቢዩን ጠየቃቸው ወይም ሌላ ሰው ላከ። እንዲመገብ አዘዙት።

فَأَبْصَرَتْ جَارِيَةً لَنَا بِشَاوٍ مِنْ غَنِيْنَا مَوْثَا، فَكَسَّرَتْ حَجْرًا فَنَذَرْتَهَا بِهِ، فَقَالَ لَهُمْ: لَا تَأْكُلُوا حَتَّى أَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ، أَوْ أُرْسِلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ سَأَلَهُ، وَأَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ، أَوْ أُرْسِلَ، فَامْرَأَةٌ بِأَكْبَلِهَا.

428) አቡ ሁሪይራ رضي الله عنہ እንዳስተላለፉት። አንድ ገለልብ ወደ ነቢዩ መጣ። (ነቢዩ) ያለባቸውን ዕዳ ለመጠየቅ። አቀራረቡ ፀያፍ ነበር። የነቢዩ አስጋባዎች ጉዳት ሊያደርሱበት ፈለጉ። የእላህ መልዕክተኛም፡- "ተዉት፤ አበዳሪው (ባለ ጉብረቱ) የመናገር መብት አለው።" ከዚያም እንዲህ አሉ፡- "ባርሱ (ግመል) ዕድሜ ያለች (ግመል) ስጡት።" "የእላህ መልዕክተኛ ሆይ! ከርሱ (ግመል) ዕድሜ የተሻለ (ከፍ ያለ) አንድ ግመል እንጂ ሌላ የለንም" አሉ። "እርሱኑ ስጡት።" ከናንተ በላጭ የሆነ ሰው አንድ ጉዳይ ሲወርስ በአማረ ሁኔታ ያጠፍቀቀ (የተሻለ አማራጭ የወሰደ) ነው።" አሏቸው።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِتَقَاضَاهُ فَأَغْلَطَ لَهُمْ بِهِ أَسْحَابُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (ذَعْوُهُ) فَوَلَّى لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا. ثُمَّ قَالَ: (أَغْلَطُوهُ سِينًا مِثْلَ سِينَةٍ). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا نَجِدُ إِلَّا أَمَثَلَ مِنْ سِينٍ، فَقَالَ: (أَغْلَطُوهُ) فَوَلَّى مِنْ غَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً.

429) አቡ ሰዒድ አል-ቸድሪይ رضي الله عنہ እንዳስተላለፉት ቢላል ወደ ነቢዩ ﷺ የበርኔ ተምር ይዞ መጣ። "ከየት አመጣኸው?" አሉት። ቢላልም፡- "የረዲእ ተምር ነበረኝ። በሁለት ቁፍ (የረዲእ ተምር) አንድ ቁፍ (በርኔ) ሸጥኩ ነቢዩን ለመመገብ በማለብ።" አላቸው። ነቢዩ ﷺ በዚህ ጊዜ እንዲህ አሉት፡- "እ-እ- ይህን ዋናው ወለድ! ዋናው ወለድ አይደለም እንዲ፣ እንዲህ አታደርግ። ነገር ገን የተሻለ ጥራት ያለው ተምር ለመግዛት ከፈለግኩ፣ ተምርህን ሸጥ (ለአንድ

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ بِلَالٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِشَرِّهِ نَبِيٍّ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: (مِنْ أَيْنَ هَذَا؟). قَالَ: بِلَالٌ كَانَ كَانَ عَيْبِي تَمَرٌ رَدِيٌّ، فَبَيْعْتُ مِنْهُ صَاعَتَيْنِ بِصَاعٍ، يُطْعَمُ النَّبِيُّ ﷺ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عِنْدَ ذَلِكَ: (أَوْهَ أَوْهَ) عَيْنُ الرَّبِّمَا عَيْنُ الرَّبِّمَا، لَا تَفْعَلْ، وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ فَبِعِ التَّمَرَ بِبِعِ آخَرَ، ثُمَّ اشْتَرِ بِهِ).

ወገን። ከዚያም (በገንዘቡ) የምትረዳገውን ጥራት ያለው ተምር ገዝባት።

430) እነሰ ኢብን ግሊክ ላይ ላይ ለሥድስት ወሰት የአላህ መልዕክተኛ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- "አንድ መስሊዎችን በሚተክልበት ወቅት ወይም እህል በሚዘራበት ወቅት አዕዋፋት፣ ሰው ወይም እንግዳሌ (ከተዘራው እህል) በሚጠጠበት ጊዜ ሰሰውየው "ሰደቃ" ይሆንላታል።" (ምዕዋት እንደሌለገ ይጻፍላታል።)

: عَنْ أَنَسِ بْنِ رَبِيْعٍ أَنَّهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : (مَا مِنْ سَلِيمٍ يَلْبَسُ حُرْمًا أَوْ يَزُجُّ زُرْعًا، فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرًا، أَوْ إِنْسَانًا، أَوْ بَيْهَمَةً، إِلَّا كَانَ لَهُ بِهَا صِدْقَةٌ).

431) አቡ ኡማመተል ባሕሪይ ላይ ላይ ለሥድስት ወሰት ሌላ የእርሻ መሣሪያ ለዩ። እንዲህም ለሱ፡- የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ቢሉ ለምኞሉ፡- "እንኳስ ዕቃዎች የገቡበት ቤት አላህ ለውርደት ይዳርገዋል።"¹

: عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى سِدْقَةً وَشَيْئًا مِنْ آلَةِ الْحَرْبِ، فَقَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ : (لَا يَدْخُلُ هَذَا بَيْتَ قَوْمٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الدَّلَّ).

432) አቡ ሁረይራ ላይ ላይ ለሥድስት ወሰት የአላህ መልዕክተኛ ጌ እንዲህ ብለዋል፡- "ወኛ የሚያሳድግ ሰው በየሰዓቱ ከበጉ ሥራው አንድ ፎራጥ (1/2 ዲርሃም) ያህል ይቀንሳል። እርሻና ከብትን የሚጠብቅ ሲቀር።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : (مَنْ أَسْنَكَ كَلْبًا، فَلَيْتَهُ يَنْقُصَ كُلُّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطًا، إِلَّا كَلْبَ حَرْبٍ أَوْ مَائِيَّةً).

በሌላ ዘገባ "ፍየል የሚጠብቁ ለእርሻ ሥራ የሚያገለግሉና ለአደን የሚሆኑ ወኛዎች ሲቀሩ።" የሚል እናገኛለን።

: وَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى : (إِلَّا كَلْبَ حَقِيرٍ أَوْ حَرْبٍ أَوْ صَيْدٍ).

¹ ሐዲሱ የጥበርና መደ ስተላይ በፈውላሊዝም ሥርዓት በአጠቃላይ የጭቆና ጥናት መሆኑን ያመለክታል። በዚህ ተግባር ላይ መላ በመላ በመጥጥ ከ"ጂሃድ" የመታቀብ ሁኔታ ይፈጠራል። ይህም ለውርደት ይዳርጋል። ሌሎች ደግሞ ከጠላት አቅራቢ የሚኖሩ መስሊዎችን የሚመለከት ነው ብለዋል። ይኸውም በእርሻ ሥራ ላይ ሲጠመቱና "ጂሃድ" ሲተጋ የጠላት መጫወቻ እንደሚሆኑ ጠቅላይ ነው። በርግጥ ሐዲሱ በጥራው መተርጎም የለበትም። እርሻ (ጥበርና) በራሱ አላላገላገላ መስክ ለይደለም። በርሱ ላይ መጥኛ ግለሰብ አይሆንም እንደሚታወቅ። ከግርደግ መቆጣጠር ነው ለውርደት የሚያስፈልግ መጠን ያለበት። (ፈተኛ ላይ ፡ ፡ 5 ገጽ 402)

433) አቡ ሁረይራ ለሱሪ ገሰት ገቢ ለሱሪ ገሰት ገቢ ለሱሪ ገሰት ገቢ

አዲስ የአገልጋይ ሰዎች (የመዲና ተወላጆች) ነቢዩን እንዲህ አሉ፡- "በኖና በሰደተኛ ወገኖቻችን መካከል የተምር ዛፍቻችንን ያከፋፍሉ" (ነቢዮም)፡- "አይሆንም" አሉ፡፡ አገልጋዮችም፡- "ዛፍቻን ተገብብሱ ለፍሬ ሲበቁ ከኛ ጋር ተካፈሉ"፡፡ "ሰውተናል ተቀብለናል" አሉ ማሻርች፡፡

: وَغَةُ زَيْبِي أَلْفَ عَشْرَةً قَالَ : فَأَلْبَسَ الْأَنْصَارُ لِلنَّبِيِّ ﷺ : أَتُوسِمُ بَيْنَ رِجْلَيْكَ إِعْرَابِيْنَا النَّجِيلُ . قَالَ : (لَا) . فَقَالُوا : نَكْفُوْنَا الْمَلَاةَ ، وَنَشْرِكُكُمْ فِي الشَّرْقِ ، قَالُوا : سَوْغْنَا وَأَعْتْنَا .

434) ራሪስ ኢብን ገሳጅ ለሱሪ ገሰት ገቢ ለሱሪ ገሰት ገቢ

ዳውሱት ከማንኛውም የመዲና ሰው በላይ በእርሻ ሥራ ላይ ተሰማርተን ነበር፡፡ መሪ ቱን እናከራይ ነበር፡፡ የተወሰነውን (ኖርት) ለመራቅ ባለቤት (ለመራት ከበርቴው) የተወሰነውን ደግሞ ለአራቹ እናደርጋለን፡፡ አንዱ ከፍል አደጋ ሲደርሰበት ሌላው ደህና ይሆናል፡፡ በሌላ ጊዜ ደግሞ አንዱ የመራት ከፍል አደጋ ሲደርሰበት ሌላው ሰላም ይሆናል፡፡ ይህ ዓይነት የመራት ዚራይ በነቢዩ ተከለከለ፡፡ ወርትና ብር ያንጊዜ (መራትን ለማከራየት) አገልግሎት አይውሉም ነበር፡፡

: عَنْ زَالِجِ بْنِ عَلِيٍّ زَيْبِي أَلْفَ عَشْرَةَ قَالَ : كُنَّا أَكْثَرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرْقَمًا ، كُنَّا نُكْرِهِي الْأَرْضَ بِالنَّاجِيَةِ يَنْهَا مُسْمَى لِسَيِّدِ الْأَرْضِ ، قَالَ : فِيمَا يُصَابُ ذَلِكَ وَتَسْلَمُ الْأَرْضُ ، وَمِمَّا يُصَابُ الْأَرْضُ وَتَسْلَمُ ذَلِكَ ، قَتَيْبًا ، وَأَنَا الذَّعْبُ وَالْوَرَقُ فَلَمْ يَكُنْ يُؤْتِيهِ .

435) ኢብን ዐብደሎ ለሱሪ ገሰት ገቢ ለሱሪ ገሰት ገቢ

ለቱት፡- ነቢዩ እንደ ቦጋራ ግሪስን (በእኩል ወይም በሲሲ...) አልከለከሉት ነገር ግን ያሉት፡- "አንደኛችሁ ወገን መራቱን (መራቱን) በን ቢሰጥ የተሻለ ነው የተወሰነ ከፍያ ከሚጠይቅ"፡፡

: عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ زَيْبِي أَلْفَ عَشْرًا - أَنْ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَنْهَ عَنِ الْكِبْرَاءِ ، وَلَكِنْ قَالَ : (أَنْ يَنْبَغَ أَحْدُكُمْ أَحَادٍ ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهِ خَرْبًا مَعْلَمًا) .

436) ዓሊኛ ለሱሪ ገሰት ገቢ ለሱሪ ገሰት ገቢ

እንዲህ ብለዋል፡- "የማንም ሰው ንብረት ያልሆነችውን ጠፍ መራት ያቀና ለባለ ደዘታንት የተገባ ነው"፡፡

: عَنْ عَائِشَةَ زَيْبِي أَلْفَ عَشْرًا : أَنْ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ : (مَنْ أَحْرَمَ أَرْضًا بَيْتًا لِأَخِي فَقَدْ أَحْرَمَ) .

440) አቡ ሁረይራ ለሩሲ ገደቡት ሐዲስ የአላሀ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- ሦስት ሰዎችን አላሀ በሐላት ትገግሎ ወደነርሱ አይመለከትም። አያገጸቸውም። ብርቱ ትግትም አለባቸው።

- 1) በመገንድ ዳር የውሃ ፀጋ ተሰጥተት ላለ መገንደኞችን (እንዳይጠጡ) የከለከለ፤
- 2) ኢግሙን (መሪውን) ቃልኪላን የገባ ሆኖ ላለ ዓላግው ገን ከርሱ ዓለግሮ ጥቅም ለግን ሃት የሆነ። (ከዚያም) መሪው (ዓለግሮ ጥቅም) ሲለጠው ይወደዋል፤ ሳይለጠው ሲቀር ደግሞ ይቆጣል፤ (ይከተዋል፤ ይጠላዋልም)።
- 3) ከዐብር በኋላ ዕቃውን በገበያ አውጥቶ ላለ ግለሰብም ስም እምላሊሁ ከርሱ በቀር ሌላ ጌታ በሌለ በሆነው ይህን ዕቃ በዚህ ዋጋ ተሰጥተኝ ነበር በግለት (በውሸት ይምላል)። ገለበጡም እውነት ይመሰለዋል (ይገዛዋል)። ይህን ከተነጋገሩ በኋላ ተከታዩን አገቀጽ አነበሱልን።

እነዚህ በአላሀ ቃል ኪላንና በመሐለፊዎቻቸው ጥቂትን ዋጋ የሚለውጡ እነዚያ በመወረዳት ዓለም ግንዛቤ ዕድል የላቸውም፤ በትገግሎ ተገም አላሀ አያገገራቸውም፤ ወደነርሱም አይመለከትም፤ አያገጸቸውም፤ ለነሱም አላግሚ ትግት አላቸው። (3: 77)

441) አነስ ለሩሲ ገደቡት ነቢዩ እኛ ከዐሀሬን (ያልታረሱ መራቶች) የተወሰነውን ሲሰጡላቸው ወሰን። አገላለጽ ሃይማኖት (የቁረይሽ ነገድ ለሆኑት) ለመሃዳር ወገድዎቻችን ተመሳሳይ ድርሻ ካልሰጡ በቀር አንቀበለም ትም። ለሱ። ነቢዩም እንዲህ አሏቸው። "ከኔ በኋላ የራሳቸውን ጥቅም ብቻ የሚያስጠብቁ (ለሌሎች ለቁረይሾች የሚያዳሱ ወገኖች) ታያላችሁ። እኔን እስከትገናኙ ድረስ ታገሱ።"

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : (لَوْلَا لَا يُنْظَرُ أَحَدٌ إِلَيْهِمْ بِوَجْهِ الْوَيْتَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٌ : رَجُلٌ كَانَ لَهُ كُفْلٌ نَادَى بِالْكُرَيْبِيِّ كَمَنْعَةَ مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ ، وَرَجُلٌ بَاتَعَ إِذَا مَا لَا يُبَاطِعُهُ إِلَّا لِذُنُوبِهِ ، فَإِنْ أَخْطَأَهُ فِيهَا رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُخْطِئْ فِيهَا سَخِطَ ، وَرَجُلٌ أَقَامَ بِلَيْعَتِهِ بَعْدَ التَّضَرُّبِ فَقَالَ : وَأَهْوَى إِلَيْهِ لَا إِلَهَ غَيْرُهُ ، لَقَدْ أَهْطَيْتُ بِهَا عَمَّا وَكَلْنَا ، فَصَلَّفَهُ رَجُلٌ) ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْهِ الْآيَةَ : ﴿إِنَّ الْإِيمَانَ يَخْتَزِنُ يَتْمَعُوهُ أُولُو الْأَبْصَارِ وَأُولُو الْأَبْصَارِ وَأُولُو الْأَبْصَارِ وَتَمَّتْ لِيَالِيًا .

: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ : أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْطَعَ مِنَ الْبَحْرَيْنِ ، فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ : حَتَّى نَقْطَعَ لِإِخْرَاجِنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَمَنْ فِي الْوَيْتَةِ نَقْطَعَ لَنَا ، قَالَ : (سَتَرُونَ بَعْدِي أُمَّةً ، فَأَضْرِبُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي) .

442) ለቡ ሁረይራ ላይ ላይ ለሩሲ ለገዳውስት
 ነቢዩ ፳ ለገዳህ ብለዋል። የሰዎችን ገንዘብ
 ለመክፈል በማሰብ የያዘ (የተበደረ) ለዓህ
 ለገዳከፍል ያስችለዋል። ለማጥፋት
 (ላለመመለስ ለሰብ) የያዘ ሰውን ግን ለዓህ
 (የራሱንም ገብረት) ያጠፋብታል።

: عَنْ أَبِي مُرَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،
 عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (مَنْ أَخَذَ أَثْوَابَ
 النَّاسِ يُهْدِي أُنَاسًا أَدَىٰ آلِهِ، وَمَنْ
 أَخَذَ يُهْدِي إِثْلَاقَهَا أَثْلَقَهُ اللَّهُ).

443) ጸቢር ኢብን ዑብይዲህ ለሩሲ ላይ
 ለገዳውስት ወደ ነቢዩ ፳ መጣሁ። በመስጪድ
 ውስጥ ነበሩ ጸሃ (ፈፋድ) ወቅት ላይ
 ሁለት ረከዓ ስገድ አሉኝ። ከርሳቸው ላይ
 ገንዘብ ነበረኝ። ከረሉኝ። ወመሩልኝም።

: عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ
 اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَكْبَثَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَعْرِي
 الْمَسْجِدِ حُسْنِي، لَقَالَ: (صَلِّ
 رَفَعْتَنِي). وَقَالَ لِي عَلِيٌّ قَبْنٌ،
 لَقَضَانِي وَزَافِي.

444) ለቡ ሁረይራ ላይ ላይ ለሩሲ ለገዳውስት
 ነቢዩ ፳ ለገዳህ ብለዋል። ጎኔ በማንኛውም
 ለማኝ በዚህ ዓለም ሆነ በተከታዩ ዓለም
 በላዎ ነኝ። ከረላጋችሁ።

ገቢዬ በምእመናን ከነፍሳቸው ደበልጥ
 ተገቢ ነው። (33:8)
 የሚለውን (ለገብጽ) ለገብጽ። ማንኛውም
 ለማኝ በሞት ከተለየና ገንዘብ ከተወ
 የቅርብ ዘመዶቹ ደወርሱታል። ለዓ የተወ
 (ለዓ ለያለበት የሞተ) ወይም ሰጠዚ
 የሌላቸው የረዎች ከተወ ወደኔ ይምጡ
 ምግቢታቸው ለኔ ነኝ።

: عَنْ أَبِي مُرَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:
 أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: (مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا
 أُولَىٰ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، أَفْرَأُوا إِنْ
 دُشِمَ: «النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ
 أَنْفُسِهِمْ». فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ تَمَاتَ وَتَرَكَ مَالًا
 فَلْتَرِيهِ عَصَبَتُهُ مِنْ مَالِهِ، وَمَنْ تَرَكَ دِينًا
 أَوْ ضِيَاعًا فَلْيَأْتِنِي، فَأَنَا مَوْلَاهُ).

445) መጊራ ኢብን ቸዕብ ላይ ላይ ለሩሲ ለገዳውስት
 ነቢዩ ፳ ለገዳህ ብለዋል። ጎኔ ለዓህ
 የእናቶቻችሁን መብት መጋፋትን እና ሴት

: عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ
 اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: (إِنَّ آلَةَ

1 ይህ ትገቢት የነቢዩ መሐመድን ለውተኛነት የሚያረጋግጥ ነው። እርሳቸው ለአገሪቸው ቅድሚያ ደሰጡ ነበር። የሀገሪን ልጆች ቅድሚያ ልሰጥ ለይሉም ነበር። የጌላ ለጌላ የመጡ የቋረጃ ገዛቶች የነበራቸውን ከፍተኛ ሀብት ለሌተሰብ ለዓለቶቻቸውና ለወገኖቻቸው ብቻ ነበር የሰጡት።

ጥገላ ለላገገሁ። ከዚያ ወደ (ዚያ) ሄድኩ። (አሁንም) ለአንድ ዓመት ያህል ለላወት አሉኝ። ይገባል ጥገላ ለው ለላገገሁ። ለጥበቅ ጊዜ ሄድኩ። እንዲህ አሉኝ። ከፈጠረኝ ገንዘብን ልክ እኛ ግሰ ፊያን በግንጠ ጠብቅ። ባልተቤቷ ከመጣ (ትሰጠዋለሁ) ካልመጣ ገን ተጠቀምበት።

فَمَرَقْتُهَا حَوْلًا، فَلَمْ أَجِدْ مِنْ يَمْرِئِهَا، ثُمَّ أَجِثُ لَقَانَ: (عَرَفْتُهَا حَوْلًا). فَمَرَقْتُهَا فَلَمْ أَجِدْ مِنْ يَمْرِئِهَا، ثُمَّ أَجِثُ ثَلَاثًا. لَقَانَ: (أَحْفَظُ رِعَاءَهَا، وَعَدَنَهَا، وَوَكَاءَهَا، لِإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا، وَإِلَّا فَاسْتَنْجِ بِهَا).

440) አቡ ሀረሪራ ሄ ሄ ለሥነ ለንዳወሰት ዚያ ፳፻ እንዲህ ብለዋል። ለአንድ ጊዜ ወደ ቤተሰቦቼ ለእኔ በፍሬጅ ላይ ተምር ወድቆ ለገኛለሁ። ለመመገብ ለነጠቃለሁ። ከዚያ ጥናልባት ጥላይቃ ልትሆን ትችላለች ጡ እሰጋለሁ። ካገገሁበት መልጅ ለበተምግላለሁ።

: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: (إِنِّي لَأَتَلَبُّبٌ إِلَى أَهْلِي، فَأَجِدُ التَّنَوُّةَ سَائِقَةً عَلَى فِرَاشِي، فَأَرْفَعُهَا لِأَكَلِهَا، ثُمَّ أَغْسِي أَنْ تَكُونَ صِدْقَةً فَأَلْفِيهَا).

450) አቡ ሰዲድ ለልኩድሪይ ሄ ሄ ለሥነ ለንዳወሰት ጥላህ መልዕክተኛ ፳፻ እንዲህ ብለዋል። ለግጥኝ ከላላት ነገ ሆነው በመገዝ ላይ ላለ በገንትና በላላት መካከል ባለ ጥና ድልድይ ይታገታሉ። በአዳኒያ ዓለም የተበዳደሉት ነገር ካለ ይካጠሉ (አንዱ ሌላውን ይበቀላል)። ከዚያም (ከወንጀላቸው) ሲጠፋና ነገ መሆናቸው ሲረገገጥ ገንት እንዲዝጉ ይረትዳላቸዋል። የመሐመድ ነፍስ በእጁ በሆነው ጌታ ለምሳሌ ለያንዳንዱ የገንት ቤቱን የአዳኒያ ቤቱን ከሚያውቀው ሰዳይ እንዲያውቀው ይደረጋል።

: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ حُبِسُوا بِقَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَيَتَخَاصَرُونَ مَقَالِمَ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا تَوَلَّوْا رَمَلُوبُوا، أَوْ ذُنُ لُهُمْ يَدْخُولُ الْجَنَّةَ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ ﷺ بِيَدِي، لَأَعْلَمُنَّ بِمَسْكَوِي فِي الْجَنَّةِ أَدَلُّ بِمَسْكَوِي كَانَ فِي الدُّنْيَا .

ዋቢ መጻሕፍት

- ረትሐሉ ባሪ
- Summarized Sehih Bukhari -Arabic English,
Dr. Mohammed Muhsin Khan